

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Nr. 3 / 2012

Revistă bilingvă • Vol. II

Revista de Economie Socială

Journal of Social Economy

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Asociația Alternative Sociale

Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Academia de Studii
Economice, București

România
Programul
Națiunilor Unite pentru
Dezvoltare România

Vol. II / Nr. 3
Iulie 2012/July 2012

**Revista
de Economie Socială**

**Journal
of Social Economy**

Editura
Hamangiu
2012

REVISTA DE ECONOMIE SOCIALĂ

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

Revista este editată în parteneriat de către Asociația Alternative Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice, București și UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, în cadrul proiectului „Modelul economiei sociale în România”, la Editura Hamangiu, București.

Scop:

Revista de Economie socială se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice, practice și experiențe locale, naționale și transnaționale. Sunt încurajate abordările inovatoare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Toate articolele trimise vor fi supuse unui proces de recenzare (peer-group review). Revista apare de cinci ori pe an, în 500 de exemplare/număr.

Copyright:

Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura că trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este, de asemenea, responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului: studii teoretice și empirice: 5000-7000 cuvinte; descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte; recenzii: 800-1200 cuvinte.

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

JOURNAL OF SOCIAL ECONOMY

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

The journal is edited in partnership by Alternative Sociale Association, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, The Bucharest Academy of Economic Studies and United Nations Development Programme Romania, in the project: „Social Economy model in Romania”, Hamangiu Publishing House, Bucharest.

Aims:

The Journal of Social Economy is intended as an opportunity for promoting, reflecting upon and debating various topics in the area of social economy. The articles and studies published here reflect theoretical and practical issues, as well as instances of local, national and transnational experience. Our journal encourages innovative interdisciplinary and cross-disciplinary approaches to social economy development, connecting the theoretical views of the academic and research world with the practical outlook offered by for-profit and non-profit organizations, social enterprises and administration experts.

All submissions will undergo a peer-group review process. The journal is published five times per year. Number of copies / issue: 500 copies. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not the views of the editors or publishing house.

Copyright:

Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, key-words, notes and references: theoretical studies: 5000-7000 words; empirical studies: 5000-7000 words; described experiences and best practices: 1800-2200 words; book reviews: 800-1200 words.

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC ȘI EDITORIAL

Michael Cernea, Universitatea George Washington, SUA;
Nicu Gavriluță, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, București, România;
Moshe Idel, Universitatea Ebraică din Ierusalim, Israel;
Silviu Neguț, Academia de Studii Economice, București, România;
Mariana Iovițu, Academia de Studii Economice, București, România;
Vasile Ișan, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Pobeda Loukanova, Institutul de Cercetări Economice, Veliko Turnovo University, Bulgaria;
Cătălin Luca, Asociația Alternative Sociale, România;
Antonio Maturo, Universitatea `Gabriele D`Anuzio` Chieti-Pascara, Italia;
Mircea Mocanu, UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, România;
Mona Maria Pivniceru, Consiliul Superior al Magistraturii și Înalta Curte de Casație și Justiție, România;
Marius Cristian Neacșu, Academia de Studii Economice, București, România;
Nadji Rahmania, Universitatea Lille I, Franța;
Conțiu Tiberiu Șoitu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Daniela Vîrjan, Academia de Studii Economice, București, România.

Editor Șef

Daniela-Tatiana Șoitu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România

Membri

Adriana Doboș, Asociația Alternative Sociale, România;
Victoria Canțîr, Asociația Alternative Sociale, România;
Simona Stănescu, Academia Română/ICCV; Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, România;
Geta Mitrea, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Adrian Kanovici, Academia de Studii Economice, București, România.

Adresa redacției: Asociația Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași 700036, România, jse@alternativesociale.ro; Tel: 0332/405.475/ Fax: 0332/405.477, Web: <http://profitpentruoameni.ro>

Adresa Editurii: *Hamangiu*, Str. Colonel Corneliu Popeia, Nr. 36, Sector 5, București; www.hamangiu.ro

Datele limită de trimitere a articolelor/studiilor:
15 ianuarie, 01 aprilie, 15 iunie, 15 septembrie și 01 noiembrie.

SCIENTIFIC AND EDITORIAL BOARD

Michael Cernea, The George Washington University, USA;
Nicu Gavriluță, „Alexandru Ioan Cuza” University Iasi, Romania;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, Bucharest, Romania;
Moshe Idel, Hebrew University of Jerusalem, Israel;
Silviu Neguț, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Mariana Iovițu, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Vasile Ișan, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania;
Pobeda Loukanova, Institut for Economic Research, Veliko Turnovo University,
Bulgary;
Cătălin Luca, Alternative Sociale Association, Romania;
Antonio Maturo, University `Gabriele D`Anuzio` Chieti-Pascara, Italy;
Mircea Mocanu, United Nations Development Programme Romania;
Mona Maria Pivniceru, Superior Council of Magistracy and High Court of
Cassation and Justice, România;
Marius Cristian Neacșu, The Bucharest Academy of Economic Studies,
România;
Nadji Rahmania, l'Université de Lille I, France;
Conțiu Tiberiu Șoitu, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania;
Daniela Vîrjan, The Bucharest Academy of Economic Studies, România.

Editor in Chief

Daniela-Tatiana Șoitu, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania

Members

Adriana Doboș, Alternative Sociale Association, Romania;
Victoria Canțîr, Alternative Sociale Association, Romania;
Simona Stănescu, Romanian Academy/RIQL; United Nations Development
Programme Romania;
Geta Mitrea, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania;
Adrian Kanovici, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania.

Address: Alternative Sociale Association, no.8A Cuza Voda Street, Iasi 700036,
Romania, jse@alternativesociale.ro; Phone: 0332/405475; Fax: 0332/405477;
Web: <http://profitpentruoameni.ro>

Publishing house: *Hamangiu*, Colonel Corneliu Popeia Str., No. 36, District 5,
Bucuresti; www.hamangiu.ro

The authors should respect the deadlines for papers submissions:
15th January, 01th April, 15th June, 15th September and 01th November.

CUPRINS

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE TEORETICE

Fundamente sociale ale antreprenoriatului

Angelica-Nicoleta Neculăesei, Adriana Prodan,

Irina Teodora Manolescu _____ 3

Implicații ale parteneriatului dintre școală și comunitate în formarea responsabilității la elevi

Carmen Palaghia, Vasile Miftode _____ 43

Economia socială și statul. Un nou tip de contract social

Cristinel Bleandă _____ 90

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE EMPIRICE

Economia și protecția socială în relație cu sărăcia.

Date și opinii

Daniela Vîrjan _____ 115

Acțiunile voluntare. Câteva observații privind reprezentările sociale și opiniile studenților despre voluntariat

Adrian Netedu, Andreea Blaj _____ 141

ECONOMIA SOCIALĂ. EXPERIENȚE ȘI INTERVIURI

Interviu cu domnul Gheorghe Chioaru, Președintele Casei de ajutor reciproc a pensionarilor „Omenia”

Mihaela Pitea _____ 167

**Interviu cu Doamna Laila Onu, Director Executiv
al Fundației „Pentru Voi”**

George Pascaru _____ 179

ECONOMIA SOCIALĂ. ORGANIZAȚII ȘI PRACTICI

**Studiu de caz privind atitudinea angajatorilor din Baia Mare
cu privire la angajarea persoanelor cu dizabilități**

Florian Sălăjeanu _____ 193

Microferma Asociației *Speranța*

Ioana Popescu _____ 209

**Forum european: „Servicii sociale de calitate în fiecare
comunitate – provocări și oportunități”**

Simona Maria Stănescu _____ 213

RECENZIE

**Drama noastră demografică. Populația României la
recensământul din octombrie 2011, Vasile Ghețău**

Aura Alexandrescu _____ 229

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI _____ 239

SUMMARY

SOCIAL ECONOMY. THEORETICAL PERSPECTIVES

Social fundamentals of entrepreneurship

Angelica-Nicoleta Neculăesei, Adriana Prodan,

Irina Teodora Manolescu _____ 23

Implications of the school-community partnership in shaping pupils' responsibility

Carmen Palaghia, Vasile Miftode _____ 67

Social economy and the state. A new type of social contract

Cristinel Bleandă _____ 102

SOCIAL ECONOMY. EMPIRICAL PERSPECTIVES

The effects of social economy and social protection on poverty. Statistics and viewpoints

Daniela Vîrjan _____ 128

Voluntary actions. Some remarks about the student's representations and opinion about volunteering

Adrian Netedu, Andreea Blaj _____ 153

SOCIAL ECONOMY. EXPERIENCES AND INTERVIEWS

Interview with Mr. Gheorghe Chioaru, President of „Omenia” Pensioners Mutual Aid Association

Mihaela Pitea _____ 173

**Interview with Ms. Laila Onu, Executive Director of
„Pentru Voi” Foundation**

George Pascaru _____ 185

SOCIAL ECONOMY. ORGANISATIONS AND PRACTICES

**Baia Mare employer attitudes towards hiring people with
disabilities. A case study**

Florian Sălăjeanu _____ 201

The Microfarm of *Speranța* Association

Ioana Popescu _____ 211

**The European Forum: „Quality social services in every
community – challenges and opportunities”**

Simona Maria Stănescu _____ 220

BOOK REVIEW

**Our demographic distress. Romania’s population
according to the october 2011 census, Vasile Ghețău**

Aura Alexandrescu _____ 234

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS _____ 239

**Economia socială.
Perspective teoretice**

**Social economy.
Theoretical perspectives**

FUNDAMENTELE SOCIALE ALE ANTREPRENORIATULUI

Angelica-Nicoleta Neculăesei^[1]

Adriana Prodan^[2]

Irina Teodora Manolescu^[3]

Rezumat

Conceptul de antreprenoriat are multiple fațete. Factorii de influență, formele sale de manifestare, obiectivele urmărite pe parcursul demersului antreprenorial nu pot fi încadrați îngust doar în sfera economicului. Lucrarea de față își propune reliefa-rea rădăcinilor social - culturale ale antreprenoriatului și nuanțarea conceptului de antreprenoriat social, prin evidențierea conceptelor de graniță. Literatura utilizată ca sursă bibliografică este cea de analiză interdisciplinară pentru domeniile economic, social și cultural. Articolul scoate în evidență avantajele abordării integrate ale conceptului de antreprenoriat social.

Cuvinte cheie: *întreprinzător, cultură antreprenorială, responsabilitate socială, obiective sociale*

1. Provocări antreprenoriale

Deși este un concept larg dezbătut încă de la prima sa apariție, în secolul al XVI-lea, antreprenoriatul poate fi definit ca acțiunea prin care se creează o afacere nouă și inovativă sau care conduce la îmbunătățirea

^[1] Lector universitar doctor, Departamentul de Management, Marketing și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, B-dul Carol I, nr. 11; Tel.: 0232.201405; e-mail: anonea@uaic.ro.

^[2] Profesor universitar doctor, Departamentul de Management, Marketing și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, B-dul Carol I, nr. 11; Tel.: 0232.201436; e-mail: pada@uaic.ro.

^[3] Conferențiar universitar doctor, Departamentul de Management, Marketing și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, B-dul Carol I, nr. 11; Tel.: 0232.201436; e-mail: iciorasc@uaic.ro.

uneia deja existente. Nu este întotdeauna o afacere mică, nu înseamnă întotdeauna o firmă nouă și nu are neapărat un obiectiv profitabil. Poate fi vorba și de antreprenoriat social, pur filantropic, alimentat din donații și granturi.

Personajul cheie este întreprinzătorul, care poate deține sau nu și rolul de manager. Acesta este cel care identifică și valorifică o oportunitate economică, proces care are drept rezultat crearea de valoare pentru indivizi și societate, în ansamblul său. Antreprenorii se "nasc" dintre persoanele cu nevoi de supraviețuire sau îmbogățire și devin lideri pentru că ei percep anumite oportunități și sunt poziționați avantajos în raport cu acestea. Antreprenorul poate să perceapă o problemă și să se recunoască printre puținii care o pot rezolva. Joseph Schumpeter (1961) a utilizat pentru antreprenor titulatura de personaj creativ-destructiv, pentru a descrie rolul său în transformarea lumii afacerilor.

Cultura antreprenorială înseamnă recunoașterea oportunităților și valorificarea lor, organizarea resurselor în funcție de scopul propus și mai ales un leadership de calitate (capabilitatea de a avea inițiativă și de a coordona). Puținii indicatori disponibili pentru România plasează cultura națională în urma mediei Uniunii Europene (UE), din acest punct de vedere. De exemplu, rata activității antreprenoriale motivată de oportunitate versus necesitate (lipsa altor posibilități de asigurare a unui nivel de trai decent) este relativ scăzută în România (2,1 procente) față de UE (4,5 procente) (SBA Fact Sheet 2010/2011). Aceasta arată nevoia de reorientare a educației către domeniul creativității și simularilor de afaceri.

Problema identificată cu claritate de la bun început într-o afacere este „marele pariu”. Cele mai convingătoare „pariuri” le regăsim la intersecția de schimbări de contexte - tehnologic, economic, legislativ - care stimulează cererea pentru noi produse și servicii sau pentru modalități mai bune de a satisface nevoile existente. Combinația de creșterea a venitului disponibil pentru anumite segmente de populație, diversificarea problemelor de sănătate și legislația, de exemplu, au stimulat crearea de servicii de spitalizare private. În Regiunea de Nord-Est

a României oportunitatea a fost „confiscată” imediat de Dan Fiterman (Spitalul Arcadia, Iași).

Oricare ar fi sursa de oportunitate, claritatea asupra marelui „pariu” anticipează focalizarea pe activitățile ulterioare și pe resursele necesare. Este normal pentru antreprenori să treacă prin mai multe modele de afaceri înainte de a-l alege pe cel potrivit. O greșală frecvent întâlnită în antreprenoriat este cea de supra-angajare a resurselor înainte de a anticipa începutul declinului afacerii; acest angajament de resurse intensifică problemele și nu mai oferă timp pentru rezolvarea lor. Aceasta poate fi direct corelată cu o atitudine caracteristică pentru mulți antreprenori aflați la început de drum: impulsivitatea.

Abilitatea de inovare este corelată cu extraversiunea și cu înclinația de preluare a riscului. Capacitatea de a introduce noi tehnologii, de a crește productivitatea sau de a realiza noi servicii și produse sunt esențiale pentru inovare (Schumpeter, 1961). Antreprenorii sunt catalizatorii pentru schimbarea economică. Mark Zuckerberg, de exemplu, a reușit în șapte ani să creeze o afacere informațională nouă, pe care agențiile de informații o visau de 60 de ani: să știe ce cred, fac, citesc, ascultă, ce le place, unde trăiesc, călătoresc, lucrează circa 800 de milioane de oameni – mai mult de zece procente din populația lumii.

O altă provocare a antreprenorului este legată de susținerea familiei sau grupului social din care face parte. Mulți antreprenori se confruntă cu probleme legate de delegarea autorității, mai ales în sensul lipsei încrederii în alte persoane și în capacitatea acestora de a întreprinde o activitate la aceleași standarde de calitate ca ei înșiși. Studiile empirice (Schumpeter, 1961) arată că antreprenorii posedă abilități puternice de negociere și consens.

Deși sunt luate în considerare unele trăsături personale, multe studii (Schumpeter, 1961; Weber, 2007; Hechten, 1987) arată că antreprenoriatul este dependent de circumstanțe și de modificările „comportamentale” ale mediului economic. De exemplu, în țările cu economie „sănătoasă” și cu o piață a muncii diversificată, antreprenorii, fie că sunt

bărbați fie că sunt femeii, vor dezvolta o afacere mai curând bazată pe oportunități decât pe nevoi.

Uneori, pentru antreprenori, identificarea oportunităților este cea mai simplă activitate. Provocarea se leagă de păstrarea ei. Unii antreprenori greșesc pentru că nu evaluează modul în care organizația lor poate să facă față creșterii cererii clienților, înainte ca afacerile concurente să treacă la „asalt”. O creștere rapidă cere o atentă corelare a resurselor, organizării, bilanțului financiar și managementului.

O altă provocare antreprenorială este legată de ieșirea din „joc”. În armată se spune că „un bun general nu trebuie să știe numai să se apere de dușmani, ci să aloce resurse pentru a executa un ultim asalt, înainte de a închide operațiunile”.

Având în vedere aceste provocări, putem construi un profil cu „ingredientele” importante în antreprenoriatul care adaugă valoare reală: oportunitatea, echipa (interese, experiențe, competențe, personalități), resursele (proprietate, patente, bani, relații) și mai ales strategia (plan, competiție, tendințe). Planul seamănă cu cel de „luptă” economică și cuprinde cel puțin răspunsuri la următoarele întrebări: Care este piața? Care sunt nevoile ei? Cum va împlini produsul/ serviciul aceste nevoi? Ce va plăti piața, de fapt? Cum va plăti? Care este termenul pentru fiecare stadiu al afacerii? Care este strategia pe termen mediu? Care sunt competitorii? Cât este de bună noua afacere comparativ cu a lor?

2. Dimensiunea socială a acțiunii individului în economie

Pentru a înțelege demarcația între antreprenoriatul economic și cel social, pentru a poziționa corect obiectivele sociale în setul de obiective organizaționale, este util să realizăm o etapizare a dezvoltării teoriei economice în raport cu analiza socială (Swedberg, 1991, p. 14):

1. perioada economiei politice (sfârșitul secolului al XVIII-lea - sfârșitul secolului al XIX-lea): economiștii aveau cunoștințe solide în alte domenii, în afara celui economic; în lucrările lor se analizează activi-

tatea instituțiilor, se fac reflecții filosofice; se considera că fenomenele sociale acționează unul asupra altuia, și nu pot fi bine înțelese considerate izolat;

2. prima confruntare a principiilor economice și cele aparținând științelor sociale (1880-1910): se trece de la economia politică la teoria economică; apare separarea radicală față de istorie și sociologie;

3. ignorare mutuală și distorsiuni în științele sociale (1920-1960): economia se dezvoltă separat și se matematizează, rezultatul fiind o serie de analize de succes; inexistența relațiilor cu alte științe duce la distorsiuni;

4. imperialismul economic și schimbări în abordarea științelor sociale (1970-prezent): se conturează două tendințe în dezvoltarea economiei: una de dezvoltare separată și alta de abordare a temelor care, în mod tradițional, au aparținut altor științe sociale; „exportarea” directă a modelelor economice în cadrul acestor abordări, manifestată în cadrul acestei tendințe, a dus la apariția termenului de „imperialism economic”; în această perioadă apar abordările interdisciplinare: sociologia economică, antropologia economică, managementul intercultural.

Tendința de dezvoltare separată față de alte științe sociale poate fi explicată prin eforturile economiei de a fi recunoscută ca știință. Astfel, economia a cunoscut un proces de matematizare; s-au preferat modelele deductive, cu un înalt grad de abstractizare și de generalitate. Prin contrast, variabilele culturale și factorii sociali, de o natură atât de diferită și greu de încadrat în anumite tipologii, îndepărtau demersurile cercetătorilor economiști de eleganța modelelor cantitative, introducând perturbații.

Dezvoltarea domeniilor interdisciplinare - managementul intercultural, de exemplu - presupune recunoașterea faptului că analizele cuprind elemente dintr-o multitudine de domenii: antropologie, sociologie, psihologie, economie, științe politice, drept și medicină (Hofstede, 1984, p. 278).

Se subliniază astfel necesitatea unei tratări interdisciplinare a aspectelor legate de activitatea umană, în general, și cea economică, în par-

ticular (Etzioni, 1999). Creșterea numărului studiilor interdisciplinare asupra fenomenului economic, de dată relativ recentă, care a dus la conturarea unor noi subdomenii - antropologia economică, sociologia economică - se poate explica prin eșecul teoriei economice de a explica și de a găsi soluții anumitor fenomene: criza cronică din domeniul sănătății publice, problemele legate de conservarea mediului, competitivitatea în scădere a anumitor firme. Pentru conturarea managementului intercultural, hotărâtoare a fost creșterea gradului de internaționalizare al activității firmelor.

În sens punctual, unii au văzut cauza interesului crescând al științelor sociale, unele față de altele, în șocul petrolier din anii 1970, care a făcut să slăbească separarea între elementele economice, sociologice, istorice și politice.

Dezvoltarea acestor subdomenii a fost însă și un răspuns la modul îngust în care teoria economică neoclasică abordează impactul aspectelor culturale și mai mult, al celor sociale. Teoria economică este adesea criticată din cauza faptului că ignoră rolul valorilor în acțiunea umană (Kottak, 1997). Subsumate acestei critici generale apar două aspecte distincte: pe de o parte, teoria economică are o viziune restrânsă asupra motivelor acțiunii umane, fiind excluse aspectele morale și sociale, iar pe de altă parte modelul alegerii raționale prezintă, în mod clar, limite.

Economiștii neoclasici văd omul ca un calculator cu două picioare, eficient și cu sânge rece. Indivizii sunt capabili să-și stabilească clar obiectivele și să găsească mijloacele cele mai eficiente pentru a le atinge, chiar dacă acestea implică o căutare complexă, procese complicate de culegere și prelucrare a informației. Realitatea însă ni-i înfățișează mai puțin raționali: cu memorie slabă, egoiști dar și dedicați altora, incapabili să-și concentreze mult timp atenția asupra unui lucru sau să calculeze probabilități. Aceste diferențe de abordare între teoria economică și cea sociologică (tabelul nr. 1) s-au menținut o lungă perioadă de timp.

Tabelul nr. 1. *Paradigma economică neoclasică și cea sociologică (mijlocul secolului al XX-lea)*

Criterii de diferențiere\ Categori	<i>Homo economicus</i>	<i>Homo sociologicus</i>
<i>Actor</i>	individual	colectiv
<i>Principiul acțiunii</i>	libertatea acțiunii	constrângeri din partea structurii societății
<i>Motivul acțiunii</i>	calculul rațional	simțăminte non-raționale, tradiții, valori
<i>Arena acțiunii</i>	piața	întreaga societate
<i>Obiectivul analizei</i>	predicția și explicația	descrierea și explicația
<i>Tipuri de concepte utilizate</i>	analitice și abstracte	empirice și descriptive
<i>Imaginea în raport cu cealaltă știință</i>	auto-suficiență	auto-suficiență

Sursa: Swedberg, R. (1991). *The Battle of the Methods. Toward a Paradigm Shift?*, în Etzioni, A. & Lawrence, P.R. (eds). *Socio-Economics. Toward a New Synthesis*, M.E. Sharpe, New York, p. 22.

Diferențele, uneori radicale, între cele două perspective au ridicat și încă ridică probleme serioase în definirea termenilor aflați la confluența celor două teorii. Una dintre cele mai importante diferențe apare în definirea actorului. Unitatea de analiză în economie este individul; actorul nu este influențat de alții, conturându-se astfel „individualismul metodologic”. În microeconomie, abordarea își are originile în utilitarismul britanic și în economia politică. Prin contrast, sociologia privește actorul ca o unitate social construită, care intră în interacțiune cu ceilalți actori; el este parte a grupului și a societății. Adesea, sociologii consideră grupul și structura socială cu nivelurile ei drept punct de plecare în analiză; în timp ce economiștii întâmpină probleme în a face *homo economicus* o ființă socială, sociologii au dificultăți în a distinge individul din rețeaua densă a relațiilor sociale. Individualismul economic nu este

incompatibil din punct de vedere logic cu abordarea sociologică; teorii întregi se construiesc pe baza acțiunii indivizilor.

În ceea ce privește principiul acțiunii - teoria economică susține ideea libertății de acțiune - constrângerile ar putea veni din partea caracterului limitat al resurselor (incluzând tehnologia) și datorită preferințelor. Odată acestea cunoscute, este, în principiu, posibil să prezicem comportamentul actorului economic: influența activă a altor persoane și a structurilor instituționale este neglijată, iar individul este liber de prejudecăți sau alte constrângeri sociale. Sociologii (Swedberg, 1991; Etzioni, 1999) iau în considerare aceste influențe în analiza acțiunii și dau un sens mai larg și un loc mai important puterii. Este adevărat că economiștii au o lungă tradiție în analizarea concurenței imperfecte, în care puterea de a controla prețurile și vânzările este ingredientul de bază; însă conceptul economic de putere este mai îngust decât cel sociologic, care include exercitarea sa în contextul social (în special politic și de clasă).

O altă diferență majoră între cele două teorii se referă la motivul acțiunii. În microeconomie se presupune că actorul are un set dat și stabil de preferințe; el va alege acea linie de acțiune care îi maximizează utilitatea (pentru individ) sau profitul (pentru firme). Toate acțiunile economice sunt presupuse a fi raționale - aceasta apare ca principiu. Sociologia consideră mai multe tipuri de acțiuni economice; ele pot fi atât raționale, tradiționale, fie speculativ-iraționale; raționalitatea apare ca variabilă. Termenul de „irațional”, având conotații negative, a fost înlocuit cu cel de „non-rațional”, reprezentând influența factorilor normativi - afectivi. Psihologii au arătat că mintea umană conține abateri sistematice, care-i împiedică să gândească corect (limitări cognitive); în afara acestora există și limitări de tip emoțional. Economiștii identifică acțiunea rațională cu utilizarea eficientă a resurselor limitate; sociologii au un punct de vedere mai larg, alocarea resurselor putând fi făcută și în raport cu alte principii, cum ar fi loialitatea față de comunitate sau valori sacre. În mod curent, unele variante nu sunt luate în considerare; nu este vorba că ar fi nedorite, ci sunt pur și simplu de neconceput.

Raționalitatea este privită ca o trăsătură ce trebuie explicată și nu asumată.

Arena acțiunii este de asemenea diferită pentru economist; piața și schimbul economic reprezintă referințele de bază, restul societății fiind privit ca un univers fix, în afara locului unde operează variabilele de interes. În viziunea sociologică, piața este parte integrantă a societății; aceasta din urmă reprezintă întotdeauna referința de bază.

Metodele distincte de abordare, tipurile diferite de concepte utilizate și chiar suspiciunea și / sau indiferența între cele două paradigme nu au împiedicat încercările de reunire a factorilor explicativi ai antreprenoriatului, proveniți din ambele puncte de vedere.

3. Obiectivele economice și cele sociale ale întreprinderii

O nouă abordare integratoare – cea a dezvoltării durabile – a facilitat integrarea obiectivelor sociale și a celor de mediu între obiectivele prioritare ale unei organizații. Definită ca un tip de dezvoltare care satisface nevoile prezente fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface nevoile lor, abordarea reunește punctele de vedere economic, social și de mediu. Astfel, apar acțiunile care înglobează obiective de mediu și sociale (numite „viabile”), acțiuni care iau în considerare aspectele economice și de mediu („sustenabile”) și acțiuni care se bazează pe abordarea economică și socială („echitabile”).

La nivel organizațional, se pot pune în evidență diferite categorii, în funcție de importanța acordată obiectivelor sociale și rolul jucat de activitatea economică (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2. Categoriile de organizații în funcție de obiectivele lor sociale

Locul obiectivelor sociale	Rolul activității economice
Organizația are exclusiv obiective sociale	Nu se realizează activitate economică
Organizația are setate doar obiective sociale	Există activitate economică, dar profitul este dedicat sectorului social sau susținerii organizației
Organizația consideră prioritare obiectivele sociale	Profitul rezultat din activitatea economică este dedicat cauzelor sociale dar și aporților de fonduri
Obiectivele sociale sunt considerate importante, alături de obiectivele economice	Realizarea de profit și distribuirea acestuia către aporții de fonduri este un obiectiv important
Obiectivele sociale sunt avute în vedere, dar considerate secundare în raport cu cele economice	Obiectivele financiare și dezvoltarea afacerii sunt obiectivele prioritare

Sursa: Peredo, A. M. & McLean, M. (2006). Social entrepreneurship: A critical review of the concept, Journal of World Business, 41, p. 63.

Conform acestei clasificări, antreprenoriatul social (caracteristic, în sens restrâns, primelor două categorii) apare ca fiind clar distinct de responsabilitatea socială corporatistă și de investițiile responsabile social.

Responsabilitatea socială corporatistă este definită de către Congresul Mondial pentru Dezvoltare Durabilă ca fiind „angajamentul companiei de a contribui la o dezvoltare economică durabilă, participând alături de angajați, familiile acestora, comunitatea locală și societatea în ansamblu la îmbunătățirea calității vieții.”

Există o dimensiune internă și una externă a responsabilității sociale corporatiste.

Astfel, în relația directă cu angajații, companiile pot lua în considerare următoarele responsabilități: să asigure îmbunătățirea calității vieții acestora, la locul de muncă și în afara acestuia; să asigure un mediu de muncă sigur și sănătos; să abordeze în mod responsabil restructurările în caz de criză.

În relația cu toți stakeholderii lor, organizațiile pot opta pentru sprijinirea dezvoltării comunităților în care activează, pentru sprijinirea dezvoltării sistemelor economice locale prin încheierea de parteneriate cu distribuitori autohtoni, și au obligația de a respecta drepturile omului stipulate în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948 și să protejeze și să încurajeze protejarea mediului înconjurător la nivel global.

Responsabilitatea socială corporatistă este caracterizată prin: antreprenoriat responsabil, inițiative voluntare ce depășesc cerințele legislative și obligațiile contractuale, activități în beneficiul angajaților, grupurilor relevante pentru afacere (inclusiv societatea în ansamblul său) sau mediului, contribuție pozitivă în ceea ce privește grupurile țintă vizate și minimizarea efectelor negative pentru altele (inclusiv mediul) și activități continue mai degrabă decât evenimente singulare (orientarea clară spre responsabilitate apare în strategia firmei).

Unele organizații decid, pentru a-și accentua orientarea spre obiectivele sociale și de mediu, alături de cele economice, să-și înființeze propriile fundații corporative. Avantajele acestui demers constau în creșterea vizibilității, a consistenței și frecvenței programelor sociale, a unui control mai riguros și a unei coordonări mai bune a strategiei de responsabilitate socială corporatiste, precum și o creștere a contribuțiilor financiare alocate pentru activitățile respective.

Investițiile responsabile social se referă la opțiunile investitorilor pentru un fond de investiții orientat spre responsabilitate socială, orientare dată, la rândul său, de deciziile fondului de a investi în companiile care probează un anumit nivel de performanță socială. La ora actuală, există multe fonduri de investiții care oferă produse responsabile social, iar analiștii sunt de părere că managementul social și al riscului de mediu îmbunătățesc valoarea de piață a unei companii pe termen scurt și lung. Managerii acestor fonduri oferă stimulente companiilor care manifestă responsabilitate socială.

La graniță, se află alte organizații care joacă un rol important în definirea antreprenoriatului social. Astfel, prin obiectivele și beneficiile lor

sociale, antreprenoriatul rural, agroturismul, agricultura biologică sau organică, micile ferme ecologice, cooperativele sau rețelele de mici fermieri și meșteșugari se găsesc la granița dintre antreprenoriatul clasic și cel social.

Finalmente, un element de susținere a antreprenoriatului social îl constituie Grupurile de Acțiune Locală (GAL), constituite ca entități ce reprezintă parteneriate public – private, din reprezentanți ai sectorului public, privat și civil, desemnați dintr-un teritoriu rural omogen, care vor trebui să implementeze o strategie integrată pentru dezvoltarea teritoriului.

Dezvoltarea organizațiilor care includ obiectivele sociale și de mediu în cadrul sistemului lor de obiective organizaționale, precum și modalitățile concrete de interferență cu aspectele sociale sunt în mod direct influențate de aspectele culturale.

4. Aspecte culturale privind inițierea și dezvoltarea afacerilor

Întreprinzătorul nu poate crea și dezvolta o afacere decât prin și cu alți oameni. Acest lucru reclamă faptul că el trebuie să cunoască *omul*. Când facem referire la acest lucru avem în vedere faptul că omul, subiect cultural, are o viață socială care se supune normelor culturale transmise printr-un cod endosomatic^[1] (o paralelă între viața biologică și cea socială este furnizată în tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3. Caracteristici privind viața biologică și socială a omului

Viața biologică a omului	Viața socială a omului
Cod biologic (endosomatic) care reglează viața biologică, transmis prin gene;	Cod social (endosomatic) care ghidează activitatea socială (transmis cultural – valori, tradiții, instituții)

^[1] Nu ne propunem să detaliem cu privire la viața socială a subiecților aculturali. Menționăm doar faptul că pentru aceștia tot codul biologic este cel care „reglează” viața socială și „oferă” instrumentele de lucru conform rolului social (instrumente endosomatice, evident).

Logică ce ține de legăturile chimice ale unei gene, nucleului; nu transmite caractere dobândite;	Logică interioară; transmite numai caractere dobândite;
Explică continuitatea biologică; articulațiile dintre elementele matricei biologice sunt rigide.	Explică continuitatea existenței umane ca animal social; articulațiile dintre elementele matricei culturale permit adaptarea, schimbarea, dar sunt destul de tari pentru a întâmpina rezistență, inerție.

Sursa: Sistematizare și adaptare după Georgescu-Roegen, N. (2009). Legea entropiei și procesul economic, București, Editura Expert.

Influența culturală, transmisă prin codul social, face obiectul acestui paragraf, în încercarea de a înțelege faptul că varietatea câmpurilor de influență culturală conduce la diferențe între indivizi. Aceste diferențe pot fi privite din două perspective:

- pe de o parte, problemele care pot lua naștere ca urmare a acestor diferențe, cu necesitatea anticipării/preîntâmpinării apariției lor sau a rezolvării lor, în cazul în care se produc (fie în interiorul organizației, fie în raporturile acesteia cu exteriorul);
- pe de altă parte, posibilitatea valorizării, căci diferențele înseamnă perspective diferite, adică accesul la un „evantai” de soluții.

În continuare vom prezenta nivelurile de cultură cu influență asupra individului și consecințele faptului că el se află la „intersecția” lor. Evident, avem în vedere aceste consecințe din perspectiva antreprenoria-tului. Ne interesează de ce antreprenorul trebuie să manifeste atenție, înțelegere și empatie vizavi de elementele de specificitate culturală și cum poate el exploata pozitiv aceste elemente, ajungând chiar la un beneficiu concurențial.

Un prim nivel de cultură cu influență asupra individului este cultura națională. Specialiștii consideră că acest câmp ne determină în cea mai mare măsură. Fondul cultural transmis se achiziționează în primii șapte - zece ani de viață și asigură o bază comună indivizilor din aceeași țară. Vom vedea în continuare că variabilitatea culturală de la un anumit nivel și diversitatea combinațiilor posibile conduc la individualizarea culturală a indivizilor dintr-o societate.

Diferențele naționale pot genera numeroase probleme și ne dăm seama cu ușurință de faptul că aici este zona cea mai dificilă de gestionat de către antreprenor. Există însă situații când alte niveluri pot ridica bariere mai mari. De exemplu, specialiști din același domeniu, dar din țări diferite se pot înțelege mai bine decât specialiști din domenii diferite din aceeași țară. Totuși, pe ansamblu, diferențele generate la acest nivel trebuie considerate de către antreprenorul care intră în orice tip de relație cu oameni/organizații dintr-o altă țară.

Cultura regională este un alt nivel care induce variații (când vorbim de culturi regionale facem referire la regiuni din interiorul aceleiași țări sau regiuni care cuprind mai multe țări). Diferențele culturale regionale apar ca urmare a unor variații de ordin istoric, geografic, politic, etnic, lingvistic, religios, economic etc., manifestate de-a lungul timpului (Meier, 2004). Influența culturii regionale depinde de amploarea acesteia în raport cu cultura națională.

Etnia este un alt nivel de cultură care dă naștere unor atitudini, comportamente, poziții față de acțiunile proprii care conduc la noi diferențe între indivizi. Elementele de specificitate culturală în cadrul acestui câmp au la bază elemente comune: tradiții, limbă, teritoriu, istorie.

Un alt nivel de cultură, deosebit de important, în strânsă legătură cu planul culturii naționale și care induce probleme în special cu privire la ceea ce înseamnă comunicarea organizațională (internă sau externă) este limba. Problema relației dintre limbă și cultură este pusă în maniere diferite de cei care s-au ocupat de studiul acesteia. În general, când se tratează problemele de limbă se are în vedere limba ca parte a limbajului și se face distincție între limbajul verbal și nonverbal. Saussure (1998) delimitează între limbaj^[1] (ca posibilitate de a folosi o limbă), limbă (ca ansamblu de semne folosite de o comunitate) și vorbire (ca formulare a unui vorbitor într-o anumită limbă). Levi-Strauss (1978, p. 83-84) folosește alternativ cele două cuvinte, uneori cu același înțeles, alteleori privind limba ca parte a limbajului. Cu privire la raportul menționat, consideră că:

[1] Observăm viziunea lingvistului asupra noțiunii de limbaj, care exclude sfera nonverbală.

1. Limbajul poate fi tratat ca un produs al culturii (limba folosită într-o societate reflectă cultura generală a populației);
2. Limbajul este o parte a culturii (e un element printre altele);
3. Limbajul poate fi tratat ca o condiție a culturii (dacă aceasta are o structură similară limbajului).

De aici rezultă dubla interdependență. De fapt, Hall (1992) ajunge la următoarea concluzie: „Cultura este comunicare și comunicarea este cultură”. Evident, diferențele între limbă, limbaj și comunicare trebuie considerate, dar sensul raportului poate fi extras.

Religia induce alte diferențe. Comportamentele, atitudinile celor care împărtășesc credințe diferite variază. Același lucru se poate observa și atunci când este vorba despre etnii sau rase diferite, însă religia produce modificări în substraturi mult mai adânci, influențând într-o măsură mai mare individul. Legătura dintre religie și principiile de bază ale capitalismului a fost „deconspirată” de Max Weber, în cartea *Etica protestantă și spiritul capitalismului*. Weber (2007, p. 25-74), în urma studiilor sale, a constatat „caracterul predominant *protestant* al posesiunii de capital și al patronatului, ca și al muncitorimii de înaltă calificare și mai cu seamă al personalului cu pregătire tehnică și comercială din întreprinderile moderne”, ajungând ca, pe baza acestei observații, să stabilească o legătură între protestantism și spiritul capitalist.

Discursurile și practicile religioase, mitice, filosofice etc. ne transmit valori și norme cu privire la rolurile noastre în societate, în funcție de sex: permisiuni (ce face sau poate face un bărbat/o femeie), interdicții (ce nu poate face sau nu se cade a se face de către un bărbat/femeie), cum se face etc. Unele comportamente acceptabile pentru băieți/bărbați sunt considerate complet inadecvate pentru fete/femei. Apar astfel diferențe între valorile celor două sexe, diferențe care reflectă rolul social.

Generația se constituie în alt criteriu de demarcare a noi niveluri de cultură, cu influență asupra comportamentului individului. Hofstede (1996) consideră că diferențele culturale de generație sunt adesea supraestimate și că multe diferențe în practici și valori constituie de

fapt atribute normale ale vârstei, care se repetă pentru fiecare generație. Autorul precizează că „nu există nici un indiciu asupra faptului că pentru diferite țări culturile generațiilor actuale sunt convergente”. Cu toate acestea, alți autori (Stanciu, Ionescu, 2005, p. 62-63) vorbesc despre *subculturile vârstei*, delimitând caracteristici ce aparțin vârstnicilor și tinerilor. Cei din prima categorie sunt investiți cu autoritate, în timp ce tinerii se caracterizează prin flexibilitate și deschidere către nou.

Un factor important care contribuie la diferența între generații este progresul tehnologic. Trebuie recunoscut faptul că, cel puțin în ultima jumătate de veac, evoluția a fost impresionantă, cu efecte asupra stilului de viață, manierei de rezolvare a sarcinilor la locul de muncă etc.

Clasa socială poate fi considerată drept nivel de cultură sau criteriu de demarcare a *unor* culturi în cadrul *unei* culturi. Ea a fost în mod tradițional definită drept „poziția într-o ierarhie a societății, realizată în funcție de criteriul economic (nivelul veniturilor, proprietate, acumulări), educație, ocupație, sistem de valori, mentalități, limbaj și forme de expresie, stil de viață” (Jandt, 2007, p. 16). Clasa socială influențează, la rândul său, indivizii.

Identitatea profesională, bazată pe o socializare secundară, prin care se dobândesc cunoștințe de specialitate care se referă la un câmp de activitate dat, cu un limbaj specific și cu un anumit univers simbolic, se reclamă în alte elemente de specificitate, cu impact asupra indivizilor.

Cultura organizațională (cultura de întreprindere) este un alt nivel de cultură cu o influență recunoscută asupra individului, considerat, de data aceasta, prin prisma activităților și relațiilor de muncă.

Conceptul de cultură organizațională cunoaște, la rândul său, diferite accepțiuni. Jacques Elliot (apud Hoffman, 2004, p. 112) o consideră un „mod tradițional și uzual de gândire și acțiune care este împărtășit, în măsură mai mare sau mai mică, de toți membrii și pe care noii membri trebuie s-o învețe și să o accepte cel puțin parțial pentru a fi acceptați în serviciul firmei”. La rândul său, Edgar Schein, „părintele” conceptului, o definește drept „modelul afirmațiilor de bază pe care un grup dat le-a inventat, descoperit sau dezvoltat învățând să facă față problemelor

sale de adaptare externă și integrare internă și care a funcționat destul de bine pentru a fi considerat valid și, de aceea, a fi apreciat de noii membri ca modul corect de a percepe, gândi și simți în raport cu aceste probleme” (*ibidem*). Important pentru antreprenor este faptul că el poate folosi cultura organizațională drept instrument de valorizare a specificității culturale și a diversității.

Indiferent dacă vorbim de diversitate sub toate aspectele sau numai de anumite niveluri de cultură, trebuie să evidențiem câteva dintre avantajele și dezavantajele acesteia, cu precizarea că ele trebuie gestionate cu maturitate și înțelepciune de către antreprenor (adaptare *apud* Prime, Usunier, 2004, p. 317):

a) *avantaje*:

- diferențele culturale permit găsirea unor soluții mai bune pentru rezolvarea problemelor, în special a celor complexe;
- viziunile multiple duc la o mai bună definiție a problemelor;
- prin multiplicitatea competențelor se găsesc, în general, soluții mai creative, din care se poate alege varianta adecvată la momentul respectiv; celelalte soluții rămân ca variante posibile de exploatat în viitor (se poate crea o adevărată „bancă de soluții”);
- faptul că indivizi diferiți intră în contact creează premisele unei învățări în situații mai variate, mai complexe, cu un grad mai mare de implicare pentru participanți;
- faptul că există reprezentanți care cunosc mai bine realitatea locală duce la îmbunătățirea lucrului efectiv cu grupurile de clienți/furnizori dintr-o anumită zonă;
- căutarea sinergiei este un alt avantaj potențial, posibil de atins prin combinarea creativă a diferitelor maniere de rezolvare a problemelor;

b) *dezavantaje*:

- inconveniențele asociate situațiilor care implică diversitatea sunt legate în special de problemele de percepție, fundamentate de multe ori pe stereotipuri (în funcție de regiune, etnie, vârstă, sex, religie, naționalitate etc.) care induc probleme și la nivel de comunicare; aceste stereotipuri pot „exploda”, fiind exprimate fățiș în situații dificile sau de

conflict, ceea ce conduce la neîncredere și tensiune, cu efecte negative asupra spiritului de grup;

- din punctul de vedere al luării deciziilor, este mai dificilă obținerea unui acord când apar viziuni diferite;

- întotdeauna vor exista indivizi etnocentrice care vor dori să-și impună propriul mod de a gândi, de a simți, de a acționa.

Așadar, grupurile eterogene din punct de vedere cultural pot fi mai mult sau mai puțin eficace. Pe de o parte, sursele de dificultate potențială trebuie avute în vedere de către antreprenor și eliminate, în special, prin formare și pregătire culturală. Pe de altă parte, trebuie creat un cadru favorabil valorizării diversității culturale. Diversitatea trebuie vizată și la nivel extern. Adaptarea la profilul cultural al consumatorului, printr-o politică de marketing adecvată, este doar o astfel de sugestie de exploatare a specificității culturale.

Concluzii

Procesul economic are o componentă social-culturală ireductibilă. Considerarea sistematică în analiza economică a factorilor culturali duce la creșterea puterii de interpretare a fenomenelor economice și ne ajută să le înțelegem mai bine.

Nuanțarea conceptului de antreprenoriat social, luarea în considerare a locului ocupat de obiectivele sociale în cadrul obiectivelor organizaționale ar permite conturarea unor politici adaptate, a unor reglementări care ar spori rolul social al întreprinderilor și ar putea aduce avantaje fiscale celor care se implică în domeniul social. Schimbul de bune practici între antreprenorii sociali, între firmele orientate spre responsabilitate socială, fundații corporatiste și ONG-uri ar fi intensificat.

În spatele limbajului tehnic și al marilor teorii stă întotdeauna natura umană; oamenii sunt expuși aceluiași probleme care cer colaborare pentru a fi rezolvate. Înțelegerea diferitelor moduri în care oamenii gândesc, simt și acționează nu poate decât să ajute la conturarea acestor soluții.

Bibliografie

1. Etzioni, A. (1999). *Essays in Socio-Economics*, Springer-Verlag, Berlin.
2. Georgescu-Roegen, N. (2009). *Legea entropiei și procesul economic*, Editura Expert, București.
3. Hall, E. (1992). *La dance de la vie. Temps culturel, temp vecu*, Editions du Seuil, Paris.
4. Hannerz, U. (1992). *Cultural Complexity. Studies in the Social Organization of meaning*, Columbia University Press.
5. Hechten, M. (1987). *Principles of Group Solidarity*, University of California Press, Berkeley.
6. Hoffman, O. (2004). *Sociologia organizațiilor*, Editura Economică, București.
7. Hofstede, G. (1996). *Managementul structurilor multiculturale*, Editura Economică, București.
8. Hofstede, G. (1984). *Culture's Consequences. International Differences in Work-Related Values*, Sage Publications, Newbury Park.
9. Jandt, F. (2007). *An Introduction to Intercultural communication: Identities in a Global Community*, Sage Publication, London.
10. Kalberg, S. (1994). *Max Weber's Comparative-Historical Sociology*, Chicago University Press.
11. Keesing, R. M. (1981). *Cultural Anthropology. A Contemporary Perspective*, 2nd ed. Harcourt Brace College Publishers, Fort Worth.
12. Kottak, C. Ph. (1997). *Antropología cultural. Espejo para la humanidad*, McGraw-Hill, Madrid.
13. Levi-Strauss, C. (1978). *Antropologia structurală*, Editura Politică, București.
14. Meier, O. (2004). *Management interculturelle*, Dunod, Paris.
15. Nezeys, B. (1992). *Sciences sociales et activité économique. Le collectif, l'individuel et le social*, Economica, Paris.
16. Onea A. (2011). *Diversitate culturală în management*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.

17. Peredo, A.M. & McLean, M. (2006). Social entrepreneurship: A critical review of the concept. *Journal of World Business*, 41, 56-65.

18. Prime, N. & Usunier, J.C. (2004). *Marketing international. Développement des marchés et management multiculturel*, Vuibert, Paris.

19. Saussure, F. (1998). *Curs de lingvistică generală*, Editura Polirom, Iași.

20. Schroeder, R. (1992). *Max Weber and the Sociology of Culture*, Sage Publications, London.

21. Schumpeter, J.A. (1961). The theory of economic development: an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle, OUP, New York.

22. Stanciu, Ș. & Ionescu, M.A. (2005). *Cultură și comportament organizațional*, Editura Comunicare.ro, București.

23. Swedberg, R. (1991). The Battle of the Methods. Toward a Paradigm Shift? In Etzioni, A., Lawrence, P.R. (eds): *Socio-Economics. Toward a New Synthesis*. Armonk, New York, 13-33.

24. Weber, M. (2007). *Etica protestantă și spiritul capitalismului*, Humanitas, București.

25. *** SBA Fact Sheet – Romania – 2010/2011. Disponibil online la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm [28 martie 2012].

SOCIAL FUNDAMENTALS OF ENTREPRENEURSHIP

Angelica-Nicoleta Neculăesei^[1]

Adriana Prodan^[2]

Irina Teodora Manolescu^[3]

Abstract

The concept of entrepreneurship is multifaceted. The factors that influence it, its forms of manifestation, the goals pursued throughout the course of entrepreneurship cannot be restricted to the economic dimension alone. This paper attempts to underline the socio-cultural roots of entrepreneurship and to refine the concept of social entrepreneurship by highlighting borderline concepts. The reference sources we used here are those of interdisciplinary studies in the economic, social and cultural fields. The paper calls attention to the benefits of an integrated approach to social entrepreneurship.

Key words: *entrepreneur, entrepreneurial culture, social responsibility, social goals*

1. Entrepreneurial challenges

Though a highly debated concept from its onset in the 16th century, entrepreneurship can be defined as the action resulting in a new and innovative business or leading to the improvement of an already existing

[1] Ph.D. Lecturer, Department of Management, Marketing and Business Administration, Faculty of Economy and Business Management, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, 11 Carol I Bd., tel. 0232.201405, anonea@uaic.ro.

[2] Ph.D. Professor, Department of Management, Marketing and Business Administration, Faculty of Economy and Business Management, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, 11 Carol I Bd., tel. 0232.201436, pada@uaic.ro.

[3] Ph.D. Associate Professor, Department of Management, Marketing and Business Administration, Faculty of Economy and Business Management, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, 11 Carol I Bd, tel. 0232.201436, iciorasc@uaic.ro.

one. It is not always a small business, it does not always imply a new firm and it isn't necessarily motivated by profit. It can be social entrepreneurship, purely philanthropic, sustained by donations and grants.

The main character here is the entrepreneur who may or may not also play the role of manager. The entrepreneur is the person who identifies and capitalizes on an economic opportunity, producing value for both individuals and society as a whole. Entrepreneurs emerge from among those people driven by the need for survival or wealth and they become leaders because they see potentially profitable opportunities and are well-positioned to take advantage of them. An entrepreneur may perceive that he/she is among the few to recognize or be able to solve a problem. Joseph Schumpeter (Schumpeter 1961) popularized the use of the phrase *creative destruction* to describe his view of the role of entrepreneurs in changing business norms.

The entrepreneurial culture is about recognizing opportunities and exploiting them, organizing resources consistent with the intended goal and, above all, it is about quality leadership (the ability to show initiative and to coordinate). The few available indicators for Romania place our national entrepreneurial culture below the EU average. For instance, opportunity-driven entrepreneurship (versus necessity-driven entrepreneurship determined by the lack of alternatives to ensure a decent living) is relatively low in Romania (2,1%) compared to the EU (4,5%) (SBA Fact Sheet 2010/2011). This indicates the need to refocus education on creativity and business simulations.

In any business, we can immediately and clearly identify one issue: that of „the big bet”. The most convincing „bets” are found at the crossing of changing contexts (be they technological, economic, legislative) which stimulate the demand for new products and services or for better ways of meeting existing needs. For example, the combination between the increased income of certain categories of population, the variety of health problems and the legal framework has stimulated the creation of private hospitalization services. In the North-Eastern part of Romania,

this opportunity was „seized” at once by Dan Fiterman (Arcadia Hospital).

Regardless of the source of opportunity, the clear understanding of the „big bet” anticipates the focus on the subsequent activities and the required resources. It is natural for entrepreneurs to try out several business models before choosing the one appropriate for them. A common mistake entrepreneurs make is to over-commit resources before projecting the beginning of the business decline; this commitment of resources amplifies the problems and leaves little time to solve them. This can be directly linked to a behavior that is typical of many beginner entrepreneurs: rashness.

The talent for innovation is coupled with the extroverted behavior and with the tendency to embrace risk. The ability to introduce new technologies, to increase productivity or to generate new services and products are the key to innovation (Schumpeter, 1961). Entrepreneurs are the driving force of economic change. Mark Zuckerberg, for instance, succeeded to create a new Internet business which information agencies had been dreaming about for 60 years: that of knowing what almost 800 million people – more than 10% of the world population - think, do, read, listen to, like, where they live, work, travel to.

Another challenge for the entrepreneur is related to family or social group support. Many entrepreneurs have a hard time delegating authority, particularly when it comes to showing confidence in other people’s capacity to undertake an activity at the same standards of quality as the entrepreneurs themselves. Empirical studies have shown that entrepreneurs possess strong negotiating skills and consensus-forming abilities.

Although certain personality traits are required, most studies agree that entrepreneurial behavior is dependent on the business and personal circumstances and influenced by changes in the economic environment. For example, countries which have healthy and diversified labor markets show a more favorable ratio of opportunity-driven rather than necessity-driven men and women entrepreneurs.

At times, for entrepreneurs, opportunity recognition is the easiest part of their undertaking. The challenge is to hold on to that opportunity. Some entrepreneurs fail to assess their response to increased customer demand before their competitors „dive in”. A rapid growth requires a careful mix of resources, organization, financial balance and management.

Another entrepreneurial challenge is about exiting the „game”. In the army, „a good general plans his defence and allocates the resources needed to perform one last assault before closing all military operations”.

With all these challenges in mind, we now have the relevant „ingredients” of value added entrepreneurship: opportunity, team (interests, backgrounds, competencies, personalities), resources (assets, patents, funds, connections) and, most of all, strategy (plan, competition, trends). The plan of action looks like a „battle plan” on the economy field and at the very least it includes answers to the following questions: What is your market? What are the market needs? How will your product/service address these needs? What and how will the market pay? What is the deadline for every stage of your business? What is your medium-term strategy? Who are your competitors? How good is your new business if you compare it to that of your competitors?

2. The social dimension of economic entrepreneurial initiatives

To understand the distinction between economic and social entrepreneurship, to adequately place social objectives in the list of organizational objectives, it is useful to look at the development of economics in relation to sociology (Swedberg, 1991, p. 14):

5. the period of political economy (end of 18th century – end of 19th century): economists were knowledgeable in more than the economic field; their works studied the activity of institutions, contained philosophical reflections; the view was that social phenomena influenced one another and could not be well understood if regarded separately;

6. the first clash between economic principles and the principles of social sciences (1880-1910): political economy turns into economics; there is a radical break from history and sociology;

7. mutual disregard and distortions in social sciences (1920-1960): economics develops separately and draws on mathematics, resulting in a series of successful analyses; the absence of connections with other sciences leads to distortions;

8. economic imperialism and changes in the approach to social sciences (1970-today): two trends in the development of economics become clear: the tendency of economics to grow separately and the tendency to approach topics which traditionally belonged to other social sciences; the expanding of economics in the social sciences has been described as „economic imperialism”; it is an age defined by interdisciplinary approaches, such as economic sociology, economic anthropology, intercultural management.

Economics tended to develop independently from other social sciences because it wanted to be acknowledged as a science. Thus, economics became mathematical, focusing on models that were deductive, with a high degree of abstraction and generality. At the opposite end, the cultural variables and social factors, so different in nature and so hard to fit in a typology, led economy researchers away from the elegance of the quantitative models and caused disturbances.

The development of interdisciplinary fields, like intercultural management for instance, implies recognition of the fact that the studies include elements from a multitude of disciplines: anthropology, sociology, psychology, economy, political sciences, law and health care (Hofstede, 1984, p. 278).

It becomes necessary to take an interdisciplinary approach to human activity, in general, and to economic activity, in particular (Etzioni, 1999). The relatively recent growing number of interdisciplinary studies of economy which led to the emergence of new subfields - economic anthropology, economic sociology - can be explained by the failure of economics to account for and find solutions to certain

phenomena: the persistent crisis of public health, the difficulties related to environmental conservation, the declining competitiveness of certain firms. The increased internationalization of business operations was critical in the development of intercultural management.

Some people saw the growing interest of social sciences in each other as caused by the oil crisis of the '70s, which reduced the gap between the economical, sociological, historical and political elements.

The development of these sub-disciplines was also a reaction to the limited manner in which neoclassical economics approached the impact of cultural and social aspects. Economics is often criticized because it ignores the role of values in human action (Kottak, 1997). Two distinct issues stem from this general criticism: on the one hand, economics has a narrow view of what motivates human action, ignoring ethical and social aspects, while on the other hand, the rational choice theory clearly has its limitations.

Neoclassical economists view man as a walking computer, cold-blooded and efficient. Individuals are able to set clear targets and find the best means to achieve them, even if this entails a comprehensive search and a complicated course of data collection and processing. However, real life shows they are not entirely rational: they have a weak memory, they are self-interested but also dedicated to others, unable to focus on one issue for too long or to calculate probabilities. These differences of approach between economic theory and sociologic theory (Table 1) were long-lasting.

Table no. 1. *The neoclassical economic and sociological paradigms (mid 20th century)*

Criteria of differentiation/ Categories	<i>Homo economicus</i>	<i>Homo sociologicus</i>
<i>Concept of the actor</i>	individual	collective
<i>Principle of action</i>	freedom of action	constraints of social structures
<i>Reason for action</i>	formal rationality	social rationality, customs, social values

<i>Arena of action</i>	the market	society
<i>Goals of analysis</i>	prediction and explanation	description and explanation
<i>Models employed</i>	analytical and abstract	empirical and descriptive
<i>The way it is regarded in relation to the other science</i>	self-sufficient	self-sufficient

Source: Swedberg, Richard: The Battle of the Methods. Toward a Paradigm Shift?, in Etzioni, Amitai, Lawrence, Paul R. (eds): Socio-Economics. Toward a New Synthesis, M.E. Sharpe, Armonk, New York, 1991, p. 22.

The differences, at times radical, between the two theories have raised and are still raising serious challenges when it comes to defining the cross-cutting terms. One of the most significant distinctions emerges when defining the actor. The analytic starting point of economics is the individual; the actor is not influenced by others, here we have the inception of the „methodological individualism”. In macroeconomics, this individualistic approach finds its origins in early British utilitarianism and political economy. By contrast, sociology views the actor as a socially constructed entity in interaction with other actors; the actor is part of a group and of society. Oftentimes, sociologists take the group and social structural levels as phenomena sui generis; while economists have a hard time turning homo economicus into a social being, sociologists have a hard time distinguishing the individual from the intricate network of social relations. Economic individualism need not be logically incompatible with a sociological approach; entire theories are built on the basis of individual action.

With regard to the principle of action – economic theory advocates for freedom of action; any constraints that could occur would be related to tastes and the scarcity of resources, (including technology). Once these are known, it is in principle possible to predict the actor’s behavior. The active influence of other persons and institutional structures is set to one side, the individual is free of prejudice or social constraints. Sociologists take such influences directly into account in

the analysis of economic action; they give a broader and more salient place to the dimension of power in economic action. It is also true that economists have a tradition of analyzing imperfect competition in which power to control prices and output is the core ingredient; still, the economic conception of power is typically narrower than the sociologists' notion of economic power, which includes its exercise in societal (especially political and class) context.

Another area where the two theories diverge is the reason for action. In microeconomics, the actor is assumed to have a given and stable set of preferences; he will choose that alternative line of action which maximizes utility (for the individual) and profit (for firms). In economic theory, this way of acting constitutes economically rational action. Sociology encompasses several possible types of economic action: rational, traditional, affectual/irrational; rationality is regarded as a variable. The term „irrational”, implying negative connotations, was replaced with „non-rational”, referring to the influence of normative-affective factors. Psychologists have shown that the human brain is consistent with regular deviations that prevent an accurate thinking (cognitive limitations); also, there are emotional limitations. Economists traditionally identify rational action with the efficient use of scarce resources; sociologists' view is broader, referring to allocation within the guidelines of other principles, such as communal loyalties or sacred values. Some of the views are not traditionally taken into consideration, not because they are undesirable, but simply because they are unthinkable. Rationality is regarded as a phenomenon to be explained, not assumed.

The arena of action also means something different to the economist; the market and the economic exchange are the main focuses for the mainstream economist, the remainder of society being regarded as a fixed universe which lies beyond where the operative variables of economic change really matter. Sociology views the market as an organic part of society which is always its main focus.

Despite the two paradigms' distinct approaches and concepts and even skepticism and/or indifference, attempts to explain entrepreneurship by resorting to elements of both points of view continue to this day.

3. Economic and social goals of enterprises

A new integrated approach – that of sustainable development – has enabled the inclusion of social and environmental goals among an organization's priority goals. Defined as development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs, the approach brings together the economic, social and environmental perspectives. As a result, we have actions with environmental and social goals ("viable"), actions with economic and environmental goals ("sustainable") and actions which have an economic and social approach ("equitable").

Organizations can be classified into different categories depending on the prominence of their social goals and the role of commercial exchange (Table 2).

Table 2. *Range of organizations by social goals*

Place of social goals	Role of commercial exchange
The organization has exclusively social goals	No commercial exchange
The organization has exclusively social goals	Some commercial exchange; profits are dedicated to social benefit or in support of the organization
The organization goals are chiefly social, but not exclusive	Some commercial exchange; profits partly benefit the entrepreneur and/or supporters
Social goals are prominent among other goals of the organization	Commercial exchange; profit-making to entrepreneur and others is strong objective

Social goals are among the goals of the organization, but subordinate to others	Commercial exchange; profit-making is primary
---	---

Source: Peredo, Ana María, Murdith McLean 2006. Social entrepreneurship: A critical review of the concept, Journal of World Business, 41, p. 63

According to this classification, social entrepreneurship (typical of the first two categories, in a restricted sense) is different from corporate social responsibility and socially responsible investments.

Corporate social responsibility was defined by the World Business Council for Sustainable Development as „the continuing commitment by business to contribute to economic development while improving the quality of life of the workforce and their families, as well as of the local community and society at large.”

There are two dimensions to corporate social responsibility: the internal dimension and the external one.

In their direct relation to employees, businesses can consider the following socially responsible practices: to enhance the quality of life for employees, both on and off the job; to ensure health and safety at work; to restructure in a responsible manner.

In relation to all their stakeholders, businesses may choose to support the development of the communities in which they operate or to support local economic development by partnering with local distributors; also, they have a duty to observe the human rights stipulated in the 1948 Universal Declaration of Human Rights and to protect the environment and encourage global environmental performance.

Corporate social responsibility is associated with: responsible entrepreneurship, voluntary actions by companies over and above their legal obligations, activities that benefit employees and relevant stakeholders (including society as a whole) or the environment, positive contribution towards the company's target groups and mitigation of negative effects on others (including the environment), as

well as regular rather than occasional activities (the focus on responsibility is clearly set out in the organization's business strategy).

To outline their focus on social and environmental objectives, in addition to the economic ones, some organizations decide to set up their own corporate foundations. The benefits of such an initiative include increased visibility, consistency and frequency of social programs, higher control and enhanced coordination of the corporate social responsibility strategy, as well as more funds allocated to the respective activities.

Socially responsible investments refer to investors opting for a social responsibility-oriented investment fund which in turn chose to invest in companies demonstrating a certain level of social performance. Currently, there are many investment funds which provide socially responsible products, experts agreeing that social management and environmental risk management enhance a company's market value in the short and long run. The managers of such funds encourage companies that promote social responsibility.

Similar to the above funds, there are other organizations that play a significant role in defining social entrepreneurship. Thus, through their social objectives and benefits, rural entrepreneurship, rural tourism, organic farming, co-ops or networks of small farmers and handicraftsmen stand at the crossroads between classical and social entrepreneurship.

Finally, a support for social entrepreneurship comes from the Local Action Groups (LAG) - public-private partnerships formed of representatives of the public, private and civil society sectors from a rural area whose purpose is to implement integrated local development strategies.

The developments of organizations which integrate social and environmental objectives among their organizational goals, as well as the concrete means of converging with the social perspective are directly influenced by cultural aspects.

4. The cultural side of business creation and development

An entrepreneur can create and develop a business only through and with other people. This entails a good knowledge of the human being, of *man*. We refer here to the fact that man, our cultural subject, leads a social life shaped by cultural norms received via a biological code¹ (Table 3 provides a comparison between the biological life and the social life).

Table 3. *Features of man's biological and social life*

Man's Biological life	Man's Social life
Biological code (endosomatic) regulating biological life, passed on genetically;	Social code (exosomatic) guiding social activity, passed on culturally – values, traditions, institutions;
Logic related to the chemical ties of a gene or nucleus; does not pass on acquired features;	Internal logic; passes on only acquired features;
Explains biological continuity; the links between the elements of the biological matrix are inflexible.	Explains continuity of human life as a social creature; the links between the elements of the cultural matrix are flexible enough to enable adapting and changing, but also firm enough to sustain resistance and inertia.

Based on the work of Georgescu-Roegen, Nicolae 2009. The Entropy Law and the Economic Process. Bucharest, Expert Publishing House

The social code-based cultural influence is the object of the present discourse which attempts to show that the variety of fields of cultural influence leads to differences among individuals. These differences can be viewed from two perspectives:

- on the one hand, there are the problems that can be caused by these differences and which need to be anticipated/prevented or solved, if

they occur (be they within the organization or in the organization's interaction with the outside world);

- on the other hand, there is the possibility of valorization, as differences mean different views which means access to a wide range of solutions.

Next, we will talk about the levels of culture that influence the individual and about the consequences of the fact that the individual stands at their „crossing“. By consequences we naturally mean those that relate to entrepreneurship. We are interested to learn why an entrepreneur has to show awareness, understanding and empathy towards culturally-specific factors and how he capitalizes on these factors, perhaps to reach a competitive edge.

A first level that influences the individual is national culture. Specialists believe this field is what shapes us most. The cultural heritage passed on is acquired within the first seven to ten years of life and ensures a common basis for individuals living in the same country. We shall see next that cultural variability at a certain level and the diversity of possible permutations generate the cultural individuality of individuals in a society.

National differences can cause countless problems and we can easily determine that this is the area most difficult to manage by an entrepreneur. However, there are situations in which other levels can pose greater obstacles. For instance, specialists in the same field who are from different countries can get along better than specialists in different fields who come from the same country. Nevertheless, overall, the differences generated at this level have to be considered by any entrepreneur who enters any type of relation with people/organizations from another country.

Regional culture is another variation-inducing level (here we refer to regions within the same country or clusters of countries). Regional cultural differences are a result of historical, geographical, political, ethnical, linguistic, religious, economic etc. variations occurring over

time (Meier, 2004). The influence of regional culture depends on its scale in relation to the national culture.

Ethnicity is another level of culture which yields attitudes, behaviors, and positions towards our actions which in turn lead to new distinctions between individuals. The cultural specifics of this field have underlying common features: customs, language, territory, history.

Language is also a level of culture and a very significant one, closely linked to national culture and generating problems especially with regard to organizational communication (internal or external). The issue of language-culture relationship is interpreted differently by those who studied it. Generally, when language issues are discussed, one regards language as a system of communication which can be verbal and nonverbal. Saussure (1998) distinguishes between language² (the capacity to use a system of communication/a tongue), langue (a system of signs internalized by a speech community, such as the mother tongue) and parole (the individual acts of speech). Levi-Strauss (1978, pp. 83-84) uses the two words alternatively, at times with the same meaning, other times regarding langue as part of language. With regard to the relationship between language and culture, he considered that:

1. Language can be treated as a product of culture (the language/tongue used in a society reflects the people's general culture);
2. Language is a part of culture (one element among others);
3. Language can be treated as a condition of culture (if it is structured in a manner similar to that of language).

Hence the double interdependency. In fact, Hall (1992) reaches the following conclusion: „Culture is communication and communication is culture”. Of course, the differences between tongue, language, and communication need to be addressed, but we can infer the nature of their relationship.

Religion causes yet another set of differences. The behaviors and attitudes of those who share different faiths vary widely. The same can be said about different ethnicities or races, but religion causes deeper mutations, influencing the individual to a much larger extent. The

connection between religion and the basic principles of capitalism was „disclosed” by Max Weber in his book called *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. In his studies, Weber (2007, pp. 25-74) observed that „business leaders and owners of capital, as well as the higher grades of skilled labor, and even more the higher technically and commercially trained personnel of modern enterprises, are overwhelmingly Protestant”, which led him to make the connection between Protestantism and the capitalist spirit.

Religious, mythical, philosophical etc. discourses and practices relay gender-based values and norms related to our roles in society: permission - what a man/woman does (may do), interdictions – what is not allowed or appropriate for a man/woman to do, how to do things, etc. Certain behaviors acceptable for boys/men are considered totally inappropriate for girls/women. We are thus dealing with differences between the values of the two genders which reflect their social role.

Generation is another criterion for distinguishing between levels of culture with influence on individual behaviour. Hofstede (1996, p. 33) believes that generation-based cultural differences are often overestimated and that many distinctions in practices and values are actually normal age-related characteristics replicated by every generation. According to him, „nothing indicates that, for different countries, the cultures of current generations are convergent” (*ibidem*). Nevertheless, other authors talk about *age subcultures* (Stanciu, Ionescu 2005, pp. 62-63), distinguishing between elderly-specific traits and youth-specific traits. Authority is characteristic of the elderly, while flexibility and capacity to embrace innovation is typical of the youth.

An important factor that plays a part in the generation differences is technological advance. One must acknowledge that, at least in the last half-century, progress was remarkable, affecting life style, work approaches, etc.

Social class can also be regarded as a level of culture or a criterion for differentiating several cultures within a culture. Traditionally, it was defined as a person’s *rank in the social hierarchy attained on the basis of*

economy (income level, ownership, capital accumulation), education, occupation, system of values, mentalities, language and forms of expression, life style (Jandt, 2007, p. 16). Social class, in turn, influences individuals.

Professional identity, based on a secondary socialization, through which one acquires specialized knowledge in a given professional area characterized by a specific language and symbolic world, represents one other element that influences and differentiates individuals.

Organizational culture (enterprise culture) is yet another level of culture known to influence the individual seen in relation to his work.

The concept of organizational culture has known various interpretations. Jacques Elliot (*apud* Hoffman, 2004, p. 112) regards it as the „customary and traditional way of thinking and doing of things, which is shared to a greater or lesser degree by all members, and which new members must learn, and at least partially accept, in order to be accepted into service in the firm”. In turn, Edgar Schein, the „father” of the concept, „defines it as „a pattern of shared basic assumptions invented, discovered, or developed by a given group as it learns to cope with its problems of external adaptation and internal integration that have worked well enough to be considered valid and therefore, to be taught to new members as the correct way to perceive, think and feel in relation to those problems” (*ibidem*). What is of relevance to the entrepreneur is that he/she can use organizational culture as a tool for capitalizing on the cultural specifics and diversity.

Whether we address diversity in all its forms or only that related to certain levels of culture, we need to point out some of its benefits and disadvantages, which the entrepreneur should manage maturely and wisely (*apud* Prime, Usunier, 2004, p. 317):

a) **benefits:**

- cultural differences allow for better problem-solving, especially when it comes to complex problems;
- multiple views help to better define problems;

- a wide range of competencies allows for a pool of creative solutions, from which you can pick the one that is most appropriate at a given moment, leaving the others as possible alternatives to be explored in the future (a genuine „solution bank”);

- the interaction of differing individuals creates the basis for learning in a varied and more complex context, engaging participants to a higher degree;

- the fact that there are locals with first hand knowledge of their community improves actual working relations with the groups of clients/providers in a certain area;

- synergy is another potential benefit that can be reached by creatively combining the various approaches to problem-solving;

b) ***disadvantages:***

- the inconveniences associated with diversity are especially related to issues of perception, oftentimes grounded in stereotypes (based on region, ethnicity, age, gender, religion, nationality etc.) which also affect communication; these stereotypes can „blow up”, being exhibited in difficult or conflict-based situations leading to doubts and tensions, having a negative impact on the sense of group or team;

- with regard to decision-making, different views make it harder to achieve consensus;

- there will always be ethnocentric individuals aiming to impose their own way of thinking, feeling, and acting.

In summary, culturally heterogeneous groups can be effective to a greater or lesser degree. On the one hand, the entrepreneur must take into consideration and eliminate the sources of potential difficulty, through cultural awareness and education. On the other hand, a favorable setting for maximizing the benefits of cultural diversity ought to be created. External diversity should also be considered. For example, one way of making use of cultural particularities is to adapt to the customer’s cultural profile through an adequate marketing policy.

Conclusions

The economic process has an irreducible socio-cultural component. A systematic consideration of cultural factors in the course of an economic analysis increases our capacity to understand economic phenomena.

Refining the social entrepreneurship concept and looking at the place taken by social objectives in the ranking of organizational goals could lead to more adequately tailored policies, to regulations that would boost the social role of enterprises and provide fiscal incentives to those engaged in social initiatives. The exchange of good practices among social entrepreneurs, socially responsible firms, corporate foundations and NGOs would only stand to gain.

Behind the technical language and grand theories is always human nature; people are exposed to the same problems that require collaboration in order to be solved. Understanding the different ways in which people think, feel and act can only help towards finding the desired solutions.

Notes

1. We do not intend to go into details about the social life of acultural subjects. We only point out that in their case too it is the biological code that regulates social life and provides them with the working tools corresponding to their social role (endosomatic tools, of course).

2. We note here the linguist's view on the notion of language, which excludes the nonverbal dimension.

References

1. Etzioni, A. (1999). *Essays in Socio-Economics*. Springer-Verlag, Berlin.
2. Georgescu-Roegen, N. (2009). *Legea entropiei și procesul economic*. Editura Expert, București.

3. Hall, E. (1992). *La danse de la vie. Temps culturel, temp vecu*. Editions du Seuil, Paris.
4. Hannerz, U. (1992). *Cultural Complexity. Studies in the Social Organization of meaning*. Columbia University Press.
5. Hechten, M. (1987). *Principles of Group Solidarity*. University of California Press, Berkeley.
6. Hoffman, O. (2004). *Sociologia organizațiilor*. Editura Economică, București.
7. Hofstede, G. (1996). *Managementul structurilor multiculturale*. Editura Economică, București.
8. Hofstede, G. (1984). *Culture's Consequences. International Differences in Work-Related Values*. Sage Publications, Newbury Park.
9. Jandt, F. (2007). *An Introduction to Intercultural communication: Identities in a Global Community*. Sage Publication, London.
10. Kalberg, S. (1994). *Max Weber's Comparative-Historical Sociology*, Chicago University Press.
11. Keesing, R. M. (1981). *Cultural Anthropology. A Contemporary Perspective*. 2nd ed.. Harcourt Brace College Publishers, Fort Worth.
12. Kottak, C. Ph. (1997). *Antropología cultural. Espejo para la humanidad*, McGraw-Hill, Madrid.
13. Levi-Strauss, C. (1978). *Antropologia structurală*. Editura Politică, București.
14. Meier, O. (2004). *Management interculturelle*. Dunod, Paris.
15. Nezeys, B. (1992). *Sciences sociales et activité économique. Le collectif, l'individuel et le social*. Economica, Paris.
16. Onea A. (2011). *Diversitate culturală în management*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași.
17. Peredo, A.M., Murdith McL. (2006). Social entrepreneurship: A critical review of the concept. *Journal of World Business*, 41, 56-65.
18. Prime, N., Usunier, J.C. (2004). *Marketing international. Développement des marchés et management multiculturel*. Vuibert, Paris.
19. Saussure, F. (1998). *Curs de lingvistică generală*. Editura Polirom, Iași.

20. Schroeder, R. (1992). *Max Weber and the Sociology of Culture*, Sage Publications, London.

21. Schumpeter, J.A. (1961). *The theory of economic development: an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle*. OUP, New York.

22. Stanciu, Ș., Ionescu M.A. (2005). *Cultură și comportament organizațional*, Editura Comunicare.ro, București.

23. Swedberg, R. (1991). *The Battle of the Methods. Toward a Paradigm Shift?*. In Etzioni, A., Lawrence, P.R. (eds): *Socio-Economics. Toward a New Synthesis*. Armonk, New York, pp. 13-33.

24. Weber, M. (2007). *Etica protestantă și spiritul capitalismului*. Humanitas, București.

25. *** SBA Fact Sheet – Romania – 2010/2011. Disponibil online la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm [28 martie 2012]

IMPLICAȚII ALE PARTENERIATULUI DINTRE ȘCOALĂ ȘI COMUNITATE ÎN FORMAREA RESPONSABILITĂȚII LA ELEVI

Carmen Palaghia^[1]

Vasile Miftode^[2]

Rezumat

Devianța școlară este una dintre principalele probleme ale societății contemporane și reprezintă un motiv de îngrijorare, devenind un subiect de interes public. Articolul detaliază importanța parteneriatului școală-familie-proximitate, accentuând atât utilitatea prevenirii, cât și activitatea actorilor implicați. Sunt prezentate măsurile și programele de intervenție care s-au implementat pentru prevenirea și diminuarea fenomenului de devianță școlară și importanța evaluării acestora. De asemenea, articolul relevă exemple de programe internaționale și rezultatele la care s-a ajuns în urma evaluării lor, precum și actuala strategie implementată la nivel național, prin înființarea Consiliului național pentru prevenirea și combaterea violenței din mediul școlar.

Cuvinte cheie: *devianță școlară, responsabilitate individuală, responsabilitate socială, asistent social școlar, prevenire socială, prevenire situațională*

Devianța socială, îndeosebi devianța copiilor, se află în relație directă cu gradul de formare a responsabilității. La începutul lucrării „La genealogie de la morale”, Nietzsche (1887) prezintă „lunga istorie a originilor responsabilității”, afirmând că responsabilitatea nu aparține ființei umane ca o proprietate naturală. Dimpotrivă, societatea, „prin mijlo-

^[1] Asistent universitar dr., Departmentul de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „A. I. Cuza”, Iași, Bd. Carol I, nr. 11, 700506, Tel.: 0762298324; e-mail: carmenpalaghia@yahoo.com.

^[2] Profesor Emerit, Fost Șef al Departmentului de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „A. I. Cuza”, Iași, Bd. Carol I, nr. 11, 700506, Tel.: 0722548125, e-mail: miftode@uaic.ro.

cirea unui implacabil dresaj” impune disciplina datorită unui comportament responsabil. Responsabilitatea este „marele regulator al vieții sociale” și totodată determină „acordarea de reparații” victimelor actelor antisociale, faptelor deviate sau criminale. În spațiul școlar, responsabilitatea înseamnă, în esență, a respecta regulamentul școlar, iar în spațiul social, înseamnă, în sinteză, a te comporta ca un bun cetățean. Pentru a evita sancțiunile școlare sau sociale pentru diferite forme de devianță, elevul trebuie format încă din familie în spiritual responsabilității, adică a asumării răspunderii pentru faptele comise și pentru consecințele lor.

Pentru a impune „disciplina școlară” și respectul legii este necesar ca orice „infrațiune” să antreneze o sancțiune proporțională cu gravitatea faptei. Dinamica îngrijorătoare a conduitei deviate în rândul elevilor se explică, ipotetic, prin ignorarea sancțiunilor prevăzute pentru faptele comise (încălcarea diverselor prevederi ale regulamentului școlar, încălcarea normelor de conduită în comunitate etc.).

1. Formarea conduitei responsabile la elevi

Conduita responsabilă a elevilor și reducerea ponderii comportamentelor deviate, violente sau agresive, atât în spațiul școlar, cât și în spațiul social depind, în esență, de cultivarea obligațiilor școlare.

Diversitatea fenomenelor negative cu care se confruntă societatea se explică, ipotetic, și printr-o semnificativă extindere a responsabilității individuale sau de grup. Conduita responsabilă se învață prin „socializarea familială”, dar, mai ales prin instrucție școlară și, totodată, prin „educație societală” generală.

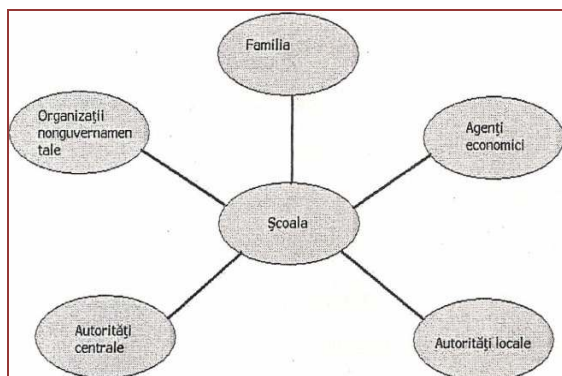
Deși s-au spus și scris foarte multe despre educație și rolul său, problematica este departe de a fi epuizată (Monteil, 1997; Stănciulescu, 1998; Hatos, 2006). Astfel, nu există domeniu care să nu fie analizat din punct de vedere al impactului asupra omului fără să aibă tangență cu educația. Prin instituționalizare, educația a devenit mai rezistentă la influențele spontane venite din afară și s-a afirmat ca o forță capabilă să

susțină din interior amplele procese de valorizare a conduitei umane. În lumea contemporană educația este o necesitate stridentă pentru toți indivizii întrucât fără educație nu este posibilă integrarea într-o lume în care totul se bazează pe cunoaștere. Educația contribuie într-o măsură decisivă la formarea individului ca persoană și apoi ea permite dezvoltarea valorilor în întregul perimetru al cunoașterii și acțiunii umane. În prezent, mai mult decât în epocile precedente, tineretului i se recunoaște dreptul de a revendica o identitate proprie în societatea adulților. În procesul educațional, educatorii au un rol important, principalul scop al educației fiind socializarea și responsabilizarea.

Interacțiunea instituției școlare cu mediul în care aceasta funcționează constituie o preocupare importantă în stabilirea parteneriatelor viabile care pot influența și susține procesul educațional: familia, organizațiile nonguvernamentale, autoritățile centrale și locale, agenții economice pentru îndeplinirea misiunii educative a școlii în contextul schimbărilor inerente în plan social și economic (fig. nr. 1). Fiind o organizație socială ce îndeplinește o funcție de socializare, școala transmite elevilor valori și modele promovate de societate, realizând multiple relații cu mediul social, cultural și economic. Școala și familia sunt cei doi piloni de rezistență ai educației, iar între aceștia și mediul extrașcolar sau extrafamilial pendulează copilul, obiect și subiect al educației.

Colaborarea școlii cu familia (Miftode, 2000, pp. 139-157), trebuie să se axeze în mod firesc pe calitatea educației: obiective superioare, căi și mijloace superioare.

Școala trebuie să încurajeze familiile și profesorii în stabilirea unor acorduri de învățare; să instruiască managerii și ceilalți membri din conducerea școlii; să ofere teme care să-i atragă pe părinți; să acorde părinților dreptul de a lua decizii; să creeze un centru de resurse pentru părinți etc.

Figura 1. Rolul școlii în formarea responsabilității elevilor

Se știe că perioada gimnazială coincide cu vârsta pubertății, în care copilul se află în etapa preadolescenței, cu multiple transformări anato-mo-fiziologice și psihice. Elevii ciclului gimnazial sunt mult mai sensibili, adeseori mai irascibili decât în ciclul primar, intensificându-se predilecția pentru vârsta adultului, tind spre acte care uneori le depășesc puterea și experiența de viață și care pot avea urmări mai puțin plăcute. Actele de bravură întâlnite la unii preadolescenți, de a ieși de sub tutela părintească și uneori și școlară, dorința de a cunoaște mai mult decât ceea ce le oferă cadrul obișnuit al vieții de toate zilele, intenția de afirmare mai ales față de sexul opus și alte astfel de manifestări, dacă nu sunt cunoscute, înțelese și dirijate corect de familie și de școală, pot determina abateri care să frâneze bunul mers al dezvoltării personalității. O apropiere mai atentă de proprii copii, o observare minuțioasă a manifestărilor lor și un sprijin acordat la timp netezesc drumul depășirii unor dificultăți inerente vârstei și pregătesc terenul desfășurării unor activități cu efecte formative evidente. În ciclul gimnazial obligațiile școlare sporesc mereu, se intensifică gradul de încordare a elevului, iar satisfacțiile muncii se amplifică. Familia, prin condițiile oferite, prin înțelegerea corectă a manifestărilor copiilor, prin contribuția în lărgirea orizontului profesional al acestora și prin oferirea unor modele pozitive de conviețuire socială contribuie la pășirea corectă a tânărului în viață.

În funcție de interesele, preocupările, aptitudinile și randamentul școlarului de vârstă mijlocie, familia poate stimula elevul, îl poate mobiliza în acțiuni legate de un anumit domeniu de activitate față de care manifestă aderență și pentru care prezintă mai multă garanție, în valorificarea capacităților proprii. Părintele își poate da mai bine seama de toate acestea în colaborare cu școala.

Există anumite acțiuni concrete în care familiile ar trebui să se implice: să elaboreze un program zilnic pentru teme, să citească împreună cu copiii, să permită folosirea televizorului cu înțelepciune, să păstreze legătura cu școala, să aprecieze efortul copiilor laudându-i atunci când este cazul. Școala nu deține monopolul educației, prin urmare, cunoașterea mediului familial (prin chestionare, interviuri sau anchete sociale) este importantă în alcătuirea unor strategii didactice care să asigure reușita școlară a copilului. Activitatea de comunicare a școlii cu familia va fi axată pe identificarea și combaterea factorilor de risc care pot influența în mod negativ educația copilului. Măsurile necesare de tip asistențial sunt sprijinul material prin inițierea unor programe sociale în școală prin parteneriat cu Primăria, agenții economici sau diverse organizații non-guvernamentale și consilierea părinților în vederea găsirii unui loc de muncă.

Mediul familial destructurat, caracterizat prin lipsa de angajament din partea părintelui/părinților, caracter permisiv în raport cu randamentul școlar sau violența în familie, poate avea multiple influențe negative: repetenție, probleme disciplinare, vagabondaj, abandon, infracționalitate, consum de droguri sau de alcool, probleme pe care școala le poate combate numai responsabilizând familia și elevul cu sprijinul consilierului psihopedagogic al școlii și al asistentului social, inițiind programe centrate pe parteneriatul cu părinții, organizând centre educative pentru părinți, transformând comitetele de părinți în factori activi și în conectori între școală și familie. Trebuie avut în vedere că suprasolicitarea materială, emoțională și relațională îngreunează rolul educativ al părintelui în cazul familiilor monoparentale. În același timp, și în familiile biparentale cu dublă carieră pot apărea disfuncții, având

în vedere diversificarea rolului mamei și adoptarea de către tată a unui rol educativ secundar.

Măsurile necesare de tip asistențial implică: organizarea de întâlniri între părinți, psihologi, pedagogi, asistenți sociali, cadre didactice având ca temă educația și importanța ei, consilierea părinților și a elevilor, un sistem de recompense eficient și motivant pentru încurajarea reușitei școlare, schimarea atitudinii cadrelor didactice prin evitarea etichetărilor și recunoașterea unui comportament care poate fi corectat. De asemenea, considerăm necesară constituirea unor asociații ale părinților cu copii aflați în situația de risc sau abandon școlar care să vizeze: consiliere privind cariera, învățarea unor strategii de găsire a unui loc de muncă, tehnici de rezolvare a situațiilor de criză, strategii de monitorizare și gestionare a traseului educațional al elevului, organizarea de târguri de oferte educaționale în scopul informării cu privire la variantele optime de școlarizare pentru elevi, târguri de locuri de muncă și orientarea părinților spre cursuri de formare în calificările de pe piața forței de muncă, sprijin financiar sub formă de rechizite și îmbrăcăminte, transport școlar al elevilor din mediul rural în mediul urban, realizarea de anchete sociale și acordarea de asistență socială după caz.

Relația școală - comunitate reprezintă perspectiva din care reiese faptul că educația școlară poate contribui la diminuarea devianței școlare numai dacă se deschide către problemele comunității și ale elevilor. Conexiunea școală - comunitate este remarcată în probleme „delicate” precum abandonul școlar, devianță juvenilă și integrarea copiilor cu cerințe educative speciale. Din punct de vedere cultural și asistențial, această relație se poate concretiza prin inițierea unor manifestări în care elevii să poată dovedi ce pot face pentru comunitate: expoziții, ateliere de creație, implicare în acțiuni comunitare (de exemplu, acțiuni de ecologizare a unor parcuri), implicare în campanii umanitare, activități de voluntariat etc. Se urmărește și crearea oportunității implicării membrilor comunității în activitățile elevilor: organizarea și sponsorizarea unor evenimente, participarea la campanii de ajutorare și susținere a elevilor care înregistrează performanțe școlare, dar care au posibilități

materiale reduse în cadrul familiei. Avem în vedere utilitatea unor acțiuni precum: informarea comunității cu privire la starea de fapt și atragerea atenției asupra gravității și consecințelor în plan socioeconomic la nivelul localității (dat fiind faptul că abandonul datorat sărăciei generează la rândul său sărăcie). Pregătirea școlară și profesională deficitară creează premise pentru rata ridicată a șomajului și a situației financiare precare. Cei care abandonează școala nu vor avea formată morala și cultura civică necesară rolului de părinte și a celui de cetățean al comunității. Autoritățile locale se pot implica în procesul educațional și asistențial prin acordarea de fonduri pentru reparații sau investiții familiilor nevoiașe și școlilor, asigurarea resurselor materiale pentru desfășurarea activităților didactice, colaborarea în vederea derulării unor proiecte pentru diminuarea riscurilor de eșec școlar. Facilitarea obținerii de surse financiare extrabugetare în vederea organizării unor activități didactice se poate realiza prin: organizarea unor concursuri, expoziții, târguri educaționale și activități extrașcolare cu rolul de a contribui la asimilarea cunoștințelor și dezvoltarea unor abilități specifice (tabere de pictură, de modelaj, de sculptură etc.), alocarea unor spații în folosința școlii etc. Parteneriatul dintre școală și agenții economici se înscrie în stabilirea unui echilibru între cererea și oferta educațională. Sursele de finanțare externă pot fi: închirierea unor spații în vederea desfășurării unor activități educative sau comerciale, vânzarea unor produse realizate de către elevi și/sau profesori în cadrul unor expoziții sau târguri, sponsorizări pentru diverse proiecte, susținerea cheltuielilor legate de școlarizarea elevilor din mediul rural cu capacități intelectuale, dar cu posibilități materiale foarte reduse.

În contextul descentralizării sistemului de învățământ, sponsorizarea va căpăta un rol din ce în ce mai important, în esență ea reprezentând un aranjament comercial în cadrul căreia una dintre părți (cea sponsorizată) dorește să obțină avantaj financiar de la sponsor, promovându-i în schimb imaginea și asigurându-i o mai bună relație cu publicul său. Disfuncțiile care pot apărea la nivelul acestui parteneriat se

referă la: carențe ale sistemului legislativ, particularități ale situației social-economice, neîncredere și lipsa de inițiativă din ambele părți.

2. Implicarea părinților în prevenirea insuccesului educațional

Insuccesul educațional este explicat de părinți prin deficiențe ale sistemului școlar, iar de către cadrele didactice prin lipsa de interes parental, atât școala cât și familia lăsându-și amprenta în procesul de construcție a identității copilului. În comparație cu alți factori educaționali (sistemul școlar, mass-media, colectivul de muncă) familia se singularizează: ea este prima care se implică în educație, iar influența pe care o exercită nu se limitează doar la o anumită perioadă, ci continuă cu o intensitate mai mică sau mai mare de-a lungul întregii vieți, constituind primul mediu organizat în care este angajat copilul încă de la naștere și are cea mai îndelungată influență asupra sa.

O judecată de valoare asupra unei familii se poate realiza cu succes, mai ales prin prisma contribuției la antrenarea copiilor în activități educogene, cu efecte favorabile asupra lor înșiși și asupra celorlalți copii. Mediul familial oferă primele ocazii de stabilire a unor relații sociale, de comunicare afectivă și verbală cu cei din jur, iar activitatea din familie prezintă primul model care stimulează inițiativa copilului în acțiuni umane. Atunci când copilul rupe învelișul familial, desfășurând activități și în alte medii sociale, părinții, frații și alte rude apropiate continuă să exercite o influență deosebită, având o contribuție evidentă, în procesul devenirii copilului. Intervenția educativă a părintelui vizează respectarea particularităților nu numai de vârstă, ci și individuale, care se cer cunoscute. Și nu numai cunoscute, ci ținut seama de ele în procesul formării și dezvoltării personalității copilului și, mai târziu, a tânărului. Din păcate, nu în toate familiile există același grad de preocupare în sprijinirea copiilor și în dezvoltarea lor, existând familii care lasă totul în grija școlii, din convingerea că școala este cea care răspunde de educație și nimeni altcineva. Și nu numai de educație, bine-

înțeles. De asemenea instrucția ar fi apanajul școlii și numai al școlii. În mediul familial normal, învățarea elevului din clasele primare se face sub supravegherea, îndrumarea, stimularea, sprijinul și controlul părinților. Efectul preocupării părinților pe acest plan depinde, în mare grad, de modul în care își cunosc copiii și de nivelul angajării în formarea personalității acestora. În familie pot fi remarcate caracteristici individuale care ajută sau împiedică copilul în procesul învățării. Se evidențiază de timpuriu la unii copii anumite preocupări desprinse mai ales din activitățile lor libere. Părintele își dă seama de acestea și îi stimulează în cultivarea unor trăsături pozitive. Activitatea socială din familie poate constitui și ea un model de acțiune, care să se întipărească în mintea și în inima școlarului și să-l ajute în stabilirea unor relații corespunzătoare cu cei din jur.

Odată cu intrarea copilului în școală, funcțiile educative ale familiei nu încetează, ci se amplifică, în sprijinirea rolului de elev. Elevul din ciclul primar poate fi sprijinit de părinți în înțelegerea corectă a necesității angajării în procesul învățării, concomitent cu înmulțirea atribuțiilor de la un an școlar la altul. În felul acesta, familia sprijină și trecerea copilului din ciclul primar în cel gimnazial.

3. Ineficiența programelor de prevenire a devianței școlare

În lucrarea „Prevenirea delincvenței” (Cusson, pp. 95-100) sunt identificate procedee ineficiente pentru prevenirea violenței din spațiul școlar. Printre cele sortite eșecului identificăm: terapiile individuale sau conslierea individuală - întrucât în urma acestei intervenții nivelul de delincvență rămâne constant. Terapiile de grup - se dovedesc a fi chiar extrem de nocive, întrucât s-a demonstrat că, dacă adolescenții în situație de risc discută despre problemele lor, numărul celor care „se dedau” la acte de violență, în loc să scadă, crește. Un studiu a fost realizat în Ohio, între anii 1963 și 1966, de către Reckless și colaboratorii săi, în care mai mult de o mie de predelinvenți au fost distribuiți în mod

aleatoriu, fie într-o clasă specială, fie în una obișnuită. Ideea proiectului era ca, în scopul combaterii procesului de devalorizare de sine, pentru ca minorii predelinvenți să nu se simtă stigmatizați, elevii să fie regrupați în clase în care profesorii aveau rolul de a le fi modele și trebuiau să utilizeze măsuri de disciplinare „nestigmatizante”. La finele experimentului între băieții asupra cărora se intervenise și a celor rămași în programele obișnuite nu se constata nici o diferență. Conferințele și expunerile asupra respectării legii sunt de asemenea ineficiente, întrucât conferințele susținute de formatorii-polițiști, care au scopul de a convinge elevii să reziste la instigările venite din partea celor din jur de a comite acte delincvente sau de a consuma droguri, au înregistrat rezultate dezamăgitoare. Programul american Dare, un program în care polițiști în uniformă efectuau 17 cursuri privind mijloacele „de a spune nu drogurilor”, nu numai că a fost un eșec total, dar s-a întâmplat ca cei care au participat la aceste expuneri să consume ulterior mai mult drog decât cei din grupul martor.

Tentația autoritarismului - la Miami s-a demonstrat că elevii din școlile cu o disciplină exagerată și-au exprimat revolta printr-o atitudine delincventă.

Activități recreative - Programele menite să prevină delincvența prin activități de petrecere a timpului liber: sport, călătorii etc, mizează pe faptul că elevii nu vor comite acte nesăbuite dacă vor fi ocupați. Studiile demonstrează că e mai precaut să nu ne așteptăm la o mare eficacitate preventivă a acestor programe, mai ales că, în 2001, Gottfredson a constatat că activitățile recreative neasociate cu deprinderea abilităților sociale nu conduc la reducerea consumului de droguri (Cusson, 2006 apud Palaghia, 2009).

4. Implicații pozitive ale prevenirii devianței școlare

S-a demonstrat faptul că școala eficientă în planul învățământului este eficientă și în cel al prevenirii devianței. Debarbieux insistă asupra coeziunii echipelor educative, a faptului că directorul școlii trebuie să își

mobilizeze partenerii și fiecare membru al personalului să cunoască pe fiecare dintre elevi. Școala este capabilă să schimbe soarta elevilor, devenind o școală eficientă (effective schooling) în care directorul școlii aplică leadershipul atât pentru personalul educativ al școlii, cât și pentru elevi (profesorii sunt exigenți, menținându-și realismul, urmăresc îndeaproape progresele elevilor, îi încurajează în demersul de autodepășire, păstrează ordinea și disciplina în clasă fără a recurge la metode punitive, părinții sunt încurajați de către echipa școlii să participe la proiectul pedagogic, iar elevii au posibilitatea să își asume responsabilitatea în clasă) (Debarbieux, 2003, pp. 582-603).

Maurice Cusson prezintă proiectul Positive Action Through Holistic Education (PATHE) ca fiind un demers experimental al americanilor prin care se urmărește dezvoltarea competențelor educative ale cadrelor didactice care să determine o mai bună adaptare școlară a elevilor, cât și o mai mare performanță. Schimbările acestui proiect constau în faptul că profesorii au fost formați privind gestionarea clasei de elevi și învățământul participativ, echipa educativă a examinat regulamentul școlii împreună cu elevii pentru a clarifica și determina pedepsirea infracțiunilor, profesorii au fost inițiați în metode care îl determinau pe elev să învețe conform propriului ritm, s-a creat o rețea de ajutor între elevi asemănători, un serviciu de orientare profesională și de căutare de locuri de muncă, elevii cu tulburări au beneficiat de supraveghere individualizată, incluzând obiective comportamentale și counseling și s-au organizat activități parașcolare. Astfel, elevii erau foarte rar pedepsiți dar aveau note mai mari, erau puțini repetenți și comportamentul în clasă s-a îmbunătățit. Prin urmare, școala eficientă este „rezultatul unui leadership puternic, exercitat asupra unei echipe de profesori motivați și solidari” (Cusson, 2006, pp. 95-100). S-a constatat că în școlile în care sunt înregistrate violențe există și o lipsă a dorinței de a interveni și este prezentă adesea abaterea de la normă, iar cadrele didactice par a trece cu vederea acest aspect. Debarbieux (2003) propune ca regulamentul să fie alcătuit de echipe formate din elevi, părinți, cadre didactice și reprezentanți ai direcției. Odată regulamentul aprobat, încălcarea

acestui nu ar mai trebui lăsată fără răspuns. Regulile clare, bazate pe sancțiuni previzibile, dar și recompensarea sistematică a bunei purtări, trebuie urmărite permanent în școală. Nesanționată și nereprimată, devianța se banalizează.

Se alcătuieste *triada primară* (Miftode, 2000, pp. 139-157) „răspunzătoare” cu formarea individului, alcătuită din școală, familie și mediul social „proxim” sau vecinătatea. Se întrevede „statuarea unei activități interdisciplinare care să includă, alături de profesioniștii interesați (sociologi, asistenți sociali, juriști, antropologi etc.) și responsabili cu socializarea primară (în prima etapă) și socializarea secundară (în a doua etapă).” Școala este locul ideal în care pot fi identificați elevii agresivi și cu tulburări de comportament (Palaghia, 2009, p. 127). Terapiile cognitiv-comportamentale se află pe primul loc ca grad de eficacitate a non-delincvenței. Prevenirea situațională are în vedere o bună supraveghere în interiorul școlii (videosupraveghere, dacă este cazul) cât și o bună circulație a informației. Prevenirea socială sau prin dezvoltare este aceea prin care specialiștii se preocupă să-i împiedice pe tineri să trăiască într-un mediu educativ precar, să se transforme în adulți inapți pentru viața socială. Specialiștii intervin în familiile respective pentru a-i ajuta pe părinți să devină educatori capabili să dezvolte la copii auto-controlul și deprinderile sociale, iar în școală intervin pe lângă educatori și pe lângă copii, urmărind același scop. Ei intervin direct asupra subiecților pentru a-i face să își dobândească competența socială care le lipsește.

Prevenția socială este acțiunea educativă exercitată asupra subiectului și micromediului său care urmărește reducerea predispozițiilor către delincvență. Prevenția socială are țelul de a determina copilul să devină apt pentru a trăi în societate, îndreptându-și acțiunea asupra mediului social al subiectului. Funcția prevenirii sociale este de a stopa o evoluție individuală care ar putea conduce la inadaptare și la comportament antisocial. Prevenirea prin dezvoltare, o prevenire care este a educației, „vizează tulburările de comportament înainte de a se instala

și acoperă deficiențele cognitive înaintea perioadei în care copilul acumulează întârzieri greu de recuperat" (Cusson, 2006, p. 74).

Restaurarea condițiilor educative normale, pentru ca evoluția intelectuală, socială și morală a copilului să își urmeze cursul, este scopul primordial al prevenirii prin dezvoltare. Scopurile și mijloacele prevenției se referă la:

1. Dezvoltarea competenței educative a părinților;
2. Dezvoltarea competenței sociale a copilului;
3. Demersul cognitiv-comportamental, care urmărește stimularea dezvoltării cognitive a copilului;
4. „Operațiile" combinate familie-școală.

Programele de dezvoltare utilizează demersul cognitiv-comportamental a cărui eficacitate a fost demonstrată în prevenirea delincvenței și chiar a recidivei. În demersul cognitiv comportamental, comportamentele se învață prin observație și se mențin prin consolidare. În intervenția sa, terapeutul începe prin identificarea precisă a comportamentelor problematice, antecedentele lor, consecințele și convingerile eronate pe care se bazează comportamentele clienților, urmărind diminuarea comportamentelor antisociale și înlocuirea lor prin comportamente adaptate, utilizând consolidările (întăririle) sociale, modelarea și sporirea încrederii în sine, relaxarea, jocurile de rol și alte tehnici. „Abordările cognitiv-comportamentale înregistrează rezultate semnificative în cazul clienților orientați spre acțiune, care simt nevoia să facă ceva, în cazul celor orientați spre scopuri, care vor rezultate și pentru cei interesați de modificarea unui număr redus de comportamente" (Gârleanu, 2002, p. 48).

5. Importanța agenților socializatori în prevenirea devianței școlare și responsabilizarea elevilor

Familia este primul mediu social în care indivizii se comportă ca ființe umane; ea reprezintă un grup social omogen, un cadru fundamental, unde, datorită procesului de socializare, tinerii asimilează primele

noțiuni cu privire la datorie, responsabilitate, interdicție. Agenții socializatori care acționează la nivelul familiei au rolul de a stimula integrarea socială a tânărului la însușirea normelor, atitudinilor permissive, interdicțiilor cerute de viitoarele norme sociale. Realizarea funcției de socializare a familiei are loc în patru contexte specifice:

1. comunicarea psihologică, care contribuie la dezvoltarea afectivității, cu rol important în echilibrarea morală și psihologică a copilului;
2. educația morală și formarea „conduitei responsabile”, care vizează relații de autoritate ce trebuie respectate de tânăr;
3. învățarea cognitivă, prin care copilul devine un ansamblu de cunoștințe, aptitudini și obișnuințe indispensabile conviețuirii în societate;
4. creativitatea, invenția și imaginația, care stimulează participarea și implicarea în social.

Majoritatea studiilor sociologice au scos în evidență anumite tendințe ale diminuării funcției de socializare ale familiei și redistribuirea ei altor instituții sociale cu rol formativ specializat. Acestea au ca efect trecerea de la un tip afectiv de educație la tipul instrumental, adică reducerea comportamentului reproductiv al tinerilor în raport cu cel al părinților, precum și diminuarea rolului afectivității. Slăbirea coeziunii familiale se datorează și solicitărilor fizice și nervoase ale serviciului, precum și a absenței îndelungate a acestora din cadrul familiei, ca urmare a programului profesional. Părinții au dreptul la exercitarea unei profesii pentru îndeplinirea tuturor funcțiilor familiei, în special a funcției economice, dar omit să pună înlocuitor pentru funcțiile pe care nu le pot asigura personal. În felul acesta funcția de socializare și educare primară este diminuată sau transformată. Copiii nu se pot dezvolta în siguranță și nu pot beneficia de educație primară decât în sânul familiei. Supravegherea este necesară mai mult decât primul sau al doilea an de viață. Părinții consideră că dacă un copil este la vârsta școlarității, este suficient de mare pentru a avea grijă singur de el. Puțini părinți își fac griji pentru dezvoltarea și menținerea atașamentului copilului, invocând copilăria proprie ca bază suficientă de dezvoltare.

Pentru copil, numai simpla idee că este supravegheat, cu conotația pozitivă, pentru orice trebuință pe care ar putea să o aibă, crește nivelul de siguranță al acestuia, precum și autocontrolul, prin scăderea nivelului de vulnerabilitate. Multiplicarea comunicării psihice și sociale cu copiii, existența unor relații intrafamiliale, dintre părinți și dintre părinți și copii, bazate pe afecțiune și respect reciproc, determină socializarea și integrarea morală a adolescenților prin interiorizarea normelor de conviețuire morală și respectarea lor din convingere. Pe de altă parte, prezența unor disfuncții ale realității în organizarea vieții de familie, precum tensiunile, lipsa de comunicare, indiferența, alcoolismul etc., conduc la disoluția grupului familial. În acest tip de familii copiii își însușesc manifestări deviante de la proprii părinți. Pentru formarea comportamentului moral al tânărului, gradul de control educativ realizat precum și modalitatea afectivă și ostilă în care este exercitat, sunt primordiale în demersul educațional. Realizarea armonioasă a tuturor funcțiilor și sarcinilor membrilor familiei conduce la normalizarea vieții de familie, însă lipsa funcționalității ei devine o condiție esențială a deviației tânărului.

Educația în familie este deosebit de importantă în procesul de socializare, de aceea părinții trebuie să fie foarte atenți la personalitatea copiilor lor și la stilul de educație pe care-l adoptă astfel încât acestea să fie în concordanță. Părinții trebuie să urmărească în educație câștigarea de către copii a încrederii în forțele proprii, respectarea normelor, regulilor, asimilarea valorilor culturale, morale, sociale, juridice, dar fără distrugerea creativității copiilor, a originalității lor sau a spiritului de inițiativă. Toate acestea se realizează sub o respectare clară și cât mai convingătoare a motivului necesității respectării tuturor regulilor și normelor impuse de părinți și societate în general.

În cazul în care climatul familial se caracterizează prin înțelegere, toleranță și respect, dar și pedeapsă în cazul comportamentului neacceptabil, copii au stima de sine ridicată. Dacă în familie există neînțelegeri, tensiuni, conflicte majore sau permisivitate exagerată copiii pot avea un nivel scăzut de stimă de sine. Copilul cu o slabă stimă de

sine este un inadaptat. El este dezechilibrat în acțiunile „normale” de zi cu zi, dar poate da dovadă de calm, perseverență și atenție în acțiuni deviate. Pentru adolescenți, experiența legată de sine așa cum s-a conturat din relația cu membrii familiei, va afecta comportamentul dinafara familiei și cu cât rolul familiei în socializarea copiilor este marcat de dificultăți, cu atât efectele acțiunii sunt mai dezavantajoase pentru copii.

Socializarea pozitivă ajută la integrarea tânărului în societate, în grupul din care face parte. Dacă familia i-a insuflat valorile acceptate de societate, în cursul vieții sale se va ghida după acestea și va ști să se opună influențelor negative din exterior. În caz contrar, există riscul de a intra în anturaj cu „nepotrivirile”, în grupuri de tineri care au seturi de valori și norme conturate culturii societății respective și să adopte aceste sisteme de valori și norme. Ca trecere de la copilărie la vârsta adultă, adolescența este o perioadă marcată de incertitudini, împărțită între aspirația spre independență, dobândirea independenței și dependența reală afectivă și materială față de familie. Familia trebuie să fie un sprijin pentru tânăr în dobândirea identității și a independenței, un ajutor în asimilarea culturii grupului din care face parte, a valorilor și normelor sociale, morale și juridice. Cel mai bun „aliat” pe care familia îl are în îndeplinirea acestui scop este școala. Această instituție continuă procesul de socializare, sau în unele cazuri abia îl începe. Când familia eșuează în procesul de socializare toate speranțele se îndreaptă spre școală, în special, deoarece aceasta desfășoară o activitate sistematică de educare a tinerilor.

Socializarea școlară determină elevii să fie performanți, să consimtă la respectarea regulilor și să fie pozitiv motivați pentru a respecta programul de activitate și normele de comportament școlare. Adaptarea școlară implică includerea și acceptarea în grupul de egali și obținerea de performanțe școlare. Succesul școlar este un indicator al adaptării școlare; apare o relație de „cooperare - competiție” cu cei de aceeași vârstă. Elevii, în interacțiunea cu profesorii, cu personalul auxiliar, cu ceilalți elevi, sunt într-un continuu proces de învățare, conturându-și astfel identitatea socială. Beneficiarii asistenței sociale din școală sunt

elevii, familiile acestora, personalul didactic și auxiliar al școlii, precum și unii dintre membrii comunității.

6. Rolul asistentului social din școală în formarea responsabilității la elevi

Școala este văzută ca având un rol esențial în societatea contemporană. Principalul rol este acela de a educa, fiind urmat de acela de a furniza servicii sociale. Prin educație, societatea poate dăinui, comunicând noilor generații cunoștințele acumulate de-a lungul secolelor. De asemenea, se realizează dezvoltarea maximă a potențialului tinerilor, sprijinindu-i să se cunoască și să se accepte, să-și interiorizeze idealuri în identitatea lor, să fie responsabili și să se implice în dezvoltarea societății. Școala trebuie, deasemenea, să sprijine noile generații să se acomodeze cu o realitate aflată într-o permanentă schimbare. Tinerii trebuie pregătiți pentru un viitor care le poate oferi absolut orice nu poate fi prevăzut, iar ei, prin capacitatea de a se adapta, prin creativitate și inovație, să îl poată modela după cum doresc. Așteptările mari și presiunile vin și din partea celorlalte subsisteme sociale.

În procesul învățării, elevii trebuie să își dezvolte propriile competențe și să își găsească satisfacții intelectuale sau practice în demersul educațional. În școală elevii trebuie să își dezvolte autonomia personală și socială care să le vină în sprijinul unei eficiente integrări în comunitate. În timp, s-a intensificat participarea părinților la viața școlară a elevilor, relația profesor - elev s-a așezat pe baze democratice și s-au atenuat inegalitățile socioculturale în mediul educațional. Principalul scop al asistentului social din școală se subordonează celui educativ, urmând ca elevii să își dezvolte capacitatea de a rezolva probleme, de a deveni responsabili pentru propriul comportament și de a se adapta la schimbare. Asistența socială din școală are ca obiectiv identificarea piedicilor din procesul de învățare și înlăturarea, pe cât posibil, a acestora, precum și liberalizarea accesului la învățarea școlară.

Asistentul social din școală poate fi, adesea, singurul asistent social dintr-o școală sau uneori, dintr-un întreg cartier. Profesionistul are nevoie de abilități pentru toate cele trei niveluri ale practicii: micro, mezzo, macro. El lucrează în primul rând cu elevii, facilitând și alcătuirea de grupuri pentru elevi și părinți. Practica efectivă a asistenței sociale în școală constă în colaborarea, consultarea, dezvoltarea comportamentală și pregătirea altora pentru lucrul cu copiii dificili. Asistentul social din școală are obligația de a veghea asupra respectării drepturilor și obligațiilor elevilor din școală, precum și a prevenirii oricărei forme de abuz. Deasemenea este necesară prevenția inadaptării școlare a elevilor prin identificarea cauzelor, o bună colaborare între asistentul social școlar și asistentul social familial, pentru o cât mai bună relație între școală și familie. Asistentul social din școală trebuie să urmărească și formarea competențelor specifice maturității sociale.

Prima zi de școală este importantă pentru copil și pentru familie. Copilul devine elev, părintele este înlocuit de educator, mediul informal este înlocuit de cel formal, alcătuit din drepturi și responsabilități școlare. Adaptarea școlară apare ca urmare a socializării din școală și este caracterizată prin participarea elevilor la scopurile școlii (performanța școlară, motivația pentru disciplină, respectarea programului și a normelor de comportament). Școala oferă copiilor o experiență formativă și poate fi un loc plăcut sau neplăcut, în funcție de experiența fiecărui copil. Interacțiunea dintre membrii grupului de egali poate fi o sursă de plăcere sau de alienare

În timp s-a intensificat participarea părinților la viața școlară a elevilor. Relația profesor elev s-a așezat pe baze democratice și s-au atenuat inegalitățile socio-culturale în mediul educațional. Obiectivul major al școlii a fost liberalizarea accesului la învățarea școlară. Asistentul social din școală are obligația și rolul de a se asigura că sunt respectate atât drepturile cât și obligațiile elevilor din școală, precum și a preveni orice formă de abuz. Principalul rol al asistentului social din școală în activitatea cu elevii poate varia de la o școală la alta și de la un cartier la altul, în funcție de beneficiari. El petrece o mare parte din timp

ajutând copiii cu probleme emoționale și de comportament sau pe cei cu nevoi speciale. Linda Openshaw (2008) identifică, între rolurile și responsabilitățile asistentului social din școală: să își utilizeze cunoștințele, abilitățile și valorile pentru a îmbunătăți viața elevilor, trebuie să construiască relații, să evalueze, să lucreze cu echipa multidisciplinară și să ajute copiii și adolescenții să comunice dificultățile care îi împiedică să aibă performanțe școlare.

The National Association of Social Worker (NASW) (2002) a trasat importante linii directoare asupra intervenției asistentului social din școală, inclusiv standardele practicii, de pregătirea, dezvoltarea profesională și structura de suport administrativ. Acestea au apărut în standardele NASW pentru asistentul social din școală, care au fost adoptate în anul 1978 și revizuite în 1992, ulterior în 2002. Fiecare asistent social din școală are datoria de a-și contura activitatea profesională, ghidându-se după aceste reguli.

Copiii își acceptă familia așa cum este și pot deveni ceea ce persoanele semnificative din familie își imaginează că sunt. Socializarea din școală este mai puțin marcantă decât cea din familie, care este mai constrângătoare, „copilul devenind prizonierul lumii definite de părinții săi” (Neamțu, 2003, p. 834). *Socializarea școlară* determină elevii să fie performanți, să consimtă la respectarea regulilor și să fie pozitiv motivați pentru a respecta programul de activitate și normele de comportament școlare. Adaptarea școlară implică includerea și acceptarea în grupul de egali și obținerea de performanțe școlare. Succesul școlar este un indicator al adaptării școlare; apare o relație de „cooperare - competiție” cu cei de aceeași vârstă. Elevii, în interacțiunea cu profesorii, cu personalul auxiliar, cu ceilalți elevi, sunt într-un continuu proces de învățare, conturându-și astfel identitatea socială. Beneficiarii asistenței sociale din școală sunt elevii, familiile acestora, personalul didactic și auxiliar al școlii, precum și unii dintre membrii comunității.

Funcțiile asistentului social din școală au fost conturate, pentru prima dată, în anul 1977 când a fost introdus prin lege serviciul de asistență socială din școlile din SUA (Costin, 1995, apud. Neamțu, 2003).

Printre acestea se regăsesc: pregătirea istoricului social și/sau al dezvoltării elevilor, realizarea consilierii (individuală și de grup cu elevii și părinții acestora), susținerea adaptării școlare a elevilor care prezintă dificultăți nu numai în mediul școlar, dar și în mediul familial și/sau comunitar. De asemenea, asistentul social din școală trebuie să identifice resursele școlii și/sau ale comunității necesare pentru realizarea obiectivelor școlare și să furnizeze servicii pentru elevi și familiile acestora, pentru personalul didactic și auxiliar al școlii, cât și pentru comunitate. Sarcina asistentului social din școală este să prevină inadaptarea școlară. Ea poate fi observată în conduita elevilor în timpul orelor, recreațiilor sau în timpul activităților extrașcolare de către cadrele didactice și de către alți membri ai personalului școlii. Astfel, se pot contura unele indicii pentru cadrele didactice care lucrează direct cu copiii, cât și pentru părinți. Astfel, dacă părinții observă că elevul nu își îndeplinește obligațiile școlare, că îi dezinformează cu privire la rezultatele școlare, la sarcinile și activitățile pe care le are de realizat, în legătură cu dificultățile pe care le are la școală și situațiile conflictuale cu care se confruntă, pot preveni inadaptarea. Cadrele didactice pot diagnostica precoce inadaptarea școlară dacă observă că elevul citește și descifrează cu dificultate, confundă literele, realizează omisiuni sau inversiuni, scrie ilizibil, cu greșeli de ortografie, cu defecțiuni în construirea frazei, are dificultăți în rezumarea ideilor, în sesizarea relațiilor logice dintre ele și are dificultăți mari în realizarea calculelor. Acești indicatori semnaleză faptul că mediul familial poate fi generator de cauze ale inadaptării școlare, fie prin nestimularea dezvoltării intelectuale a copilului, fie prin existența unei forme de abuz în familie (fizic, emoțional sau/și sexual), fie sunt familii care devalorizează utilitatea educației pentru copil, fie sunt familii care nu au acces la resursele educaționale.

Asistentul social din școală trebuie să identifice particularitățile mediului familial de proveniență ca bază pentru programul său de intervenție. Inadaptarea școlară poate apărea încă din clasele mici sau în clasele mai mari. Cauzele se regăsesc îndeosebi în mediul familial

pentru elevii din clasele mai mici și atât în mediul familial cât și în mediul școlar pentru elevii din clasele mai mari. Printre cauze se pot identifica: divorțul părinților, un cadru didactic prea rigid, o boală cronică, violențele intrafamiliale, un accident, alcoolismul parental. Elevii etichetați drept „proști” sau „incapabili” pot deveni ușor inadaptați. La rândul lor, aceștia îi vor eticheta pe cei cu reușite școlare numindu-i „tocilari” sau „plictisitori” și se pot regăsi în alte criterii de comparare socială decât cele specifice școlii, formând grupuri informale distincte. De asemenea, pot recurge la consumul de substanțe psiho-active, la absenteism și chiar abandon școlar sau, dimpotrivă, se pot mobiliza pentru a obține performanțe școlare crescute.

Astfel, se întrevede necesitatea susținerii acestor elevi de către asistentul social din școală prin identificarea și asistarea la timp a celor cu risc de inadaptare pentru ca ei să nu își însușească roluri specifice de „inadapat” sau „deviant”. Asistentul social dezvoltă o relație de prietenie cu elevii, oferă suport emoțional îndrumând și motivând elevul spre readaptarea școlară. Programul de consiliere are la bază obținerea încrederii și adevizunii afective a elevului și identificarea trebuințelor sale. Părinții trebuie susținuți pentru a-și îmbunătăți practicile educative, trebuie stimulați să participe la viața școlară și trebuie încurajați să își dezvolte abilitățile de rezolvare a conflictelor pe care le pot avea cu copiii sau cadrele didactice, să dezvolte modalități eficiente de a face față stresului fără a fi influențată relația cu copilul, iar pentru părinții cu posibilități financiare reduse, o prioritate trebuie să o constituie identificarea de resurse. Dintre nevoile elevilor putem identifica: dezvoltarea stimei de sine, perfecționarea deprinderilor intelectuale, învățarea metodelor de rezolvare a conflictelor, dezvoltarea competențelor de relaționare socială. Elevii trebuie determinați să înțeleagă exigențele și practicile educative ale părinților, să învețe să își controleze modul în care își exprimă sentimentele etc. Întrucât părinții sunt direct interesați de progresul copiilor, este necesar să fie cooptați într-un „*parteneriat școală-comunitate*” (Agabrian, 2005) în care să aleagă, de comun acord,

alternativele educaționale cele mai bune pentru copil, împărțind responsabilitatea pentru evoluția acestuia.

La nivel central, prin Ordinul de Ministru nr. 4390/7.06.2012, a fost înființat Consiliul Național pentru Prevenirea și Combaterea Violenței în mediul școlar^[1] ce are ca principală atribuție asumarea rolului unui Observator național anti-violență care va monitoriza și evalua modul de aplicare la nivel național a strategiei naționale pentru combaterea violenței în mediul școlar. De asemenea, acestui consiliu îi revin și sarcinile de a elabora și valida metodologii de colectare a informațiilor referitoare la violența școlară (indicatori, proceduri de colectare a informației etc.), respectiv de a monitoriza fenomenul violenței în școală prin coordonarea culegerii periodice de informații referitoare la problematica violenței școlare, la nivel județean și local. Alte atribuții ale consiliului recent înființat sunt inițierea unor acțiuni de consultare cu diferite organizații și instituții guvernamentale și neguvernamentale cu privire la problema violenței în cadrul sistemului educativ, propunerea și inițierea de forme de cooperare intra și inter-instituționale în vederea prevenirii și combaterii violenței în mediul școlar, inițierea de programe și campanii naționale de prevenire și combatere a violenței în mediul școlar, elaborarea unui raport național anual privind fenomenul violenței în școală, pe baza setului de indicatori specifici.

În vederea îndeplinirii obiectivelor fixate prin strategie și operaționalizate în planurile de acțiuni, Consiliul Național pentru Prevenirea și Combaterea Violenței în mediul școlar inițiază și administrează relații de consultanță sau de cooperare inter-instituțională cu instituții guvernamentale sau neguvernamentale precum: Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Justiției, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, Consiliul Național al Audiovizualului, Ministerul Culturii și Cultelor, ONG-uri reprezentative la nivel național cu preocupări în domeniul activităților de prevenire și combatere a fenomenului violenței.

[1] <http://www.mondonews.ro/S-a-infiintat-Consiliului-National-pentru-Prevenirea-si-Combaterea-Violentei-in-mediul-scolar+id-46780.html>.

Bibliografie

1. Agabrian, M. & Milea, V. (2005). *Parteneriate școala - familie - comunitate*, Institutul European, Iași.
2. Agabrian, M. (2006). *Școala, familia, comunitatea*, Institutul European, Iași.
3. Cusson, M. (2006). *Prevenirea delincvenței*, Editura GRAMAR, București.
4. Debarbieux, E. (2003). School violence and globalisation, în *Jurnal of educational administrasion*, VIOLENCE IN SCHOOLS, 41(6), pp. 582-603.
5. Gârleanu, D.T. (2002). *Consiliere în asistență socială*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.
6. Ionescu, I. (1997). *Sociologia școlii*, Editura Polirom, Iași.
7. Ionescu, I. & Stan, D. (1999). *Elemente de sociologie*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași.
8. Miftode, V. (2000). Perspectiva interdisciplinară și cooperarea interagenției în acțiunile de reinscriție a grupurilor problemă, în Durnescu, I. (ed.). (2002). *Manualul consilierului de reintegrare socială și supraveghere*, THEMIS, Craiova, pp. 139-157.
9. Miftode, V. (coord.) (2002). *Populații vulnerabile și fenomene de auto-marginalizare*, Editura Lumen, Iași.
10. Miftode, V. (2003). *Tratat de Asistență Socială*, vol. I, Editura Fundației AXIS, Iași.
11. Miftode, V. (coord.) (2004). *Sociologia populațiilor vulnerabile. Teorie și metodă*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.
12. Miftode V. (2011). *Tratat de Asistență Socială*, Editura Lumen, Iași.
13. Ministerul Educației din România, *Ordin nr. 4390 (7.06. 2012) privind înființarea Consiliului Național de prevenire și combatere a violenței în școli*.
14. Neamțu, C. (2003). *Deviantă școlară. Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași.

15. Nietzsche, F. (1887). *Zur Genealogie der Moral*, Berlin, Walter de Gruyter & Co. Trad. Hildenbrand, I. & Gratien, J. (1971). *La genealogie de la morale*, Gallimard, Paris.

16. Openshaw, L. (2008). *Social work in schools*, The Guilford Press, New York.

17. Palaghia, C. (2005). *Adulții, copiii și familiile din mediul stradal*, în Revista de cercetare și intervenție socială, 9, Editura Lumen, Iași, pp. 1226-1235.

18. Palaghia, C. (2006). *Școala între educație și devianță socială*, în Revista de cercetare și intervenție socială, 12 (2006), Editura Lumen, Iași, pp. 81-89.

19. Palaghia, C. (2009). *School deviance and the significant role of social work in school*, Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Secțiunea Sociologie-Asistență Socială, tom II, pp. 118-130.

IMPLICATIONS OF THE SCHOOL-COMMUNITY PARTNERSHIP IN SHAPING PUPILS' RESPONSIBILITY

Carmen Palaghia^[1]
Vasile Miftode^[2]

Abstract

School deviance is one of the main problems of today's society and a cause for concern, having turned into a topic of public interest. The present article looks at the significance of the school-family-proximity partnership, underlining both the benefit of prevention and the work of the stakeholders. We shall explore the intervention measures and programs implemented in order to prevent and mitigate school deviance, and discuss the importance of have these evaluated. Also, the article provides examples of international programs and the results of their evaluation, as well as the current national strategy implemented through the recently established National Council for Preventing and Fighting against Violence in Schools.

Key words: *school deviance, individual responsibility, social responsibility, school social worker, social prevention, situational prevention*

School deviance, especially child deviance, is directly related to the degree to which the sense of responsibility is developed. At the beginning of „La genealogie de la morale”, Nietzsche (1887) introduces „the long history of the origin of responsibility”, stating that responsibility is not an inherent quality of human nature. On the contrary, society, „by means of a relentless training”, imposes discipline as a result of res-

[1] Assistant Ph.D., Department of Sociology and Social Work, Faculty of Philosophy and Social Political Sciences, „A. I. Cuza” University, Iași, Bd. Carol I, no. 11, 700506. Tel.: 0762298324; e-mail: carmenpalaghia@yahoo.com.

[2] Professor Emeritus, Former Chief of Department of Sociology and Social Work, Faculty of Philosophy and Social Political Sciences, „A.I.Cuza” University, Iași, Bd. Carol I, no. 11, 700506. Tel.: 0722548125; e-mail: miftode@uaic.ro.

possible behavior. Responsibility is „the great regulator of social life”, and at the same time, it enables „the paying out of compensation” to victims of antisocial acts, of deviant or criminal deeds. In schools, responsibility is essentially about observing school regulation, while in society it is basically about behaving as a good citizen. To avoid school or social sanctions for different forms of deviance, the pupil’s education about the spirit of responsibility has to start with his/her family who needs to provide guidance on what it means to take responsibility for one’s actions and for their consequences.

In order to enforce „school discipline” and respect for the law, any „offence” has to be followed by a sanction proportional to the severity of the deed. The disconcerting dynamics of deviant behavior among pupils can be explained, in theory, by a disregard for the sanctions established for the committed deeds (breaking various provisions of the school regulation, breaking the rules of conduct in the community etc.)

1. Shaping pupils’ responsible conduct

A responsible conduct of pupils and a mitigated rate of school and social deviant (violent or aggressive) behavior essentially depend on the fostering of school duties.

The wide range of negative phenomena challenging our society can be hypothetically explained by the fact that individual or group responsibility has broadened. Responsible conduct is learned through „family socialization”, but mostly through school education and at the same time through general „societal education”.

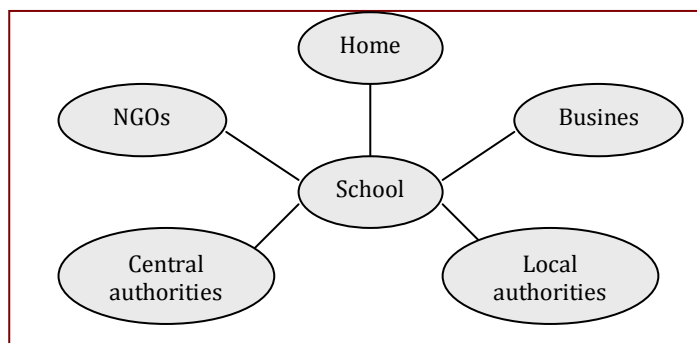
Though much has been said and written about education and its role, the topic is far from being exhausted (Monteil, 1997; Stănciulescu, 1998; Hatos, 2006). Thus, all fields that have been studied with regard to impact on man have tackled education in one way or another. As an institution, education grew to be more resistant to outside ad-hoc influences and it became known as a force capable to provide an inside support to the broad processes of valorizing human conduct. In our

contemporary world, education is a critical requirement for all individuals as, without education, one cannot be part of a world in which everything is knowledge-based. Education is crucial to shaping the individual as a person and it allows for the development of values related to the vast area of human knowledge and action. Nowadays, more so than in the past, the youth has an acknowledged right to claim its own identity in the adult society. In the educational process, educators have a significant role, the ultimate goal of education being to foster socialization and accountability.

The interaction between schools and the environment they operate in is key to establishing viable partnerships which can influence and support the educational process: the family, NGOs, local and central government authorities, businesses, all helping the school to achieve its educational mission against the inherent social and economic changes (figure 1). As a social organization with a role of socialization, the school passes on to pupils the values and models promoted by society, interconnecting at a variety of levels with the social, cultural and economic environment. School and family are the two pillars of education, and it is between these two and the settings outside of school or of home that the child, object and subject of education, swings back and forth.

The cooperation between school and family (Miftode, 2000, pp. 139-157) should naturally focus on quality of education: high-level goals, high-level means and tools.

School should encourage families and teachers to establish certain learning/teaching agreements; train managers and other members of the school board; provide topics that parents find engaging; grant parents decision-making rights; create a resource center for parents etc.

Figure 1. *The school's role in shaping pupils' sense of responsibility*

It is well known that the secondary school period coincides with puberty, when the child experiences preadolescence and goes through several anatomical, physiological and mental changes. Gymnasium pupils are much more sensitive, at times more quick-tempered than in primary school, showing an increasing attraction for adulthood, they tend to go for those actions that exceed their abilities and life experience and can end badly. The acts of bravery some preadolescents engage in, such as the emancipation from parents or even from school, the desire to explore what life has to offer beyond the everyday setting, the intention to prove themselves especially to the opposite sex, and other such acts, unless known, understood and adequately guided by family and school, may lead to deviations which eventually curb the proper growth of personality. If one gets closer to one's children, pays more attention to how they behave and offers them a timely support, one can smooth the process of overcoming the various age-specific difficulties and lay the grounds for conducting activities that have obvious formative effects. During secondary school, the list of school duties becomes increasingly longer, pupils are required to be more and more focused, while the rewards for their efforts become higher. Due to the conditions it provides, its adequate understanding of children's manifestations, its role in expanding their professional horizon and its provision of positive models of social interaction, family helps its young

members to get a good start in life. Depending on the pupils' interests, concerns, abilities and proficiency, their family can find ways to motivate and engage them in those activities relevant to the children's desired occupations and which seem reliable and able to maximize their potential. Here, parents can partner with the school to see what works best for their children.

Families should take part in certain specific actions, such as: the preparation of a daily homework plan; reading together with their children; granting access to TV programs wisely; keeping in touch with school teachers; acknowledging children's efforts by praising them when necessary. School does not hold a monopoly on education, therefore knowledge of the home setting (through questionnaires, interviews or social surveys) is key in planning educational strategies that can ensure a child's success in school. Communication between school and family should focus on identifying and fighting against those risk factors with negative influence on child education. Providing financial aid through social programs in schools implemented in partnership with the Town Hall, businesses or various NGOs, and job search counseling for parents are examples of necessary support measures.

A deconstructed family environment characterized by parents' lack of commitment, high leniency with regard to school performance, or domestic violence may have several negative effects, such as repeating school years, discipline problems, vagrancy, dropping out, committing crimes, alcohol and other drug use, etc. These are problems that school can fight against only by teaming up with the school psychological and pedagogical counselor and with the social worker in helping the family and child to become more responsible, initiating programs focused on partnering with parents, organizing educational centers for parents, changing the parent committees into active and connecting elements between school and home. To note, in the case of single parent families, the material, emotional and relation strain can make the parent's educational role more difficult. However, dysfunctions can also appear

in two-parent families where both spouses have a career, given the broad role of the mother and the secondary educational role played by the father.

The necessary support measures include organizing meetings between parents, psychologists, teachers, social workers to discuss education and its significance; providing parent and pupil counseling; establishing an efficient and motivating rewarding system to encourage school achievement; changing teachers' attitude to avoid labeling and recognize correctable behavior. Also, setting up parent associations for those parents with children at risk/ drop-outs that would focus on: career-counseling; job search strategies; crisis management techniques; strategies for monitoring and managing a pupil's educational path; organizing educational fairs that update parents on the best schooling options for pupils; job fairs and information about vocational training opportunities for parents; financial aid in the form of school supplies, clothing, pupil transportation from rural to urban areas; conducting social surveys and granting social welfare where applicable.

The school-community relationship shows that school education can contribute to reducing school deviance only if it is open to the community's and the pupils' problems. The school-community connection is brought up when addressing „sensitive" issues such as dropout, juvenile deviance and the integration of children with special education needs. From a cultural and support perspective, this relationship can become real by initiating activities that enable pupils to prove what they can do for the community: exhibitions, creation workshops, community engagement through cleaning parks, participating in humanitarian campaigns, volunteering etc. Creating opportunities for engaging community members in pupils' activities is also worth considering: organizing and funding certain events, participating in aid and support campaigns for gifted pupils from low income families. It is useful to conduct community awareness-raising with regard to the serious nature of school-related problems and their socio-economic consequences for the community, given that poverty-driven

dropping out generates in turn more poverty. A defective school and professional education creates the grounds for high unemployment and poor financial means. Pupils who drop out will not have had a chance to round off the civic culture and ethics needed to be a good community member or parent. Local government authorities can also become involved in the educational and support process by providing funds for repairs or investments to schools and poor families, by helping out with the material resources needed by teachers to conduct their lessons, by participating in projects aimed at reducing the risk of school failure. Facilitating the process of securing additional funds for educational activities such as contests, exhibitions, educational fairs, and organizing out-of-school events are ways of contributing to knowledge assimilation and specific skills development (painting, sculpting, modeling camps etc). The school-businesses partnership is part of a balance between educational demand and supply. Outside funding can be obtained from renting spaces for educational or commercial activities, selling items made by pupils and teachers during fairs or exhibitions; sponsoring various projects; helping with school expenses of gifted pupils from rural areas who have poor financial means.

With the decentralization of education, there will be a growing role for sponsorships which essentially represent a commercial agreement in which one of the parties (the sponsored party) obtains a financial support from the sponsor in return for brand advertising or higher visibility among its target groups. The potential flaws of this partnership refer to gaps in the legislative framework, various socio-economic factors, distrust and lack of initiative on both sides.

2. Parents' involvement in preventing educational failure

Parents explain educational failure as a result of school limitations, while teachers find it is a consequence of parents' lack of de interest, but both school and family affect the child's identity-shaping process.

Compared to other educational factors (e.g. school, media, workplace), family stands apart: it is the first to engage in the educational process and its influence is not limited to one period of time, it continues to a greater or lesser degree throughout one's life, being the first organized setting known to child since birth.

A value judgment of any given family can be made easily, particularly if we look at its contribution to engaging children in educational and character building activities. Home provides the first opportunities for social relations, for emotional and verbal communication with those around us, and family activities represent the first model for stimulating child initiative for human action. When the child breaks away from his/her family to engage in activities conducted in other social environments, his/her parents, siblings and close relatives continue to exert a special influence and to play an important part in the child's personal development. A parent's educational intervention targets age as well as individual-related particularities which need to be understood and considered during the child's and later on young man's/woman's personality development. Unfortunately, families don't all show the same degree of commitment to supporting their children, their development, some families leave it all to school, convinced that schools are the only ones responsible for providing education. And not only education, of course. They see school as the only one certified to discipline a child. In a normal family environment, primary school pupils learn under the supervision, guidance, stimulation, support and control of their parents. The outcome of parents' participation in this depends largely on how well they know their children and how involved they are in shaping their personality. A family can show certain individual traits that help or hinder the child's learning process. Early on in life, some children reveal certain interests that stem mostly from the activities carried out in their spare time. Their parents become aware of these and encourage their children to pursue those interests that develop their positive features. A family's social life can also be a

model of action that fills the pupil's mind and heart and helps him/her establish adequate ties with those around him.

A family's educational role does not cease once the child begins to attend school, it expands to support the pupil. Parents can help their primary school pupil to properly understand the need to participate in the learning experience that comes with ever more tasks and duties as the pupil advances from one school year to another. This way, families are there for their children as they make the transition from primary to secondary school.

3. The inefficiency of school deviance prevention programs

In „Preventing Delinquency" (Cusson, 2006, pp. 95-100), the author reviews a few inefficient procedures of preventing violence in schools. Those procedures doomed to fail include: individual therapy or individual counseling – because delinquency remains unchanged after the intervention. Group therapies – it turns out they can be seriously harmful because it was proven that, if adolescents at risk talk about their problems, the number of those youth inclined towards acts of violence goes up rather than down. During 1963-1966, Reckless and his associates conducted a study in Ohio that consisted of randomly placing more than a thousand predelinquents either in a special class or in a regular class. The project intended to fight against the process of self-deprecation and stigmatization experienced by juvenile predelinquents by regrouping pupils in class and having teachers serve as role models using „non-stigmatizing" disciplinary measures. At the end of the study, no difference was noticed between the boys in the interventions and the ones who participated in the regular programs. Conferences and exposes on law abidance are also inefficient because the conferences held by police trainers with the intention of persuading pupils to resist delinquency or drug use-related peer pressure have registered disappointing results. The American DARE program consisting of 17

police officer-led classroom lessons on „how to say no to drugs” was not only a complete failure but as a result of it, those who had received the program went on to using more drugs than those who were in the control group.

The lure of authoritarianism – in Miami it was shown that pupils from schools which enforced an extreme discipline expressed their resentment by adopting a delinquent behavior.

Recreational activities – The programs intended to prevent delinquency through leisure time activities: sports, travel etc, start with the premise that pupils won't engage in reckless acts if kept busy. Studies have shown, however, that it is better not to expect these programs to have a high rate of preventive effectiveness, especially since in 2001 Gottfredson found that recreational activities dissociated from a social skills-based education do not lead to reduced drug use (Cusson, 2006, apud Palaghia, 2009).

4. Positive outcomes of school deviance prevention

It has been proven that a school which is effective in education is effective also in the prevention of deviance. Debarbieux insisted on the cohesion of educational teams, on the idea that the school principal should mobilize school partners and every school staff member should get to know each pupil. School is capable of changing its pupils' fate through effective schooling, where the school principal applies leadership to both school staff and pupils, teachers are demanding but stay real, monitor their pupils' progress, encourage them to self-improve, maintain order and discipline in the classroom without resorting to punitive methods, parents are encouraged by the school team to participate in the educational project, and pupils have the opportunity to be responsible in class (Debarbieux, 2003, pp. 582-603).

Maurice Cusson describes the Positive Action through Holistic Education (PATHE) project as an American experimental action aimed at developing the school staff's educational competencies to obtain

higher student school attachment and performance. What this project brought new to the table was that teachers were trained on how to manage a class and conduct an interactive education, the educational team examined the school regulation together with the pupils to determine and clarify crime punishment, teachers were shown what methods to use in order to allow pupils to learn at their own pace, a peer counseling network was created as well as job-seeking skills and career exploration programs, at-risk pupils received individual monitoring, and extracurricular activities were added. As a result, pupils reported less punishment, higher grades, they were less likely to repeat a grade and showed improved class behavior. In conclusion, effective schooling is „the result of strong leadership applied to a motivated and cohesive teaching team” (Cusson, 2006, pp. 95-100). It has been found that schools which register acts of violence also show a low desire to interfere and frequent deviation from the norms, often ignored by teachers. Debarbieux (2003) proposed to have a school regulation drafted by teams consisting of pupils, parents, teachers and school management. Once the regulation is approved, its violation should not be left unaddressed. Schools should have clear rules based on predictable sanctions, as well as consistent rewarding of good behavior. Left unsanctioned and unrestrained, deviance becomes commonplace.

A *primary triad* takes shape (Miftode, 2000, pp. 139-157) - school, home and proximate social environment - „in charge” with shaping the individual’s personality. It is necessary „to rule upon an interdisciplinary activity which, besides various professionals interested to participate (sociologists, social workers, legal advisers, anthropologists etc.), would also call upon those responsible for primary socialization (in the first stage) and for secondary socialization (in the second stage).” School provides the ideal environment for spotting aggressive and behaviorally-challenged pupils (Palaghia, 2009, p. 127). Cognitive-behavioral therapies are first when it comes to efficiency methods of fighting against delinquency. Situational prevention includes an

adequate supervision inside the school, even video surveillance if necessary, as well as an efficient information flow. Social or developmental prevention is one through which specialists are concerned with preventing the youth from living in an unstable educational climate and turning into socially-challenged adults. Specialists intervene in those families to help parents become better educators able to nurture the child's self-control and social skills, while in schools they intervene among teachers and pupils with the same purpose. They have a direct approach on the subjects to make them acquire the social competency they lack.

Social prevention is the educational intervention upon the subject and his/her micro-environment which aims to reduce predisposition to delinquency. Social prevention aims to help build a child's social life skills, focusing its action on the subject's social setting. The role of social prevention is to stop the individual progress which might lead to social alienation and anti-social behavior. Developmental prevention, one specific to education, „targets behavioral disorders before they set in and covers cognitive gaps before the child starts to accumulate delays hard to make up for” (Cusson, 2006, p. 74).

Reinstating normal educational conditions that enable the child to achieve the normal mental, social and moral milestones is the primary goal of developmental prevention. The prevention aims and means include:

1. Developing parents' educational competency;
2. Developing child's social competency;
3. Cognitive-behavioral intervention focused on stimulating child cognitive development;
4. Joint family-school „operations”.

Developmental programs resort to cognitive-behavioral therapy/intervention which proved its effectiveness in preventing delinquency and even relapse. During the cognitive-behavioral intervention, behaviors are learned through observation and maintained through reinforcement. The therapist starts the intervention with an accurate identification of the

problem behaviors, their history, the mistaken convictions underlying clients' behaviors, and aims to reduce anti-social behaviors and replace them with adjusted behaviors by using social reinforcements, shaping and enhancing self-confidence, relaxation, role play and other techniques. „Cognitive-behavioral approaches register significant results with action-oriented clients who feel the need to take practical action, with goal-oriented clients who want results and with those interested in changing a limited number of behaviors” (Gârleanu, 2002, p. 48).

5. The importance of agents of socialization in preventing school deviance and in teaching pupils about responsibility

Home/family is the first social environment in which individuals behave like human beings, it represents a homogeneous group, a fundamental framework where, as a result of socialization, the youth learn their first concepts of duty, responsibility, interdiction. Family agents of socialization have the role of stimulating a young person's social integration and embracing of those norms, adequate behaviors and interdictions demanded by social order. Family performs the function of socialization in four specific contexts: through psychological communication, which contributes to the emotional development essential in providing a child with a moral and psychological balance; through moral education that shapes „a responsible behavior” and targets the relations of authority which the young person needs to respect; through cognitive teaching which allows the child to acquire a set of skills, abilities, and habits that are essential to social life; through creativity, ingenuity and resourcefulness which stimulate social participation and engagement.

Most sociological studies have underlined a tendency to reduce the family's socialization function and reallocate it to other social institutions specialized in shaping the life and behavior of an individual. These entail a transition from an emotion-based type of education to an

instrumental one, meaning that the young individuals will show a diminished reproductive behavior compared to that of their parents, as well as a reduced role of affectivity. The weakened family cohesion is also a result of parents' work-related physical and mental strains and of their long absence from their family because of the demanding working hours. Parents are entitled to a career that allows them to fulfill all their family functions and especially the economic one, but they often overlook the fact that they should leave a substitute in place to cover those functions they aren't able to perform, otherwise the socialization and primary education function is reduced or altered. Children cannot develop safely and benefit from a primary education other than in the bosom of their family. Supervision is necessary more than in the first or second year of life. Parents often believe that if a child reaches school age, he/she is old enough to take care of himself/herself. Few parents are concerned with developing and maintaining the bond they have with their child, recalling their own childhood as a sufficient basis for development. For a child, the simple idea that he/she is being monitored, in a positive way, just to ensure that any of his/her needs are addressed, leads to an increased sense of security and self-control, as a result of the reduced vulnerability. By multiplying the instances of mental and social communication with our children, by providing a model of interfamily relations, parent to parent and parents to children, based on affection and mutual respect, we obtain the socialization and moral integration of adolescents who thus internalize the norms of a moral living and observe them with conviction. On the other hand, reality and family-life dysfunctions, such as tensions, lack of communication, indifference, alcoholism etc. lead to family dissolution. In such families, children pick up deviant attitudes as they mimic their own parents. In shaping a young person's moral behavior, the degree to which educational control is exercised and the affectionate or hostile manner in which it is exercised are key educational factors. A well-balanced fulfillment of all family members' functions and tasks results

in a normal family life, whereas a dysfunctional family lies at the root of an individual's deviance.

Family education is extremely important in the socialization process, which is why parents should be mindful of their children's personality and of the educational approach they plan to undertake so that these two match up. Parents should ensure that children gain self-confidence, observe norms and rules, internalize cultural, moral, social and legal values, but at the same time they should not destroy children's creativity, originality or resourcefulness. The child should have a clear understanding as to why it is necessary to observe all rules and norms imposed by parents and society at large.

If the family climate is defined by support and tolerance, respect as well as penalty for unacceptable behavior, children have a high self-esteem. If the family shows tensions, major conflicts or too much leniency, the self-esteem goes down. A child with low self-esteem is a misfit, out of place in normal everyday activities, but composed, persistent and focused in deviant actions. In the case of adolescents, the way they perceive themselves as a result of their relations with their family members will affect how behave outside their home, and the more strenuous a family's socialization role, the more harmful its effects on children.

Positive socialization helps the young person integrate in society, in the group he/she belongs to. If the family taught the young person what values are accepted by society, the young person will abide by them his/her whole life and will know to resist the outside negative pressure. If not, there's a chance the young person will associate with the wrong people, with groups of peers whose socially-conflicting values and norms he/she will also adopt. A transition from childhood to adulthood, adolescence is marked by uncertainties, divided between seeking independence, gaining independence and the real emotional and material dependence on family. Family should support the young person to gain independence and acquire his/her own identity, to internalize the culture of the group he/she is a part of, and of the social,

moral and legal values and norms. Family's best „ally” in achieving this purpose is school. This institution continues the socialization process and in some cases it only just begins it. When the family is unsuccessful in its socialization role, all hopes go particularly towards the school as one that conducts a systematic education of the youth.

School socialization leads to performance and acceptance of rules and motivates pupils into abiding by the school program and behavioral norms. School adjustment is about being integrated and accepted into the group of peers and obtaining academic performance. Academic success is an indicator of school adjustment, and the child enters a „cooperate-competete” relation with his/her peers. In their interaction with teachers, school staff and peers, pupils experience a continuous learning process that shapes their social identity. School social work benefits pupils, their families, school teaching and non-teaching staff, as well as some community members.

6. The role of school social workers in shaping pupil responsibility

School is regarded as key in today's society. Its main role is that of educator, followed by that of provider of social services. It is through education that society is able to endure, by passing on to new generations the knowledge stored throughout centuries. Moreover, it enables the youth to reach their maximum potential by helping them know and accept themselves, internalize their ideals, become responsible and involved in the development of their society. School should support new generations to adjust to an ever changing reality. Young people need to be prepared for a future full of the unforeseen, and if they are in synch, creative and innovative, they can mould it to their liking.

While learning, pupils must develop their own competencies and find intellectual or practical rewards in the educational process. In school, pupils have to develop their personal and social autonomy

which will help them effectively integrate in a community. With time, parents began to participate more in their children's school life, the teacher-pupil relation gained democratic grounds, and the socio-cultural inequities in the educational setting lessened. A school social worker's main purpose comes second to education, and pupils are to develop their problem-solving skills, their capacity to become accountable for their own behavior and to adapt to change. School social work aims to identify the obstacles to learning and eliminate them, to the extent possible, as well as to ensure access for all to school education.

The school social worker will often be the only social worker in a school or an entire neighborhood. Therefore, the practitioner requires skills for all three levels of the practice: micro, mezzo, and macro. He/She works foremost with pupils, but can also develop and facilitate groups for pupils and parents. A social worker's practice in school is about cooperation, counseling, developing behavioral plans and training others on how to work with difficult children. A school social worker has to ensure that pupils' rights and obligations are observed, and that any form of abuse is prevented. It is also necessary to prevent pupils' school maladjustment by identifying its root causes, by having a good rapport between the school social worker and the family social worker, towards an enhanced school-family relation. The school social worker must also ensure that the skills associated to social growth are formed.

The first school day is very important for child and family. The child becomes a pupil, the parent is replaced by an educator, and the informal setting is replaced by a formal one consisting of school rights and duties. School adjustment is a result of school socialization and is defined by pupils' participation to the school objectives, such as academic performance, discipline, commitment to the schedule and behavior norms. School provides a formative experience for children. It may be a pleasant or unpleasant place, depending on each child's personal experience. Peer interaction can be a source of enjoyment or

alienation. In time, parents' participation to their children's school life increased. The teacher-pupil relation gained democratic grounds and the socio-cultural inequities in the educational setting lessened. The school's primary goal was to ensure school education access for all. A school social worker has the obligation, the role to ensure that pupils' rights and obligations are observed, and that any form of abuse is prevented. The school social worker must use his/her skills, knowledge and values to improve pupils' life. While focusing on their job, they must build relations, evaluate, work with the multidisciplinary team and help children and adolescents to communicate the problems that cause their academic failure.

The school social worker's primary role in dealing with pupils may differ from one school to another and from one neighborhood to another, depending on the beneficiaries. He/She spends a great deal of time helping emotionally- and behaviorally-challenged children or those with special needs. Among the roles and duties of a school social worker, Linda Openshaw (2008) identifies four basic tasks common to all school social workers: consultation with others in the multidisciplinary team; assessment, applied to a variety of different roles in direct service, consultation and program development; direct intervention with children and parents in individual, group and family modalities; assistance with program development.

The National Association of Social Workers (NASW) has identified important guidelines for the delivery of social work services in schools, including standards for practice, professional preparation and development, and administrative structure and support. These guidelines are set forth in the NASW Standards for School Social Work Services, adopted in 1978 and revised in 1992 and again in 2002. Each school social worker should be aware of and apply these standards in their practice.

Children take their family for what it is and may grow up mirroring the behavior of their significant family members. School socialization leaves fewer marks than family socialization which can be more

restrictive, „the child becoming a prisoner of the world defined by his/her parents” (Neamțu 2003, p. 834). Through *school socialization*, pupils achieve academic performance, learn to abide by rules and have a positive motivation for observing school schedule and behavioral norms. School adjustment is about being integrated and accepted into the group of peers and obtaining academic performance. Academic success is an indicator of school adjustment, and the child enters a „cooperate-competete” relation with his/her peers. In their interaction with teachers, school staff and peers, pupils experience a continuous learning process that shapes their social identity. School social work benefits pupils, their families, school teaching and non-teaching staff, as well as some community members.

The functions of a school social worker were first outlined in 1977 when social work practice was legally introduced in US schools (Costin 1995, apud. Neamțu 2003). They include the following: to prepare the pupils’ social and/or developmental case history, to conduct individual or group counseling with pupils and their parents, to help at risk pupils with school adjustment and also monitor how they adapt to the home and community environments, not only to the school one. The school social worker should also identify school and/or community-based resources to meet school goals and provide social services to pupils and their families, to the teaching and non-teaching school staff and to community members. A school social worker’s task is to prevent school maladjustment. This can be done if teachers and other school staff observe pupils’ behavior in class, breaks, or extra curricular activities. Parents and teachers who work closely with pupils can notice certain signs of school maladjustment. Thus, if parents notice their child neglects school duties, lies about his/her academic performance, his/her school tasks and activities, or about any school-related problems and conflict situations he/she encountered, they can tell it could be school maladjustment they’re dealing with. Teachers can diagnose school maladjustment very early on if they notice the pupil reads with difficulty, as if trying to decipher the text, mistakes certain

letters for others, omits words or switches word order, writes illegibly, makes spelling mistakes, has trouble with phrasing and summarizing, can't see the logical connections between ideas and is hugely computation-challenged. All these warning signs indicate that the causes of school maladjustment may be found at home, because family fails to stimulate the child's intellectual abilities and mental development, or because the child is faced with some form of domestic abuse (physical, emotional and/or sexual abuse), or because at home, education is underrated, or because the family struggles with access to educational resources.

As a basis for his/her intervention program, the school social worker has to assess the particulars of the home/source environment. School maladjustment may occur as early as the primary school stage, but also in the later school stages. For the young children, the causes can be traced back to their home climate, whereas for older children, the causes can be found both at home and in school. The causes can include: parents splitting up, an inflexible teacher, a chronic condition, domestic violence, an accident, parents' alcoholism. Pupils labeled „stupid”, „incapable”, etc., can easily become misfits. In turn, they will label their peers who succeed in school as being „nerds”, „bores”, they may look to compare themselves to others on the basis of social criteria that differ from the school specific ones, and they will form separate informal groups. They may resort to drugs, cutting classes or dropping out, or quite the opposite, they may become determined to reach a high academic performance.

Such pupils need to receive the support of school social workers who will assist those pupils they've assessed early on as being at risk of maladjustment before they internalize the role of «misfit» or «deviant». The social worker establishes a friendly relation with the pupils, provides emotional support, guiding and motivating the pupils towards school readjustment. The counseling program is based on gaining the pupil's trust and emotional acceptance and assessing the pupil's needs. Parents also have to receive support to improve their educational

practices, they need to be stimulated to take part in their children's school life and develop the skills required to mitigate parent-child or parent-teacher conflicts, they need to develop efficient ways to cope with stress without affecting their relation with the child, and for those parents with reduced financial means, they also need to find and mobilize additional resources. In the case of pupils, their needs include: to develop their self-esteem, enhance intellectual abilities, learn conflict-resolution methods, develop social interaction skills. Pupils should come to understand their parents' educational demands and practices, to learn to control the way they express their feelings, etc. Since parents have a vested interest in their children's progress, they need to be involved in a „school-community partnership” (Agabrian, 2005) which would allow them to jointly choose the best educational options for their child and to share the responsibility for the child's progress with the school. At central level, the National Council for Preventing and Fighting against Violence^[1] in Schools was established, whose primary role is to act as a national anti-violence Observatory which will monitor and evaluate how the national strategy for fighting against violence in schools is being enforced nationwide. In addition, the Council will be responsible with drafting and validating the methodologies for collecting data on school violence (indicators, data collection procedures, etc.), and with monitoring the school violence phenomenon by coordinating the regular data collection on school violence at district and local level. Other responsibilities of the recently established Council include initiating consultations with various governmental and non-governmental organizations and institutions with regard to violence in the educational system, proposing and establishing forms of intra- and inter-institutional cooperation with a view to prevent and fight against violence in schools, developing national programs and campaigns for preventing and fighting against

^[1] <http://www.mondonews.ro/S-a-infiintat-Consiliului-National-pentru-Prevenirea-si-Combaterea-Violentei-in-mediul-scolar+id-46780.html>

violence in schools, and preparing an annual national report on violence in schools, based on the given set of indicators.

To achieve the objectives set forth in the national strategy and operationalized through the action plans, the *National Council for Preventing and Fighting against Violence in Schools* initiates and manages inter-institutional consultancy or cooperation relations with governmental or non-governmental institutions such as: The Ministry of Administration and Interior, the Ministry of Justice, the National Authority for Protecting the Child's Rights, the National Audiovisual Council, the Ministry of Culture and National Patrimony, nationally-representative NGOs active in preventing and fighting against violence.

References

1. Agabrian, M. & Milea, V. (2005) *Parteneriate școală-familie-comunitate*, Institutul European, Iași.
2. Agabrian, M. (2006) *Școala, familia, comunitatea*, Institutul European, Iași.
3. Cusson, M. (2006) *Prevenirea delincvenței*, Editura GRAMAR, București.
4. Debarbieux, E. (2003) School violence and globalization. *Journal of educational administration, Violence in schools*, vol 41, no 6, pp. 582-603.
5. Gârleanu, D. T. (2002) *Consiliere în asistență socială*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.
6. Ionescu, I. (1997) *Sociologia școlii*, Editura Polirom, Iași.
7. Ionescu, I. & Stan, D. (1999) *Elemente de sociologie*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași.
8. Miftode, V. (2000) Perspectiva interdisciplinară și cooperarea interagenției în acțiunile de reinserție a grupurilor problemă. *Manualul consilierului de probațiune*, editat de Ioan Durnescu, THEMIS, Craiova, pp. 139-157.

9. Miftode, V. (ed.) (2002) *Populații vulnerabile și fenomene de auto-marginalizare*, Editura Lumen, Iași.
10. Miftode, V. (2003) *Tratat de Asistență Socială*, vol. I, Editura Fundației AXIS, Iași.
11. Miftode, V. (ed.) (2004) *Sociologia populațiilor vulnerabile. Teorie și metodă*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași.
12. Miftode V. (2011) *Tratat de Asistență Socială*, Editura Lumen, Iași.
13. Neamțu, C. (2003) *Devianță școlară. Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași.
14. Nietzsche, F. (1887). *Zur Genealogie der Moral*, Berlin, Walter de Gruyter & Co. Trad. Hildenbrand, I. & Gratien, J. (1971). *La genealogie de la morale*, Gallimard, Paris.
15. Minister's Order no. 4390/7.06. (2012) regarding the establishment of the National Council for Preventing and Fighting against Violence in Schools.
16. Openshaw, L. (2008) *Social work in schools*, The Guilford Press, New York.
17. Palaghia, C. (2005) Adulții, copiii și familiile din mediul stradal. *Revista de cercetare și intervenție socială*, Editura Lumen, Iași, pp. 1226-1235.
18. Palaghia, C. (2006) Școala între educație și devianță socială. *Revista de cercetare și intervenție socială*, Editura Lumen, Iași, pp. 81-89.
19. Palaghia, C. (2009) School deviance and the significant role of social work in school. *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Secțiunea Sociologie-Asistență Socială*, tom II, pp. 118-130.

ECONOMIA SOCIALĂ ȘI STATUL. UN NOU TIP DE CONTRACT SOCIAL

Cristinel Bleandă^[1]

Rezumat

Paradigma pe care o avem în vedere este una reconstruită ca urmare a crizei socio-economice. Cetățenii sunt mai mult critici cu privire la acțiunile statului, iar sistemul de securitate socială se confruntă cu provocări serioase. Sistemul economiei sociale este chemat să rezolve problemele nerezolvate de către cele două sectoare: public și privat, iar rezultatele acestui model pot ilustra un nou tip de contract social.

Cuvinte cheie: *economia socială, contract social, sistemul de securitate socială, politici publice, rețea socială, dezvoltarea socio-economică, forță de muncă*

Economia socială apare datorită imposibilității statului de a asigura serviciile socioeconomice necesare populației. Diversificarea necesităților populației postează statul într-un context nefavorabil. Modelul economiei sociale îndeplinește, în principal, expresia funcției critice, manifestate la nivelul grupurilor, în raport cu volumul și calitatea bunurilor publice furnizate de stat.

Dacă nevoile populației reprezintă principala preocupare a oricărui sistem guvernamental democratic, dinamica socială prezintă dificultăți serioase în asigurarea unui nivel optim al suportului alocat cetățenilor. Sporul natural al populației nu constituie o situație problematică atât de însemnată precum îmbătrânirea demografică. Provocarea esențială a statelor constă în identificarea surselor de finanțare a sistemelor de asigurări sociale, în condițiile în care raportul dintre persoanele active

[1] Sociolog, Manager *Socioexpert*, Bucuresti, Tel.: 0723 702 458; E-mail: office@socio-expert.ro.

pe piața forței de muncă și categoria populației inactive se dezechilibrează financiar. Acest proces este însoțit de diversificarea nevoilor de servicii socioeconomice necesare populației, în măsura în care evoluția cultural-civilizațională impune noi standarde de referință pentru nivelul de trai (acest fapt devine accentuat în cazul statelor care cunosc transformări structurale ale modului de viață - exemplul cel mai vizibil se referă la schimbarea sistemelor politice autoritare și democratizarea societăților, ca proces de implicare a cetățenilor în spațiul public).

Teoriile sociale contractualiste surprind esența politică a transferului de putere de la cetățeni în posesia statului, contra asigurării serviciilor de ordine și protecție a cetățeanului. Dacă o astfel de logică este proprie procesualității apariției statelor moderne, ca entități dotate cu propriile sisteme de organizare și conducere/reglementare, contextul actual consideră desuetudinea modelului contractualist strict aplicabil doar dimensiunii politice. Serviciile socioeconomice prezintă mult mai multă semnificație pentru cetățeni, devansând prioritatea deținută de procedeul de transfer și aplicare a puterii politice. Acest fapt este consecința directă a implicațiilor sferei politice în administrarea tuturor aspectelor societale, simultan cu retragerea pronunțată a cetățenilor din spațiul public. Acest tip de retragere a constituit efectul politizării excesive a tuturor domeniilor vieții economice, iar problema fundamentală constă în competențele politico-administrative versus competențele specifice fiecărei sfere de activitate. Managementul politic al serviciilor socioeconomice, în pofida managementului științific, reprezintă o sursă permanentă de aspecte problematice cu implicații financiare atât asupra sistemelor administrate, cât și asupra populației.

Abordarea contractualistă surprinde relația dintre stat și cetățean sub următoarele aspecte:

- **sub forma dominației.** O parte dintre drepturile cetățeanului sunt transferate unei supra-structuri interesate în dominația legii asupra tuturor indivizilor cuprinși pe teritoriul respectivului stat. Granița dintre impersonalitatea și personificarea legii este imperceptibilă, de cele mai multe ori, pentru cetățean, astfel încât efectul pervers constă în

efectul de substituție: persoanele investite cu putere domină restul populației, legea adoptând forma și asemănarea indivizilor care o reprezintă/aplică;

- **din perspectivă strict politică.** Referințele strict politice corespund unei perioade istorice depășite în raport cu evoluția actuală a societăților, chiar dacă există suficiente exemple de state în care condițiile de viață ale populației nu corespund elementelor de referință actuale, fiind comparabile cu standardul de trai al populației statelor actualmente industrializate, dar din perioada Evului mediu.

Noul contract social surprinde esența procesualității relaționale actuale sub forma unui parteneriat între cetățean și stat, extins asupra tuturor domeniilor de convergență. Principala distorsiune prezentă în cazul statelor în curs de dezvoltare, dar care se manifestă și la nivelul statelor industrializate, constă în derularea parteneriatelor între stat și organizații ale cetățenilor, indiferent de scopul și natura asocierii (sindicate, patronate, organizații civice etc.). Imposibilitatea fizică a inițierii și derulării unui contract social între stat și fiecare cetățean, pe aspecte punctuale, este expresia unei false probleme, deoarece esența procesului constă în orientarea acțiunii publice către satisfacerea necesităților fiecărui cetățean, în parte. Amenințarea fundamentală constă în crearea unui parteneriat între stat și organizațiile reprezentative ale cetățenilor, în care acțiunea publică este orientată către satisfacerea problemelor membrilor structurilor asociative și ignorarea dificultăților populației lipsită de reprezentare. Chiar dacă relația instituțională dintre stat și organizațiile cetățenilor reprezintă o etapă superioară condiției cvasi-dominatoare a statului în raport cu cetățenii, stadiul următor constă în presiunea exercitată pentru respectarea drepturilor în acord cu normele existente sau chiar modificarea cadrului normativ în vederea instituirii principiilor parteneriatului enunțat.

Modelul economiei sociale îndeplinește funcția de corijare a erorilor administrative legate de capacitatea de furnizare a bunurilor și serviciilor publice. Domeniul corelat economiei sociale, în care se manifestă distorsiunea parteneriatului dintre stat și organizațiile reprezentative,

se referă la șomaj și populația neocupată. Dacă majoritatea măsurilor vizează încadrarea în muncă a șomerilor indemnizați, deci aflați relativ recent în șomaj, pentru populația neocupată, proporțional statistic, programele de incluziune pe piața muncii sunt reduse ca anvergură.

Înțelegerea economiei sociale derivă din cunoașterea raportului structural dintre stat și societate. Dacă statul constituie dimensiunea legală, formalizată care se deosebește de celelalte forme de organizare prin propriul specific, societatea este formată din totalitatea indivizilor cuprinși în rețelele sociale (aspectul teritorial nu prezintă relevanță datorită relațiilor stabilite între membrii care se pot situa, la un moment dat, pe teritoriul aparținând unul alt stat) și se distinge prin natura informală a interacțiunilor stabilite între persoanele componente. La nivel de **legitate aparținând economiei sociale** putem avansa: **interesele societății nu coincid strict cu cele ale statului, oricare ar fi elementele de referință**. Diversitatea și complexitatea necesităților populației determină lipsa concordanței dintre activitatea statului și interesele imediate ale societății, acestea din urmă fiind îndeplinite doar gradual/procentual, niciodată în manieră deplină. Diferența dintre statele avansate din punct de vedere cultural/civilizațional și cele în curs de dezvoltare sau sub-dezvoltate rezultă din gradul de satisfacere a trebuințelor societății de către statul respectiv. Acest tip de acțiune administrativă este consecința presiunii exercitate de populație în vederea asigurării cantității/calității de bunuri și servicii publice dezirabile la nivelul societății.

Relațiile informale din cadrul rețelelor sociale contribuie la modificarea *pattern*-ului general definit de raportul dintre stat și societate. Caracterul formalizat al acțiunii statului se transformă sub forma unui parteneriat informal stabilit cu fiecare din membrii societății, fundamentat pe principiile respectării drepturilor cetățeanului și în spiritul legii, nu doar la nivel declarativ. Noul tip de contract social, imaginat sub forma unui parteneriat între stat și cetățean, se prezintă sub formă nescrisă în majoritatea statelor dezvoltate, fiind răspunsul cultural al sistemului de guvernare la nevoile populației.

Economia socială redefinește raporturile inter-individuale, prin instituirea parteneriatului activ în scopul rezolvării problemelor comunitare asupra cărora acțiunea administrativă lipsește sau este insuficientă. Noul tip de contract social se prezintă, din această perspectivă, sub cel puțin două aspecte:

a. respectarea drepturilor tuturor cetățenilor, prin asigurarea serviciilor de calitate în toate domeniile posibile;

b. garantarea posibilității de acțiune a indivizilor, în scopul îmbunătățirii propriei existențe (aplicarea principiului subsidiarității statului - respectiv acțiunea legal-administrativă doar în cazul în care cetățenii nu-și pot rezolva singuri problemele sociale și comunitare).

Parteneriatul stat-cetățean devine manifest ca urmare a existenței unor relații partenoriale inter-cetățeni suficient de extinse încât să ocupe funcția de model social extrapolabil la nivelul întregii societăți. Între cele două tipuri de parteneriat există interacțiuni dinamice care influențează evoluția socială funcție de obiectivele fiecărui actor implicat în sistemul complex al relațiilor socioeconomice, care prezintă suficiente consecințe de natură să schimbe cultura și civilizația unei societăți.

Dacă modelul economiei sociale derivă din incapacitatea funcțională a statului de a suplini necesitățile cetățenilor, mai ales în domeniul forței de muncă, implementarea modelului contribuie la coeziune pe baza principiului incluziunii socioeconomice a persoanelor lipsite de oportunități. Asumarea principiului competiției, ca forță motrice a dezvoltării economico-sociale, contribuie la necesitatea corijării efectelor perverse generatoare de excluziune socială, iar acest demers poate fi realizat de către stat (în majoritatea cazurilor, în manieră insuficientă) sau de cetățeni, prin acțiune individuală sau asociativă.

Dezvoltarea socială asumă cultura parteneriatului doar în condițiile existenței unui nivel al încrederii interpersonale suficient de ridicat pentru a edifica proiecte necesare și utile la nivel comunitar.

Activități specifice economiei sociale

Avantajul economiei sociale constă în capacitatea de implementare în absolut orice domeniu de activitate, de la servicii de suport pentru copii și bătrâni până la cercetarea tehnologică de vârf. Caracteristicile activităților derulate prin modelul economiei sociale sunt:

- asigură volumul de servicii care lipsește populației comunității respective, datorită insuficienței resurselor administrative/financiare existente la nivel local;
- accesează orice sector de activitate, indiferent de gradul de pericolozitate sau de natura ofensatoare a muncii prestate;
- calitatea serviciilor este comparabilă sau superioară oricăror servicii publice/private, deoarece principiul motivațional rezidă în solidaritate și nu vizează doar profitul;
- orientarea spre beneficiar este mai pregnantă față de sectorul public/privat, de cele mai multe ori programele aparținând economiei sociale fiind rezultatul acțiunii persoanelor confruntate cu lipsa serviciilor prestate prin activitatea ulterioară.

Specificitatea activităților din cadrul economiei sociale constau în preluarea modelelor de lucru prezente în cadrul sectorului public/privat și aplicarea lor respectând aceiași parametri, dar cu obiective diferite. Standardele de calitate pot fi superioare față de serviciile și produsele furnizate din perspectiva altor tipologii instituțional-asociative deoarece persoanele cărora li se adresează nu îndeplinesc statutul de beneficiari (așa cum sunt denumiți în serviciile publice) și nici de clienți (cum rezultă din sectorul privat). Atât persoanele implicate activ în economia socială cât și cele cărora li se adresează bunurile și serviciile rezultate îndeplinesc statutul de parteneri, iar acest principiu conduce la îmbunătățirea calității relațiilor interumane. Consecința directă constă în creșterea productivității muncii și a gradului de satisfacție a persoanelor

care beneficiază de bunurile și serviciile furnizate din implementarea modelului economiei sociale.

Specificitatea rezultatelor (*output*-urilor) economiei sociale constă în caracterul social, respectiv fie implicarea în sistem a persoanelor vulnerabile și lipsite de oportunități, fie prin accesarea produselor de către segmentele populației cu venituri reduse, asigurându-se satisfacerea nevoilor esențiale privind standardul de viață.

Tipuri de logici: economia de piață versus economia socială

Tipurile de logică se definesc prin intermediul raportului de interdependență stabilit între mijloacele utilizate în vederea atingerii scopurilor asumate. În scopul prezentei definiții, descrierea relației dintre elementele centrale ale fiecărui tip de logică economică și impactul asupra sistemului societal devin obiectivele subcapitolului prezent.

Între modelul economiei sociale și economia de piață există numeroase asemănări și deosebiri fundamentale, fiecare definindu-și obiectivele funcție de actorii individuali și organizaționali implicați în activitatea cotidiană.

În primul rând, elementul central vizează orientarea în raport cu profitul rezultat în urma activității de management. Dacă firmele din economia de piață sunt conduse prin principiile managementului științific, însemnând diviziunea deciziilor funcție de palierele ierarhice și concentrarea puterii în vârful piramidei, iar profitul se concentrează și devine proprietatea patronului (angajații lipsind din schema de redistribuire a profitului, în majoritatea cazurilor îndeplinind condiția de lucrători), rezultă un model adaptat rigorilor competiției care guvernează existența companiilor. În economia socială, acest *pattern* este complet schimbat și adaptat necesității și viziunii persoanelor confruntate cu

riscul excluziunii. Astfel, managementul unităților de economie socială se exercită pe bază democratică, fiecare membru având drept de opinie/vot cu privire la activitatea desfășurată. Profitul rezultat în urma comercializării produselor provenite din economia socială joacă un rol secundar din punctul de vedere al cuantumului și este destinat îmbunătățirii condițiilor de viață ale membrilor sau ale altor persoane aflate în aceleași situații de risc. Implicarea membrilor în activitatea de decizie contribuie fundamental la creșterea coeziunii de grup, cu implicații direct proporționale asupra calității muncii prestate.

Problema competiției este de natură să diferențieze abordările modelelor comparate. Competiția se manifestă sub forma unei relații logico-economice structurată pe două axe: pe verticală se consideră raporturile dintre companii cu același profil, care conduc spre stabilirea unei ierarhii funcție de parametri implicați și asumați tacit în momentul intrării pe piață (tipuri de servicii, număr de clienți, marja profitului, obiective și cote de piață în viitorul apropiat etc.) și pe orizontală, mai precis locul firmei respective în contextul economic general și impactul asupra nivelului de trai al populației.

Pentru economia de piață, competiția constituie conceptul central în jurul căruia se desfășoară activitatea economică, reglând funcționarea pieței funcție de validitatea și adecvarea deciziilor manageriale în raport cu practicile concurențiale. Companiile active în economia de piață activează și își reglează oferta funcție de cerințele clienților, dar prin raportare la oferta de produse similară a celorlalte firme existente. Prin comparație, economia socială suplinește serviciile asigurate prin economia de piață sau cuprinse în oferta administrativă a structurilor statului într-un volum insuficient, așadar competiția nu se manifestă pregnant, mai ales în cadrul societăților în care acest model deține spațiu redus în structura generală a economiei. Modelul economiei sociale nu contribuie la creșterea competiției pe verticală din moment

ce nu accesează aceleași valori și principii ale economiei de piață, dar o acompaniază/susține, prin nivelul și calitatea serviciilor adresate populației care nu beneficiază de accesul la cele oferite în sistemul clasic public/privat. Pe termen mediu și lung, impactul economiei sociale asupra sistemului economiei de piață se manifestă prin suportul acordat populației marginalizate și includerea acesteia într-o rețea socială capabilă să confere noi oportunități de acces la resurse. Creșterea capacității de atragere a veniturilor transformă populația vulnerabilă în clienți/consumatori ai produselor sistemului economiei de piață, așadar interesul acesteia constă în dezvoltarea programelor economiei sociale și extinderea asupra segmentelor persoanelor excluse.

Logica economiei de piață funcționează conform unui raport între cerere și ofertă, în care calitatea serviciilor, dar, mai ales, prețul, determină decizia de cumpărare. Politica prețurilor se formează în urma analizei cost-beneficiu care include și marja de profit a firmei respective în ecuația producției și desfacerii produselor. Dacă prețul determină evoluția firmei și stabilește demarcația dintre profitabilitate și faliment, fiind rezultatul analizei manageriale combinate cu capacitatea propriuzisă de achiziționare a populației cu statut de client în economia de piață, economia socială redefinește logica acțională și propune dualitatea raportului dintre preț și principiul solidarității ca fundament pentru activitatea desfășurată. Economia de piață dezvoltă principiul concurenței inter-companii, aspect ce exclude solidaritatea în lipsa consecințelor economice produse de profitabilitate, impunând agresivitatea politicii de prețuri. Economia socială este direct interesată de dezvoltarea capacităților individuale/grupale privind atragerea resurselor necesare satisfacerii trebuințelor de bază, iar în acest scop prețul produselor și serviciilor furnizate se situează în marjele cele mai reduse posibil, datorită persoanelor implicate în sistem, care nu dețin mijloacele economice de nivel mediu/înalt.

Competențele persoanelor active în domeniul economiei de piață se disting comparativ cu cele aferente economiei sociale din perspectiva metodelor de recrutare și selecție. În primul caz, recrutarea resurselor umane urmează criteriul competenței profesionale și a potențialității de a conferi plusvaloare companiei prin activitatea desfășurată, caracteristicile socio-demografice nefiind luate în considerare. Economia socială se referă și include, în majoritatea cazurilor, persoanele lipsite de oportunități de angajare, deci cu nivel de studii redus și competențe minime, toate acestea echivalând cu limitarea valorii adăugate potențiale în cadrul unității. Plusvaloarea adusă firmei nu reprezintă criteriul principal de selecție, iar corolarul acesteia constă în marja redusă de profit, ca urmare a rezultatelor productivității muncii. Solidaritatea înlocuiește profitabilitatea și sprijină persoanele excluse prin asigurarea satisfacerii trebuințelor fundamentale, ca prim pas în dobândirea unui standard de viață apropiat de cel al majorității.

Concentrarea profitului deosebește cele două tipuri de economii. În economia de piață, profitul aparține patronului/acționarilor, dar este reinvestit mai rar comparativ cu domeniul economiei sociale, în care logica profitabilității vizează redistribuirea sub formă de creare a oportunităților pentru alte persoane aflate în situația de marginalizare.

Deosebiri fundamentale de abordare dintre cele două tipuri de logici aferente economiei de piață nu echivalează cu imposibilitatea derulării unor programe și campanii prin instituția parteneriatului. Funcție de reglementările juridice în vigoare, companiile active în sectorul economiei de piață pot facilita crearea și dezvoltarea unităților de economie socială. Astfel de măsuri de suport sunt rezultatul unui calcul de tip economic, obiectivul fiind generat de motivația investițională.

Exemplu: dacă o companie multinațională utilizează servicii de curățenie a propriilor spații de birouri, furnizate de o firmă activă în economia de piață (care se ghidează după aceleași principii privind politica

de prețuri necesară profitabilității), poate opta pentru sprijinirea înființării unei întreprinderi de economie socială care să efectueze același tip de operațiuni. Avantajele sunt multiple și constau în: calitatea serviciilor rămâne identică sau poate fi superioară, prețul perceput este semnificativ redus, iar lucrătorii unități de economie socială pot deveni, într-un orizont temporar definit, clienți ai companiei multinaționale. Cel mai important avantaj poate consta în campania de marketing asociată suportului înființării unităților de economie socială de către companiile cu resurse financiare semnificative. Promovarea unui astfel de demers contribuie decisiv la impunerea companiei în piața de profil, prin apelul la solidaritatea socială, stimulând astfel interacțiunea dintre indivizi, în scopul constituirii rețelelor sociale generatoare de posibilități suplimentare de atragere a resurselor.

Punctul central al celor două logici economice vizează dezvoltarea socioeconomică. Într-un sistem ideal-tipic, subsistemul economiei de piață este acompaniat de economia socială, care îndeplinește funcția de reglare a distorsiunilor generate de spiritual concurențial. Inegalitatea competențelor individuale, conferite de nivelul diferit al abilităților și deprinderilor, determină structurarea oportunităților de acces la resurse și conduce la excluderea unor importante segmente ale populației. Fundamentul economiei de piață/sociale rezidă în libera inițiativă și manifestarea practică a creativității individuale. Limitarea drepturilor individuale afectează capacitatea de dezvoltare socială, prin reducerea gradului de autonomie decizională în vederea construcției unor structuri apte să producă bunuri și servicii necesare la nivelul societății respective.

La nivel de **legitate aferentă economiei sociale** putem enunța: **posibilitățile de dezvoltare socio-economică ale unei societăți sunt rezultatul limitelor acțiunii membrilor componenți**. Capacitățile acționale individuale/grupale (ca produse istorice ale culturii și civili-

zației) determină evoluția și dezvoltarea socială în acord cu obiectivele asumate și cu gradul de îndeplinire a acestora în decursul timpului. Tipurile de economii, ale căror logică este expusă în acest subcapitol, reprezintă mijloacele prin care sunt puse în aplicare eforturile individual-comunitare de îmbunătățire a standardului de viață.

Bibliografie

1. Gappert, G., Rose, M.H. (1975). *Economia socială a orașelor*, Beverly Hills, Londra, Sage.
2. Midgley, J., Tang, K. (2008). *Securitatea socială, economie și dezvoltare*, Basingstoke, Pangrave, Macmillan.
3. Rousseau, J.-J. (1996). *Contractul social*, Iași, Editura Moldova.
4. Torres, R. (2001). *Spre o economie mondială social durabilă: o analiză din pilonii sociali ai globalizării*, Geneva, OIM.
5. Vlăsceanu, M. (2010). *Economia socială și spiritul întreprinzător: analiza sectorului non-profit*, Iași, Polirom.
6. Zamfir, C. (coord) (2006). *O nouă provocare: dezvoltarea socială* Polirom, Iași.

SOCIAL ECONOMY AND THE STATE. A NEW TYPE OF SOCIAL CONTRACT

Cristinel Bleandă^[1]

Resume

The old contractualistic paradigm is rebuilt as a result of socio-economic crises. The citizens are more critics regarding the state actions and the social security system is facing serious challenges. The social economy system is called to resolve the problems unresolved by the two sectors: public and private and the results of this model can illustrate a new type of social contract.

Keywords: *social economy, social contract, social security system, public policy, socio-economic development, social network, labour force*

Social economy occurs as a result of the state's failure to provide its people with the socioeconomic services they need. The growing variety of population needs puts the state on the spot. The social economy model basically fulfils a group critical review function in relation to the quantity and quality of public goods provided by the state.

If the population's needs represent the main concern of any democratic governmental system, then social dynamics faces serious challenges in ensuring an optimum level of citizen support. The natural increase of population is not as problematic an issue as demographic ageing is. The key challenge for all states is to find the sources to fund social insurance systems against a background in which the ratio between the economically active population and the economically inactive population is undergoing financial turmoil. This process comes with a need for broadening the socioeconomic services demanded by

^[1] Sociologist, Manager of *Socioexpert*, Bucuresti, Tel. : 0723 702 458 ; E-mail : office@socio-expert.ro.

people in as far as the progress of culture and civilization imposes new benchmarks for the living standards (all the more so for states undergoing lifestyle structural transformations – the most visible example is the change in authoritarian political systems and the democratization of societies, as a process of citizen engagement in the public arena).

Social contractualist theories capture the political essence of the power transfer from the citizens to the state in exchange for ensuring the citizens' peace and protection. If this kind of logic characterizes the process of emergence of modern states, as entities endowed with their own organization and ruling/regulatory systems, today's setting regards the contractualist model as obsolete and applicable strictly to the political dimension. Socioeconomic services are of a higher significance to citizens, surpassing the priority held by the mechanisms of political power transfer and enforcement. This is a direct result of the political infusion in the management of all societal aspects, concurrently with the people's growing withdrawal from the public arena. This type of withdrawal is the effect of an excessively politicized economic life, and the fundamental issue here is the relation between political/administrative skills and specialized skills. The political management of socioeconomic services, in defiance of the scientific management, is a constant source of problematic issues with financial implications both for the administrative services and for the population.

The contractualist approach views the state-citizen relation from the following perspectives:

- **the domination perspective.** A part of the citizens' rights are transferred to a higher structure interested in the ruling of the law over all individuals living in that state. Most often, for the citizen, there is a fine line between the impersonality of the law and its personification, such that the perverse effect is one of substitution: the persons vested with power dominate the rest of the population, as the law takes the form and likeness of the individuals who represent/enforce it;
- **the strictly political perspective.** The strictly political references belong to a historical period made obsolete by the current

evolution of societies, even though there still are plenty of examples of states whose living standards do not match today's standards, being comparable to those living conditions that the now industrialized states used to have in the Middle Ages.

The new social contract captures the essence of today's relations in the form of a partnership between citizen and state, extended to all areas of convergence. The main distortion displayed by developing states, but also by industrialized states, lies in the partnerships between state and citizen organizations, regardless of the purpose and nature of the association (trade unions, employers' associations, civic organizations, etc). The physical impossibility to initiate and handle a social contract between the state and each and every citizen, for specific matters, is a false issue, because the core of the process lies in directing the public action towards meeting the needs of each and every citizen. The key threat resides in creating a partnership between the state and the citizen representative organizations, where public action is directed towards addressing the issues raised by members of association-based entities, while disregarding the struggles of those categories of population who lack representation. Even if the institutional relation between state and citizen organizations is one level above that in which the state quasi-dominates its citizens, the next level is the pressure exercised towards having the rights observed in accordance with the existing norms or even the alteration of the normative framework to enable the establishment of the principles set out in the partnership.

The social economy model fulfils a corrective function, rectifying the administrative errors regarding the capacity to provide public goods and services. In correlation with social economy we have unemployment and inactive population, also a manifestation of the distorted partnership between state and representative organizations. Most measures target the employment of the jobless on unemployment benefits, which means they joined the unemployment ranks relatively recently, while the statistical proportion of employment programs addressed to the inactive population is much lower.

To understand social economy is to know the structural relation between state and society. If state is the legal formal dimension whose nature sets it apart from the other forms of organization, then society, formed of the total individuals engaged in social networks (the issue of region is not relevant here because of the relations existing among members who may relocate to different countries at one point or another), is characterized by the informal nature of the interactions established between its members. With regard to the *regularity of social economy*, we can put forward the idea that *society's interests do not strictly coincide with the state's interests, regardless of the points of reference considered*. The diversity and complexity of people's needs leads to a mismatch between the state's activity and the society's immediate concerns which are never fully addressed, but only to a certain degree/percent. The difference between the states with an advanced culture/civilization and the developing or under-developed states is a result of the degree to which that state addresses the needs and concerns of its society. This type of administrative action stems from the pressure exercised by the population to ensure that the state provides the quantity/quality of public goods and services desired by society.

The informal relations within the social networks contribute towards changing the general pattern defined by the state-society dynamics. The formalized nature of the state's action changes into an informal partnership established with each of the society members and based on upholding the citizen's rights and the spirit of the law, with actions not words. The new type of social contract, envisaged as a partnership between state and citizen, is an unwritten one used by most developed countries, representing the government's cultural response to people's needs.

Social economy redefines the relations between individuals by instating the active partnership to address those community issues which administrative action fails to cover partially or completely. In this

respect, the new type of social contract can be viewed from at least two perspectives:

a. upholding of all citizens' rights by ensuring quality services in all possible areas;

b. guaranteeing that individuals have the opportunity to take action in order to better their existence (applying the state subsidiarity principle and the legal-administrative action only if the citizens fail to find on their own a resolution to their socio-community problems).

The state-citizen partnership becomes apparent as a result of partnership-based relations among citizens which are broad enough to become a social model that can be extended to the entire society. The two types of partnerships contain dynamic interactions which influence social evolution based on the goals pursued by every actor involved in complex socioeconomic relations with enough consequences to change a society's culture and civilization.

If the social economy model derives from the state's functional incapacity to meet the needs of its citizens, especially with respect to the labour force, then the implementation of the model leads to cohesion due to the principle of socioeconomic inclusion of people lacking opportunities. By committing to the principle of competition, as a driving force of social economy development, one contributes to a needed correction of the perverse effects of social exclusion, and this can be done by the state (in most cases to an insufficient degree) or by the citizens, through individual or group action.

Social development engages in the partnership culture only if there is a level of interpersonal trust high enough to set up projects that a community would find necessary and useful.

Social economy-specific activities

The benefit of social economy is that it can be implemented in any field of activity, from support services for children and elders to top

technological research. The activities implemented through the social economy model are characterized by the following:

- they ensure the volume of services lacking in a community as a result of insufficient local administrative/financial resources;
- they tap any sectors of activity, regardless of how dangerous or offending the work may be;
- they provide quality of services comparable or superior to that of any public/private services, as the motivation behind the activities is solidarity-based, not just profit-oriented;
- they give a higher priority to their beneficiaries as opposed to the public/private sector, since, in most cases, social economy programs are started by people who lacked the services they later go on to provide themselves.

The particular nature of social economy activities lies in that it adopts the working models specific of the public/private sector and applies them along the same parameters, but with different aims. The quality standards can be superior to those of the services and products provided by other types of association-based institutions because the people they are addressed to are not beneficiaries (as they are called by the public services) or customers/clients (as regarded by the private sector). People actively involved in the social economy field and people targeted by the resulting goods and services are equally regarded as partners and this principle leads to improved human relationships. A direct consequence is a higher labour productivity and satisfaction on the part of the people who benefit from the goods and services supplied as a result of the social economy model implementation.

Social economy outputs are defined through their social nature, in the sense that they absorb the vulnerable groups and those lacking opportunities, or their products are aimed at the categories of populations with low income whose basic needs they meet.

Types of logic: market economy versus social economy

The types of logic are defined through the interdependency relation between the means used to achieve the established goals. For our definition here, this subchapter goes into the relationship between the core elements of each type of economy logic and the impact on the societal system.

Between the social economy model and the market economy one there are several fundamental similarities and differences, each of them defining its goals according to its individual and organizational stakeholders.

First, the key element is about the position taken as to the profit resulting from managing the respective activity. If businesses in a market economy are run based on scientific management principles, on the division of decisions based on hierarchical levels and power centred at the top of the pyramid, while profit is amassed and becomes the employer's possession (employees do not take part in the redistribution of profit, most often assuming the mere role of workers), then we have a model tailored to meet the rigors of competition governing companies. In social economy, this pattern is completely changed and adapted to address the needs and aspirations of those at risk of exclusion. Thus, the management of social economy entities is a democratic one, based on the 'one member, one vote' principle. How much profit results from selling the products of a social economy endeavour is a secondary concern and profit is redirected towards improving the living standards of the entity's members or other people subject to the same situations of risk. Involving the members in the decision-making process is fundamental to enhanced group cohesion and its implications are directly proportional to the quality of the work rendered.

The approaches of the two models are set apart by the issue of competition. Competition occurs in the form of a logical-economical relation structured along two axes: the vertical axis represents the relations between companies with the same business profile, leading up

to a hierarchy based on parameters that were tacitly accepted when the company entered the market (e.g. types of services, number of customers, profit margin, near future goals and market shares, etc), and the horizontal axis which is the place taken by the company in the general economic context and the impact on people's living standards.

To the market economy, competition is the core concept around which the business revolves, it regulates the market performance based on how valid and appropriate the management decisions are in relation to the competition's practices. Companies which operate in a market economy adjust their supply according to their customers' demands, but they do so by comparing it to the similar supply that the other businesses provide. In opposition, social economy compensates for the services that the market economy or state structures don't provide to a sufficient degree, therefore competition in this case is not so significant, especially for societies where this model is only a small part of the general economic scheme. The social economy model does not contribute to increased competition on the vertical axis since it does not embrace the same values and principles as the market economy, nevertheless it complements/supports competition through the level and quality of the goods addressed to those who can't access the services supplied by the classical public/private system. In the medium and long term, the impact of social economy on the market economy system takes the form of the support provided to the marginalized groups of population and their inclusion in a social network able to offer new opportunities for accessing various resources. A higher capacity to attract income turns the vulnerable population into customers/consumers of the products issued by the market economy system, so it's in this system's interest to develop social economy programs and extend its target to the excluded segments of the population.

The market economy logic operates on the basis of a relation between supply and demand, in which the purchasing decision is affected by the quality of the services but mostly by the price. The pricing policy is a result of a cost-benefit analysis which factors in the

company's profit margin in the goods production and distribution equation. If price determines the progress of the company and makes the difference between profitability and bankruptcy, being a result of the management analysis combined with the customers' actual purchasing capacity, then social economy redefines the logic of action and proposes the duality of the price and solidarity relation as basis for the activity. The market economy develops the principle of inter-company competition which excludes solidarity in the absence of the economic consequences usually associated with profitability and employs the aggressiveness of the pricing policy. Social economy has a direct interest in developing the individual/group capacity to attract the resources required to meet basic needs, and, to this end, the price of the goods and services being provided is within the lowest possible margins, given the people involved in the system who lack medium/top level financial means.

The skills of the people operating in a market economy are different from those used by people dealing with social economy in point of recruitment and selection methods. In the first case, the recruitment of human resources is focused on the professional skills and on the added value that the candidate can bring to the employer, and disregards sociodemographic features. Social economy on the other hand is about and includes in most cases the people lacking employment opportunities, with low studies and minimal skills, all of which limit the degree of added value they can bring to a company. The potential added value to the company does not represent the main criteria of selection in this case and that leads to a reduced profit margin as a result of the workers' productivity rate. Solidarity replaces profitability and supports the excluded people by meeting their basic needs as a first step towards reaching a standard of living that resembles what the majority of the people enjoy.

Control of profit is another issue that separates the two types of economy. In the market economy, profit belongs to the employer/shareholders and is not reinvested as frequently as in the

case of social economy where the profitability logic targets redistribution in the form of creation of new opportunities for other marginalized people.

The fundamental differences of approach between the two types of economy logic do not exclude the possibility of the two systems to run programs and campaigns in partnership. Depending on the regulatory framework in force, market economy companies can facilitate the creation and development of social economy entities. Such support measures would be a result of an economic calculation and the objectives would be generated by the investment motivation.

For example: if, in order to clean its office spaces, a multinational company resorts to the cleaning services of a market economy operator (which operates according to the same pricing policy principles focused on profitability), it may consider supporting the establishment of a social economy enterprise that would provide the same type of services. The benefits are manifold: the quality of the services would be preserved or even enhanced, the price would be significantly lower, and, within a specified timeframe, the workers of the social economy entity could become clients of the multinational company. The biggest benefit could come from the marketing campaign associated with the support provided by the financially powerful company for the opening of the social economy enterprise. By promoting such an initiative and appealing to social solidarity, the company makes a move that guarantees a better positioning on the market, stimulating individual interaction to create social networks that can generate additional opportunities for attracting resources.

The key issue of the two economy logics refers to the socioeconomic development. In an ideal-typical system, the market economy subsystem is accompanied by social economy which regulates the distortions generated by the spirit of competition. The imbalance of individual competencies given by the different level of skills and abilities determines the way the opportunities to accessing resources are structured and leads to the exclusion of important population

segments. The basis of market/social economy resides in the free initiative and the practical expression of individual creativity. Limiting the individual rights affects social development by reducing the degree of decision-making autonomy required to establish entities able to produce the goods and services needed by the society.

With regard to the *regularity of social economy*, we can state that *a society's socioeconomic possibilities are the result of its members' limits of action*. The individual/group capacity for action (as historic products of culture and civilization) determines the social evolution and development in accordance with the established objectives and the degree of their achievement over time. The types of economies whose logic was discussed in this subchapter represent the means based on which individual-community efforts for improving living standards are put into practice.

References

1. Gappert, G., Rose, M.H. (1975) *The social economy of cities*, Beverly Hills, London, Sage.
2. Midgley, J., Tang, K. (2008). *Social security, the economy and development*, Basingstoke, Pangrave Macmillan.
3. Rousseau, J.-J. (1996). *Social contract*, Iași, Moldova Publishing House.
4. Torres, R. (2001). *Toward a socially sustainable world economy: an analysis of the social pillars of globalisation*, Geneve, ILO.
5. Vlăsceanu, M. (2010). *Social economy and entrepreneurship: a non-profit sector analyze*, Iasi, Polirom.
6. Zamfir, Catalin (2006) (ed). *A new challenge: Social development*, Polirom, Iași.

**Economia socială.
Perspective empirice**

**Social economy.
Empirical perspectives**

ECONOMIA ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ ÎN RELAȚIE CU SĂRĂCIA. DATE ȘI OPINII

Daniela Vîrjan^[1]

Rezumat

Sărăcia preocupă astăzi pe toată lumea: de la omul de rând, care suportă în mod direct efectele acestui fenomen, până la guvernanți, politicieni, instituții publice, private, organizații nonguvernamentale și cu toate acestea fenomenul se accentuează și capătă noi valențe. Sărăcia ar trebui să fie o stare temporară, generată de o multitudine de factori nefavorabili la un moment dat, dar această stare are tendința de permanentizare, iar pentru unii este un mod de viață. În analiza prezentă am folosit metoda economiei pozitive care se concretizează în descrierea, prezentarea și observarea fenomenului de sărăcie, iar în ceea ce privește metodologia de studiu am făcut apel la unitatea de inducție-deducție și la unitatea de analiză cantitativă având la bază date statistice înregistrate la nivel național. Am analizat modul în care economia socială și protecția socială se implică pentru a îmbunătăți nivelul de trai al celor care sunt sub pragul de sărăcie, atât la nivel individual cât și la nivel colectiv.

Cuvinte cheie: *rata sărăciei, marginalizare, bunăstare, entități sociale, protecție socială*

Economia socială pune în prim plan grija față de individ și problemele sociale ale acestuia, în acord cu principiul solidarității și ajutorului reciproc. Pornim de la premisa că promovarea și funcționarea entităților economiei sociale la un nivel susținut ar putea produce bunăstare economică și socială și unor categorii defavorizate ale populației, unor categorii aflate sub pragul de sărăcie și al căror număr a crescut destul de mult mai ales în perioada de criză. *De ce economia socială?* Pentru că economia socială urmărește dezvoltarea economică și socială

^[1] Lector univ.dr., Academia de Studii Economice, București, Str. Piața Romană nr. 6, Tel.: 0721525984, E-mail: daniela_virjan@yahoo.com.

a unei comunități și al cărui scop principal este asigurarea bunăstării colective și în special a celor care sunt descurajați pe piața muncii din cauza unor situații nefavorabile.

Economia socială este o piață reală și sustenabilă ce produce bunuri economice și oferă servicii nonmarfă pentru toți cei interesați de valorile acesteia, în vederea îmbunătățirii nivelului de trai și dezvoltării activităților economice care sunt creatoare de noi locuri de muncă și aducătoare de venit. Dezvoltarea economiei sociale presupune crearea de mai multe locuri de muncă pentru toți cei care sunt vulnerabili pe piața muncii și în același timp ieșirea din sărăcia absolută.

Economia socială nu face concurență sistemului de protecție socială, ci dimpotrivă rolul acesteia este să completeze neajunsurile acestui sistem și să ajute anumite categorii să facă față mult mai ușor problemelor de excludere și marginalizare socială. Atât economia socială cât și politicile sociale sunt îndreptate spre rezolvarea diferitelor probleme sociale cum ar fi: sărăcie, șomaj, marginalizare și excluziune socială, delincvență, risc social, violență socială, lipsa de locuințe, alienare, probleme de sănătate, dificultăți în asigurarea educației, dificultăți ale familiei cu copii etc. Este important ca economia socială și protecția socială să se completeze și să se sprijine reciproc pentru atingerea unui scop comun și anume bunăstarea întregii colectivități.

Bunăstarea implică un standard de viață decent, normal atât la nivel individual cât și la nivelul întregii societăți. Bunăstarea este o componentă esențială a situației umane, reflectând un sistem de nevoi corelat cu contextul economico-social în care se integrează fiecare om din perspectiva proprietății, nivelului de consum, stării material-financiare, ierarhiei sociale și culturale. Dacă toate acestea nu sunt corelate eficient, atunci apar privațiuni pe toate planurile (personale, familiale, profesionale, educaționale, sociale etc.) care pot genera nemulțumiri, neîmpliniri, frustrări și deci instalarea sării de sărăcie.

Sărăcia este definită ca fiind *starea de lipsă a resurselor materiale, uneori și culturale* (Marshall, 2004, p. 611). Sărăcia înseamnă mult mai mult decât lipsa veniturilor, înseamnă consum deficitar, un grad redus

de ocupare a forței de muncă, alimente insuficiente sau de proastă calitate, o stare precară a sănătății, accesul limitat la educație și cultură, lipsa unei locuințe, imposibilitatea participării la viața economică, socială, politică precum și participarea limitată la luarea deciziilor și posibilități limitate de a influența propriul nivel de trai etc.

„Cei săraci sunt indivizii și familiile ale căror venituri sau alte resurse, în special cele sub formă de pregătire școlară și profesională, condiții de existență și patrimoniu material, sunt sub un nivel mediu al societății în care trăiesc” (Zamfir, Vlăsceanu, 1993, p. 525). Potrivit Deciziei Consiliului European din 19 decembrie 1984, „săracii sunt acele persoane, familii sau grupuri ale căror resurse (materiale, culturale și sociale) sunt atât de reduse încât îi exclud de la un nivel de viață minim acceptabil în statele în care trăiesc”. John Galbraith (1997, p. 119) consideră că nici o țară nu poate fi pe deplin mulțumită de bogăția ei atât timp cât există altele dezgustător de sărace și observă că sărăcia unei națiuni constituie o sursă de conflicte.

În țara noastră sărăcia este percepută nu numai ca o stare a unui segment marginal, ci mai degrabă ca o stare a majorității colectivității și este asociată cu grupuri sociale mari: pensionari, șomeri, familii cu copii, tineri fără un sprijin suficient din partea părinților și chiar familii active cu un singur salariu sau două salarii mici etc.

Interesul arătat în studierea posibilităților de măsurare a sărăciei provine din convingerea experților că sărăcia nu este numai o consecință, ci un factor favorabil al creșterii economice. O supraestimare a sărăciei ar duce la o alocare a resurselor către un segment de populație care nu este îndreptățit să beneficieze de acestea, în timp ce o subestimare ar însemna o alocare insuficientă de resurse și excluderea unei anumite părți a populației de la protecția socială. În acest sens Michel Didier (1994, p. 225) observă că „este infinit mai ușor să redistribui mult decât să redistribui bine”.

În procesul de redistribuire apar pierderi, fenomen cunoscut drept *experiența găleții care curge* (Okun, 1975). Didier (1994, p. 240) identifică cinci surse ale pierderilor: cheltuielile administrative; incitarea la

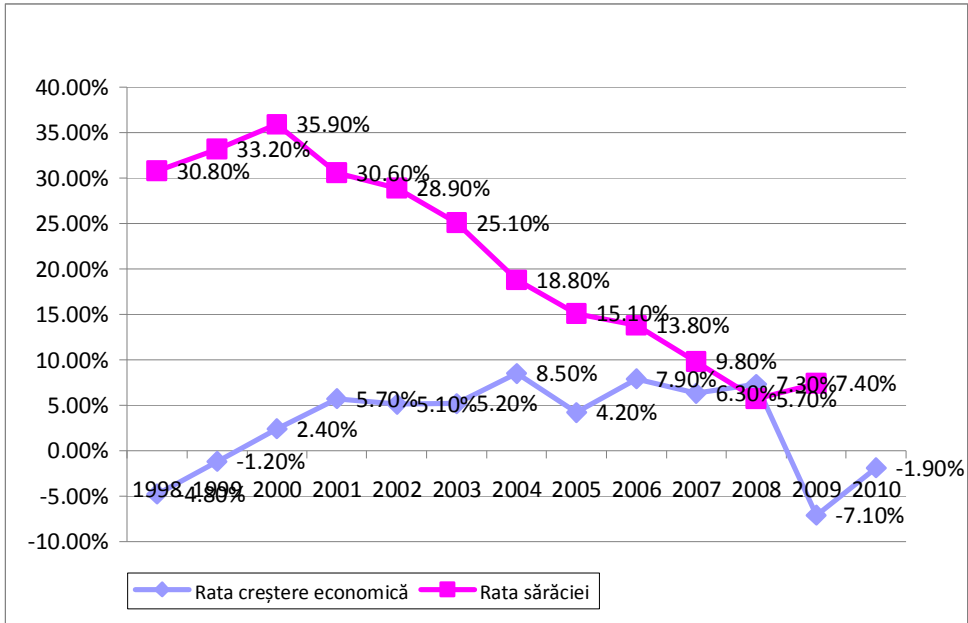
reducerea efortului pentru cei bogați; fraudă; efectele perverse, în care întreprinderile supraestimează costul forței de muncă din punct de vedere social și creează mai puține locuri de muncă; efectele prag, prin redistribuire către nivelul cel mai de jos al piramidei sociale, nivelul imediat următor va deveni cel mai sărac, astfel e nevoie de o nouă redistribuire, iar în final se redistribuie sume din ce în ce mai mari, fără a se asigura eliminarea sărăciei.

După 1989, în România s-a utilizat o varietate de metodologii de măsurare a sărăciei. În anul 2001 a fost constituită Comisia Anti-Sărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale (CASPIIS) a Guvernului României. Experții CASPIIS au colaborat la elaborarea unei metodologii de măsurare a sărăciei pe baza expertizei celor mai relevante instituții în domeniu: Banca Mondială (BM), Institutul Național de Statistică (INS), Universitatea București (UB), Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV), Academia Română (AR) și care au luat decizia, ca în fiecare an, să se calculeze rata sărăciei utilizând aceeași metodologie, dar din anul 2007 calculul indicatorilor privind sărăcia s-a realizat de către Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS).

După o perioadă de involuție continuă a nivelului de trai (1990-2000), rata sărăciei a înregistrat un trend crescător, atât pentru rata sărăciei relative, cât și pentru rata sărăciei severe^[1] per total populație. Începând din anul 2000, odată cu reluarea creșterii economice, ratele sărăciei pe total populație s-au plasat pe o traiectorie continuă și semnificativ descrescătoare. Evoluția ratei sărăciei a crescut de la 4 procente în 1989 la 20% în 1993, iar în anul 2000 s-a atins recordul de 35,9% din populația țării, apoi pe fondul creșterii economice, rata sărăciei a scăzut ajungând la sfârșitul anului 2008 la 5,7%, ca apoi în 2009, pe fondul propagării crizei globale să crească la 7,4%.

[1] vezi CASPIIS pentru definiții.

Figura 1. Rata de creștere economică și rata sărăciei în România în perioada 1998-2010(%)

Sursa: INS, CASPIS, 2007, MMFPS 2008-2010

Între creșterea economică și dinamica sărăciei există o relație invers proporțională, dar mai multă creștere economică nu ne aduce mai puțină sărăcie. Curba scăderii sărăciei este tot mai înceată pentru că legatura între creșterea PIB-ului și restrângerea sărăciei nu se face automat, deoarece în ecuație sunt mai multe necunoscute (factorul psihologic, cultural, religios etc.). Un fenomen negativ este faptul că societatea românească s-a obișnuit cu sărăcia și nu mai reacționează la situații nefavorabile: bugete de austeritate, salarii derizorii, mărfuri de proastă calitate pe care le cumpăram cu mai mulți bani, servicii sociale, medicale, educaționale, culturale de proastă calitate, condiții de locuit improprii etc.

De ce oamenii mor de foame când pe planeta noastră există o abundență care ar putea hrăni cu ușurință pe toată lumea? Adevărata problemă a sărăciei nu constă în lipsa hranei, ci în lipsa responsabilității,

conștiinței și iubirii. Fiecare individ depinde de propria lui conștiință și în acest sens toți trebuie să contribuim. Cum putem face acest lucru? Educația este un factor important în formarea conștiinței, este mult mai important să înveți un om să pescuiască decât să îi dai un pește, căci astfel se va putea hrăni singur pentru tot restul vieții.

Sărăcia este un fenomen multidimensional pentru că poate fi abordată din mai multe puncte de vedere, pornind de la cauzele posibile ale acesteia. Cauzele pot fi obiective: *nivelul de dezvoltarea economică, socială, politică și culturală al unei țări, politicile economice și sociale, sistemul legislativ, cadrul instituțional* etc. care nu depind în mod direct de individ și subiective care depinde de individ și de familia acestuia, și aici putem evidenția anumite probleme care pot încadra individul sau familia în categoria săracilor: șomaj, educație precară, nivel scăzut de calificare profesională, mediul de rezidență (urban sau rural), venituri mici și foarte mici, numărul mare de copii, capacități intelectuale deficitare, dizabilități și boală, deficiențe de socializare, stigmatizare, discriminare, bătrânețe, costuri ridicate de timp liber, nevoi exagerate de consum, costuri prea mari pentru satisfacerea nevoilor fundamentale etc.

Dacă din toate cauzele enumerate se manifestă numai una singură, adică un individ își pierde locul de muncă și devine șomer, acest lucru nu înseamnă că îl putem încadra automat în categoria săracilor, dar dacă se manifestă și alte cauze (este singurul aducător de venit, are mai mult de 2 copii în sistemul de învățământ, are un nivel de educație și calificare primar, nu are alte surse de venit, trăiește într-o regiune defavorizată, sănătate precară etc.) atunci cu siguranță acel individ împreună cu familia se va încadra în rândul săracilor.

Cum poate fi ajutat un astfel de individ? Poate fi ajutat de către stat prin protecție socială, de organizații nonguvernamentale prin economia socială și de familia și rudele acestuia în concordanță cu posibilitățile și situația economico-financiară. Statul se implică prin sistemul de protecție socială astfel: acordă indemnizația de șomaj care reprezintă 75% din salariul de bază minim brut pe țară la data stabilirii acestuia, la care se adaugă un procent cuprins între 3-10% din media salariului brut pe

ultimele 12 luni în funcție de stagiul de cotizare;^[1] dacă are 3 copii cu vârste cuprinse între 2-9 ani primește din partea statului pentru fiecare copil 42 lei/lună și dacă situația lui este foarte alarmantă atunci va mai primi din partea statului și alte ajutoare sub formă de asistență socială sau transferuri în natură. Dacă facem un scenariu al unei familii formată din 2 adulți și 3 copii, și dacă însumăm toate sursele de venit familia va beneficia de o sumă în jur de 900 lei ($75\% \times 500 = 375$ lei + 10% din media salariului brut pe ultimele 12 luni = 300 lei + $42 \times 3 = 126$ + o sumă care o primește sub formă de asistență socială = 1 mil. lei vechi), iar dacă împărțim venitul total pe membru de familie se va obține un venit pe persoană de 180 lei ceea ce încadrază familia sub pragul de sărăciei absolută la nivelul anului 2008, când pragul de sărăcie relativă a fost stabilit la 459,33 lei și pragul de sărăcie absolută la 254,5 lei (MMFPS, 2009).

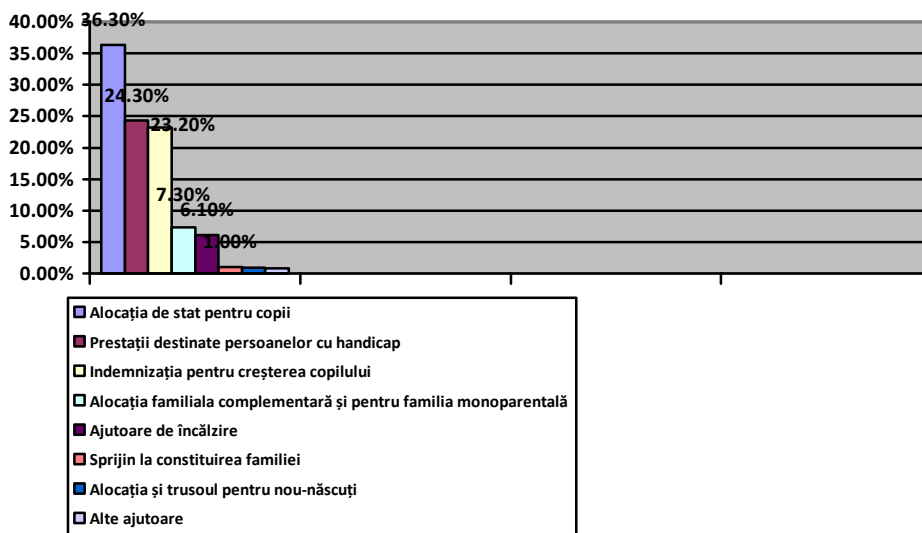
Din exemplul pe care l-am dat am vrut să arătăm că statul prin sistemul de protecție socială, prin programele și proiectele standard se implică în asigurarea individului și familiei un venit care să îi asigure un anumit nivel de trai, dar din nefericire acest nivel nu este nici măcar decent, este la nivelul pragului de subzistență. Astfel, conform unui analize făcute de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC, 2010), România cheltuie destul de puțin cu protecția socială, alături de Estonia și Letonia, un procent de 12,8% din PIB la nivelul anului 2008, față de media UE de 25,2%. Pentru servicii în domeniul protecției sociale sunt alocate 0,26 % din fonduri, restul fiind pentru prestații (50 % pentru copii în familie sau plasament; 9,97% pentru persoane cu handicap; 21,57 % pentru ajutoare de încălzire; 7,76 % pentru familie).

La nivelul anului 2009 un număr de 6.094,1 mii gospodării au beneficiat de cel puțin una din formele de protecție socială, reprezentând 82,4% din totalul gospodăriilor la nivel național, iar la nivel de persoană procentul a fost mai mare de 85,8% din populația României (conform Anchetei Bugetelor de Familie - ABF, de 21.484,3 mii persoane). Rata sărăciei absolute în absența pensiilor ar fi fost de 28,6%,

[1] vezi Legea 76/2002.

iar în absența prestațiilor de asistență socială de 9,2%. În lipsa transferurilor sociale (în bani sau în natură) numărul de săraci ar fi fost de 7,92 milioane, iar rata sărăciei ar fi fost de 36,8%, deci putem susține că transferurile sociale au jucat un rol foarte important în reducerea sărăciei. MMFPS a acordat prestații de asistență socială de 7,9 miliarde lei, adică aproximativ 1,6% din PIB estimat la nivelul anului 2009 (vezi figura 2).

Figura 2. Distribuția sumelor acordate din bugetul MMFPS beneficiarilor de prestații sociale, în anul 2009

Sursa: MMFPS, Direcția Programe Incluziune Socială, *Analiza influenței acordării principalelor transferuri sociale asupra sărăciei în 2009*, articol disponibil on-line www.mmuncii.ro, p. 26

România cheltuie de trei ori mai mult cu măsurile pasive decât cu cele active, lipsește corespondența între resursele materiale și umane disponibile și necesarul de servicii adaptate nevoilor beneficiarilor, fragmentarea sistemului de servicii sociale la nivel central care nu încurajează serviciile integrate dar și lipsa de experiență, administrarea ineficientă a fondurilor existente, lipsa de continuitate în furnizarea

resurselor pe termen lung etc. sunt doar câteva din acțiunile ineficiente ale protecției sociale.

La nivelul anului 2009, România avea cea mai mare rată a riscului de sărăcie din UE cu 22,4% (față de media UE de 16,3%), 32,2% dintre români sufereau de sărăcie severă (față de media UE de 8,1%), iar 44,2% din bugetul gospodăriilor era cheltuită pe alimente (față de media UE de 16,8%) (Crețu, 2012), toate acestea au determinat o creștere a ratei sărăciei, în 2009, de la 5,7 procente la 7,4 procente, numărul populației sărace ajungând la 1,59 de milioane de persoane, iar dintre aceștia, 351.000 sunt copiii până în 14 ani (UNICEF, 2009).

Între 2009-2010 (Eurostat, 2012), România era campion absolut în UE la sărăcie și excluziune socială în rândul copiilor (48,7% cu vârste între 0-17 ani) și în rândul celor care lucrează (40% dintre cei care lucrează ca salariați sunt afectați de sărăcie), ponderi în creștere față de anul 2008 (33% dintre copii și 17% dintre salariați). Alături de rata sărăciei sunt foarte mulți alți indicatori care contribuie la gradul de bunăstare sau sărăcie: sistemul de sănătate, indicele educației, speranța de viață, Indicele Dezvoltării Umane (IDU), venitul mediu pe cap de locuitor etc. În acest sens, putem evidenția că procentul alocat sistemului de sănătate a fost de aproximativ 3,8% - care ne plasează sub media UE de 7-8% și chiar sub media țărilor din Africa de 5,9%; speranța de viață este de 72,7 ani, cu o diferență de 5 ani față de media UE de 77,5 ani; rata mortalității infantile este de 10 copii la 1000 de nașteri, rata fiind dublă față de media europeană, iar IDU este de 0,8 încadrându-ne, începând cu anul 2004, în rândul țărilor cu o dezvoltare umană înaltă (OECD, 2010).

Autoritățile centrale și locale sunt un factor cheie în vederea eradicării sărăciei individuale și comunitare datorită mijloacelor economice de care dispun, dar un rol important în amplificarea eforturilor pentru îmbunătățirii nivelului de trai îl are economia socială. Economia socială prin entitățile sale (fundații, asociații, societăți cooperative) se implică în furnizare de bunuri și servicii unor categorii vulnerabile în vederea asigurării unui nivel de trai decent și pentru ca acele grupuri să poată

face față tuturor problemelor vieții economice și sociale într-o perioadă dificilă din viața lor.

În acest context, organizațiile non-guvernamentale din România și o serie de organizații care acționează la nivel mondial au inițiat programe și proiecte în încercare a de a contribui la soluționarea unora dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă omenirea și în special familiile din mediile defavorizate .

Fundația de Sprijin Comunitar Bacău a lansat în februarie 2012 proiectul *Șansa la educație pentru copiii din mediul rural*, proiect aplicat în estul județului Bacău și cu posibilitatea de extindere în zonele rurale sărace din județele Vaslui și Iași prin crearea și dezvoltarea unor aptitudini pentru o viață independentă, normală și competitivă, educația fiind factor esențial pentru ieșirea din sărăcie. Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Dezvoltare din România (FOND) a demarat în octombrie 2009 proiectul *Fii cetățean global! Ia atitudine împotriva sărăciei* cu scopul de a responsabiliza tinerii cu privire la lupta împotriva sărăciei extreme, folosind metode de educație non-formală interactive și dinamice. Global Call to Action Against Poverty (GCAP) desfășoară acțiuni pentru reducerea sărăciei, în fiecare an pe data de 17 octombrie - Ziua Mondială pentru eradicarea sărăciei -, îndemnând tinerii la acțiune prin sloganul: *Ridică-te și treci la acțiune!*

Organizația Salvați Copii României în parteneriat cu GlaxoSmithKline (GSK) România și cu sprijinul Ministerului Sănătății, au demarat proiectul *Fiecare copil contează*, având ca obiectiv reducerea mortalității în rândul copiilor de sub 5 ani, iar recent GSK a încheiat un parteneriat cu trei ONG-uri internaționale pentru acoperirea deficitului de asistență medicală în țările slab dezvoltate, cele mai afectate de sărăcie (GSK, 2011). Fondul Român de Dezvoltare Socială (FRDS) este o organizație de interes public, concepută pentru a contribui la reducerea sărăciei și a excluziunii sociale, prin monitorizarea și responsabilizarea comunităților defavorizate.

Ponderea ONG-urilor ca furnizor de servicii este în scădere, astfel că, dacă în anul 2006 ONG-urile reprezentau 73,8% dintre furnizorii acre-

ditati, în 2010 mai reprezentau doar 48,7%, astfel că ONG-urile furnizează 25% dintre serviciile alternative de protecție din România, deservesc 41% dintre beneficiarii de servicii de îngrijire și asistență la domiciliu și peste 58% dintre vârstnici, în fiecare lună, prin surse proprii de finanțare. Cauzele care au dus la scăderea numărului de organizații și a serviciilor oferite: sursele de finanțare externă au scăzut și sursele publice de finanțare sunt modeste; fondurile structurale nu reprezintă o alternativă viabilă, majoritatea nefiind activități eligibile pentru POSDRU, apoi nu există deocamdată o lege a economiei sociale etc. (FDSC, 2010).

Economia socială și autoritățile publice se implică în procesul de eradicare a sărăciei prin transferuri în bani sau în natură, cu scopul ameliorării nivelului de trai al individului și familiei aflate în stare de sărăcie. Dar acest lucru nu poate ajuta decât pe termen scurt, pentru că pe termen lung oamenii își focalizează conștiința asupra lipsurilor, crezând că viața lor nu se poate schimba; nu îi poate nimeni ajuta dacă ei înșiși nu gândesc și nu își doresc să își schimbe condiția și modul de viață. Pentru o parte din populația săracă situația de a fi asistat este o situație benefică, pentru că *este mai ușor să adopti un viciu decât să înveți să muncești* și se obișnuiesc așa de mult cu situația de neajutorat că uneori chiar le convine că au ajuns în situația de a primi pomană. Dacă îi dai de mâncare unui om înfometat, faci un lucru bun, dar a doua zi lui îi va fi foame din nou și atunci trebuie să-i dai din nou, negândind că îi faci în mod indirect un mare rău. *De ce?* Pentru că îi stimulezi inactivitatea și îi reduci simțul responsabilității și al conștiinței umane. *Cum putem schimba mentalitatea acestor oameni care ajung să se complacă cu statutul de sărac?* Prin creșterea nivelului de conștientizare a întregii populații, prin educație și autoeducație, prin iubire și solidaritate. Nu trebuie să așteptăm să vină cineva să ne spună ce trebuie să facem, ci fiecare trebuie să conștientizeze că datorită strădaniilor lui va reuși să depășească condiția de neajutorat și acest sentiment este mult mai puternic și mai motivant decât dacă cineva îi dă și nu trebuie să facă nimic în schimb. În acest sens, cei care sunt asistați social din partea statului și a altor organizații nonguvernamentale, dar care sunt apți de

muncă, ar trebui să depună un anumit număr de ore în folosul comunității, ca o contraprestație pentru ajutoarele primite: astfel îi stimulăm să învețe să muncească pentru ceea ce societatea le oferă.

Efectele economiei sociale și protecției sociale asupra sărăciei sunt evident pozitive, dar nu trebuie să așteptăm ca statul sau alte organizații să ne ajute la infinit deoarece resursele acestora sunt din ce în ce mai limitate. *Și totuși ce este de făcut?* Credem ca singura soluție de a ieși din criză este legată de creștere economică, dezvoltare durabilă, de progres economic și social, dar toate acestea în stânsă legătură cu spiritul de solidaritate, întrajutorare, responsabilitate, dăruire și iubire între oameni. O creștere a nivelului de trai și respectiv o scădere a sărăciei, pot fi susținute de creșterea economică doar într-un anumit context socio-cultural, ale cărui valori sunt în deplin acord cu necesitățile autentic umane: împlinire, iubire, înțelegere, armonie, ajutor reciproc, solidaritate și pace.

Bibliografie

1. Banca Mondială (2003-2006, 2008-2011). *România: Poverty Assessment. Volume II: Background Papers*, Raport nr.26169-RO, Unitatea Sectorului de Dezvoltare Umană, Regiunea Europei și Asiei Centrale.
2. Cohen, D. (1998). *Bogăța lumii, sărăcia națiunilor*, București, Editura Eurosong&Book.
3. Crețu, C. (2010). *Sărăcia în România, de patru ori mai mare decât media europeană*, articol disponibil on-line la adresa www.corinacretu.wordpress.com accesat 20.02.2012.
4. Didier, M. (1994). *Economie: Regulile jocului*, Editura Humanitas, București.
5. FDSC. (2010). *Rata sărăciei a crescut în România în ultimii patru ani, în ciuda creșterii economice*, articol disponibil online www.monitorulsv.ro, accesat: 1.03.2011.
6. Galbraith, J.K. (1997). *Societatea perfectă*, Editura Eurosong & mBook, București.

7. Marshall, G. (2004). *Dicționar de sociologie*, Editura Enciclopedic, Oxford.
8. MMFPS, Direcția Programe Incluziune Socială, *Analiza influenței acordării principalelor transferuri sociale asupra sărăciei în 2009*, articol disponibil on-line www.mmuncii.ro, accesat 13.02.2012.
9. Okun, A. (1975). *Inflațion: Its mechnics and welfare costs*, BPEA.
10. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD). (2010). *Raportul Health at a Glance, newsON5*, publicat în decembrie 2010.
11. Reddy, Sanjay G. & Thomas W. Pogge. (2005). *How not to count the poor* Disponibil online la: <http://www.columbia.edu>.
12. Salvați copiii. Romania: *Fiecare copil contează*, disponibil online www.gsk.ro, accesat 30.02.2012.
13. Tesliuc, E.D., L. Pop & M.C. Tesliuc. (2001). *Sărăcia și sistemul de protecție socială*, Editura Polirom, București.
14. *The Economist*. (8 Decembrie, 2007). *The End of Cheap Food*, <http://www.economist.com>.
15. Zamfir, C. & L. Vlăsceanu. (1993). *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București.

Surse online

- *Situația sărăciei în România*, articol disponibil online la adresa www.mmuncii.ro, accesat 1.03.2012.
- *România a fost una dintre cele mai sărace țări europene*, articol disponibil online la adresa www.m.ziare.ro , accesat 12.02.2012.
- Eurostat newsrelease, 21/2012-8 february, *At risk of poverty or social exclusion in the EU27*. In 2010, 23% of population were at risk of poverty or social exclusion.

THE EFFECTS OF SOCIAL ECONOMY AND SOCIAL PROTECTION ON POVERTY. STATISTICS AND VIEWPOINTS

Daniela Virjan^[1]

Abstract

Poverty is nowadays on everyone's mind: from the ordinary man who stands its direct consequences to policy-makers, decision-makers, public and private institutions, non-governmental organizations. And yet, the phenomenon grows deeper and more complex. Poverty should be a temporary state, generated by a wide range of factors which prove ill-fated at one point in time, however this state tends to become permanent and, for some, it is a life style. For the following analysis, I applied the positive economics method which entails describing, stating and observing poverty, and as research methodology, I used induction-deduction and quantitative analysis, on the basis of national statistical data. I have analyzed the individual and collective involvement of social economy and social protection in improving the living standards of those below the poverty line.

Key words: *poverty rate, marginalization, welfare, social entities, social protection*

Social economy places the individual and his/her social problems at the heart of its concerns, in accordance with the principles of solidarity and mutual support. We start with the premise that a sustained promotion and operation of social economy entities could lead to economic and social wellbeing for vulnerable groups of population, for those groups living below the poverty threshold in increasing number, especially during the crisis period. *Why social economy?* Because social economy focuses on the economic and social development of a community

^[1] Lecturer Ph.D., Academy of Economical Studies, București, Piața Romană, no. 6, Tel.: 0721525984, E-mail: daniela_virjan@yahoo.com.

and its primary goal is to ensure collective wellbeing, and especially the wellbeing of those who have difficulties on the labor market due to unfortunate circumstances.

Social economy is a real and sustainable market which produces economic goods and provides non commercial services to all those interested in its values, with a view to improve the living standards and develop economic activities that generate new jobs and income. The development of social economy entails a higher level of job creation for all groups who are vulnerable in relation to the labor market and, at the same time, it represents a way out of absolute poverty.

Social economy does not represent a competition for the social protection system. On the contrary, its role is to fill the gaps in the system and help certain categories of the population to cope more easily with social exclusion and marginalization. Both social economy and social policies are designed to address various social issues, such as poverty, unemployment, social marginalization and exclusion, delinquency, social risk, social violence, housing shortage, alienation, health problems, impediments to education, the struggles of families with children, etc. It is important for social economy and social protection to complement and support each other in order to reach a common goal which is none other than the wellbeing of all people.

Wellbeing is about a decent living standard, both for the individual and the entire society. Wellbeing is a defining feature of the human condition and it indicates a system of needs connected to the economic and social circumstances in which a person finds itself in terms of ownership, consumption level, wealth, social and cultural hierarchy. If all these are not adequately correlated, then there is deprivation at all levels (personal, family, professional, educational, social level, etc.) which can generate dissatisfaction, distress, frustration, eventually all leading to poverty.

Poverty is defined as being *the state of one who lacks material and even cultural resources* (Marshall, 2004, p. 611). Poverty is much more than lack of income, it is poor consumption, low employment, insuf-

ficient or inferior food, bad health, limited access to education and culture, lack of housing, the impossibility of participating to an economic, social, and political life, as well as a limited participation in decision-making, insufficient capacity to change one's own living standards, etc.

„Poor are those individuals and families whose income or other resources, especially in terms of education and profession, living conditions and material means, are below the average level of the society they live in” (Zamfir, Vlăsceanu, 1993, p. 525). According to the European Council Declaration of 19 December 1984, „the poor shall be taken to mean persons, families and groups of persons whose resources (material, cultural and social) are so limited as to exclude them from the minimum acceptable way of life in the Member State in which they live”. John Galbraith (1997, p. 119) believes that no country can be entirely happy with its wealth as long as there are others disgustingly poor and points out that a nation's poverty is a source of conflicts.

In our country, poverty is perceived not merely as a state specific of a marginal category of population, but more as a state characterizing the majority, being associated with large social groups: the retired, the unemployed, families with children, youth whose parents can't adequately provide for and even working families with one income or two low incomes, etc.

The interest in studying poverty assessment options stems from the experts' belief that poverty is not only a consequence, but also a positive factor of economic growth. An overestimation of poverty would lead to a resource allocation to a category of population not entitled to it, while an underestimation of poverty would result in an insufficient resource allocation and the exclusion of a certain part of the population from social protection. Here Michel Didier (1994:225) noticed that „it is infinitely easier to redistribute greatly than to redistribute well”.

A redistribution process is subject to losses, what is commonly known as *the leaky bucket experiment* (Okun, 1975). Didier (1994, p. 240) identified five sources of losses: the administrative costs; the

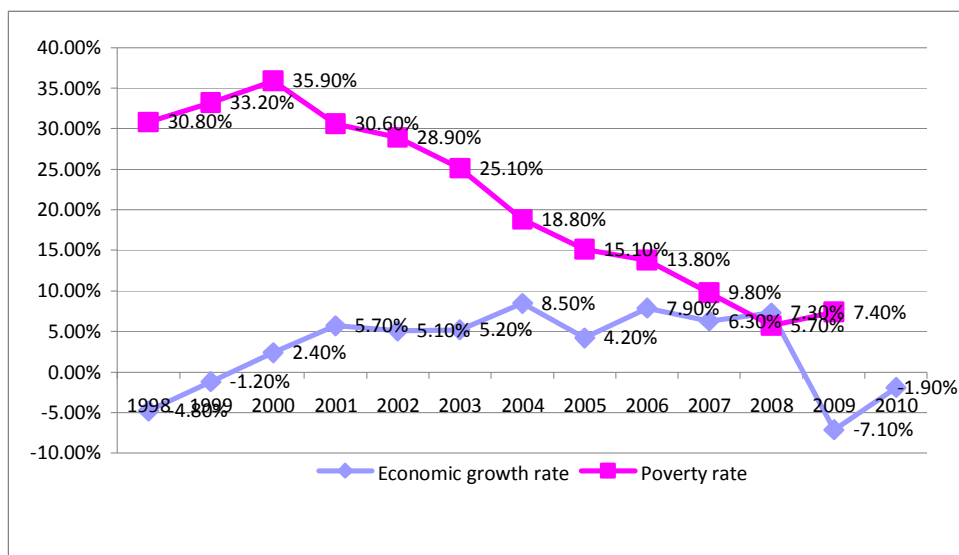
reduced work incentives for the rich; fraud; the perverse effects, according to which enterprises overestimate the social costs of labor force and create fewer jobs; the threshold effects, according to which by redistributing to the lowest level of the social pyramid, the next closest level becomes the poorest, which requires a new redistribution, so that in the end higher and higher amounts are redistributed, without actually eradicating poverty.

After 1989, a wide range of poverty assessment methodologies were used in Romania. In 2001, the Romanian Government Anti-Poverty and Social Inclusion Commission (CASPIIS) was established. The CASPIIS experts worked together on formulating a poverty assessment methodology based on the expertise of the most relevant institutions in the field - the World Bank, the National Institute of Statistics (NIS), the University of Bucharest, the Institute for Quality of Life Research, the Romanian Academy - and decided that every year this methodology would be used to calculate the poverty rate, but starting 2007, poverty indicators were calculated by the Ministry of Labor, Family and Social Protection (MoLFSP).

After a period of continued regress in living standards (1990-2000), the poverty rate registered a rising trend, same for the relative poverty rate and the extreme poverty rate^[1] per total population. Starting 2000, as economic growth resumed, poverty rates per total population took a constant and significantly declining course. The poverty rate trends increased from 4% in 1989 to 20% in 1993, reaching a record 35,9% of the country's population in 2000, followed by a decline caused by economic growth, reaching 5,7% at the end of 2008, to rise again in 2009 to 7,4% as a result of the global crisis.

[1] Please refer to CASPIIS for definitions.

Figure 1. Economic growth rate and poverty rate in Romania during 1998-2010 (%)

Source: NIS, CASPIS, 2007, MoLFSP 2008-2010

Economic growth and poverty dynamics are in inverse proportion, but an increased economic growth does not imply a reduced poverty. The poverty decline curve is increasingly slower because the connection between the GDP growth and poverty decrease is not automatic, the equation having several unknowns (the psychological variable, the cultural one, the religious one, etc.). A negative phenomenon is the fact that the Romanian society has grown accustomed to poverty and no longer reacts to adverse situations, such as: austerity budgets, trivial salaries, costly inferior merchandise, poor social, health, educational, and cultural services, inadequate housing conditions, etc.

Why do people die of hunger when our planet holds an abundance which could easily feed the entire world? The true nature of poverty is not lack of food, but lack of responsibility, conscience and love. Each individual depends on his/her own conscience and we must all bring our contribution. How can we do that? Education is a key factor in

shaping conscience, it is much more important to teach a man to fish than to give him a fish, for this way he will be able to feed himself for a lifetime.

Poverty is a multidimensional phenomenon because it can be approached from multiple angles, starting from its possible causes. The causes can be objective: *a country's level of economic, social, political and cultural development, the economic and social policies, the regulatory framework, the institutional framework, etc.*, which don't directly depend on the individual. Or they can be subjective, causes that depend on the individual and his/her family, such as certain difficulties that place the individual or the family in the category of poor people: unemployment, poor education, insufficient vocational training, area of residence (urban or rural), low and very low income, large number of children, reduced intellectual ability, disabilities and sickness, social impairment, stigma, discrimination, old age, high costs of leisure time, excessive consumption needs, extreme costs associated with basic needs etc.

If only one of the above causes occurs, say if a man loses his job and joins the unemployment ranks, this does not automatically mean we can consider him poor, but if that adds to other causes (he is the sole income provider, has more than 2 children in school, has low education and vocational training, has no other income sources, lives in a disadvantaged area, is in poor health, etc.) then that man and his family will most certainly be regarded as part of the poor population.

How can we help such a person? Help can come from the state in the form of social protection services, from nongovernmental organizations in the form of social economy enterprises, and from family and relatives based on their economic and financial means. The state can intervene via the social protection system as follows: it grants an unemployment benefit representing 75% of the national gross minimum wage available at the time of the unemployment, plus 3 to 10% of the average gross income during the last 12 months depending on the length of the

contribution to the unemployment fund^[1]; if the person has 3 children with ages between 2 and 9 years, the state provides 42 Lei/month for each child and, if the situation is critical, the state can also provide other social welfare benefits or social transfers in kind. Say we have a family of 2 adults and 3 children, if we add all the sources of income, the family will benefit from an amount of around 900 Lei (375 Lei representing 75% x 500 Lei plus 300 Lei which is the 10% of the average gross income during the last 12 months plus 126 Lei which is 42 Lei x 3 children and plus 100 Lei which is a social welfare allowance = 900 Lei), and if we divide the total income per family member we get an income per person of 180 Lei which puts the family below the extreme poverty level registered in 2008, when the relative poverty threshold was established at 459,33 Lei and the extreme poverty threshold at 254,5 Lei (MoLFSP, 2009).

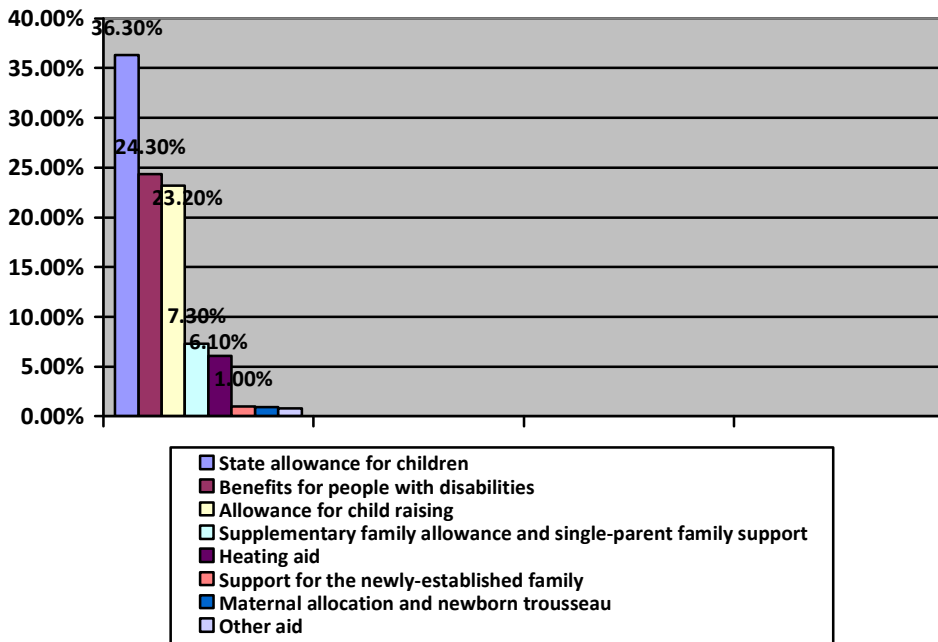
The above scenario served to show that the state, through its social protection system and standard programs and projects, can provide an individual and family with an income that enables them a far from decent living, it is barely sufficient to stay alive. Thus, according to a study made by the Civil Society Development Foundation (FDSC, 2010), Romania does not spend much on social protection, next to Estonia and Latvia, namely 12,8% of the GDP for 2008, as opposed to the EU average of 25,2%. Social protection services are allocated 0,26% of the budget, the rest being set aside for various social welfare benefits (50% for children in families or placement; 9,97% for people with disabilities; 21,57% for heating aid; 7,76% for family support).

In 2009, Romania had 6,094.1 thousand households that benefited from at least one form of social protection, which is 82,4% of the total national households, while at the individual level, it came to more than 85,8% of the total population (according to the Family Budget Survey of 21,484.3 thousand people.) Had it not been for pensions, the extreme poverty rate would have reached 28,6%, and 9,2% in the absence of social welfare benefits. Without social transfers (in cash or in kind),

[1]Please refer to Law 76/2002.

there would have been 7,92 million poor people, with a poverty rate of 36,8%, so we can argue that social transfers played a key role in poverty alleviation. The MoLFSP granted social welfare benefits of 7,9 billion Lei, which is roughly 1,6% of the GDP for 2009 (please refer to Figure 2).

Figure 2. *The distribution of amounts allocated from the MoLFSP budget to those eligible for social benefits in 2009*

Source: MoLFSP, Directorate for Social Inclusion Programs, A study of how the provision of main social transfers influenced poverty in 2009, article available online at www.mmuncii.ro, pg. 26.

The fact that Romania spends three times more on passive measures than on active measures, the gap between the available human and material resources and the services that need tailoring to meet the beneficiaries' demands, the dispersed system of social services at central level which doesn't allow for a provision of integrated services,

the lack of expertise, the inefficient management of available funds, the lack of continuity in the long-term provision of resources, etc. are only a few of the faults of social protection.

In 2009, Romania registered the highest poverty risk rate in the EU - 22,4% (versus the EU average of 16,3%), 32,2% of the Romanians suffered from extreme poverty (versus the EU average of 8,1%), and 44,2% of the household budget was spent on food (versus the EU average of 16,8%) (Crețu, 2012). All these led to a rise in the poverty rate of 2009, from 5,7% to 7,4%, and 1,59 million poor people of whom 351,000 were children under 14 (UNICEF, 2009).

During 2009-2010 (Eurostat, 2012), Romania was EU's absolute champion at poverty and social exclusion among children (48,7% aged 0-17 years) and working persons (40% of employees were affected by poverty), an increase compared to 2008 (33% of the children and 17% of employees). In addition to the poverty rate, there are many other indicators contributing to wellbeing or poverty: the healthcare system, the education index, the life expectancy, the Human Development Index (HDI), the average income per capita etc. Here we can show that the percentage allocated for the healthcare system was around 3,8% - which places us below the EU average of 7-8% and even below the average registered by African countries - 5,9%; life expectancy is 72,7 years, a 5-year difference from the EU average of 77,5 years; the infant mortality rate is 10 infant deaths per 1,000 live births, twice as much as the European average, while the HDI is 0,8 which places us, starting 2004, among the countries with a high human development (OECD, 2010).

The local and central government authorities are a key factor in eradicating individual and collective poverty due to the economic means they possess, but a significant role in intensifying the efforts to increase living standards is played by social economy. Through its entities (foundations, associations, cooperative societies), social economy plays a part in providing goods and services to vulnerable

groups of population, enabling them to lead a decent life and to face those economic and social challenges that come with rough times.

In this respect, nongovernmental organizations in Romania together with various international organizations have initiated programs and projects meant to address the biggest challenge faced by humanity and especially by disadvantaged families.

In February 2012, Bacău Community Support Foundation launched the project called *A chance to education for children in rural areas*, implemented in the Eastern part of Bacău district and planned to be replicated in the poor rural areas of Vaslui and Iași districts, and which develops and fosters those abilities needed to lead an independent, normal and competitive life, education being critical to exiting poverty. In October 2009, the Romanian Federation of Development NGOs (FOND) launched a project called *Be a global citizen! Take a stand against extreme poverty*, intended to raise young people's awareness regarding the battle against extreme poverty by using the interactive and dynamic methods of non-formal education. The Global Call to Action Against Poverty (GCAP) advocates for poverty eradication, and every year on October 17, on the International Day for the Eradication of Poverty, it mobilizes the youth to action with the slogan *Stand up against poverty!*

Save the Children Romania in partnership with GlaxoSmithKline (GSK) and with support from the Ministry of Health launched the project called *Every child matters*, aimed at reducing the under-5 mortality rate, and recently GSK entered a partnership with three international NGOs to cover the medical healthcare deficit in the poorly developed countries most affected by poverty (GSK, 2011). The Romanian Social Development Fund (FRDS) is a public interest organization established to alleviate poverty and reduce social exclusion by providing support to and encouraging the local initiatives of disadvantaged communities.

The share of NGO service providers is dropping. In 2006, NGOs represented 73,8% of the accredited providers, while in 2010 there

were only 48,7% left. NGOs provide 25% of the alternative protection services in Romania and they use their own funds to monthly cover 41% of the beneficiaries receiving health care and home care services and more than 58% of the elderly population. The causes behind the reduced number of organizations and services provided include: the external funding sources decreased and public funding sources are modest; structural funding is not a viable alternative as most activities are not eligible for POSDRU (Development of Human Resources Sectorial Operational Programme) funding; so far there is no law on social economy; etc. (FDSC, 2010).

Social economy and public authorities address poverty eradication through social transfers in cash or in kind intended to improve the living standards of the poor individual or family. But this is only a short-term support, in the long run people tend to focus their mind on deprivation, thinking their life cannot change for the better; no one can help them if they themselves don't think or wish to change their life and condition. For part of the poor population, living on welfare is a beneficial situation, because *it is easier to get used to a vice than it is to honest work*, they get so used to their helplessness that sometimes they are actually fine with their status of people who receive alimony. If you feed a hungry man, you do a good deed, but the next day that man will be hungry again so you will have to feed him again, without realizing that you are in fact doing him more harm than good. *Why?* Because you encourage his idleness and you reduce his sense of responsibility and human conscience. *How can we change the mentality of these people who come to enjoy their status of poor people?* Through awareness raising, through education and self-education, through love and solidarity. We mustn't wait for someone else to come and tell us what to do, we each should realize it is through our own efforts that we'll overcome our needy condition, a feeling which is much stronger and more motivating than that generated by receiving aid without having to do anything in return. In this sense, those who receive social welfare from the state or from NGOs, but who are able to work, should provide community

service hours in return for all the benefits they receive: this way we encourage them to learn to work for what society provides them.

The effects of social economy and social protection on poverty are clearly positive ones, but we shouldn't wait for the state or other organizations to help us endlessly, their resources are growing thinner and thinner. *Still, what can be done?* We believe that the only solution to overcome the crisis is related to economic growth, sustainable development, economic and social progress, but only if all these are deeply connected with solidarity, mutual aid, responsibility, dedication and love. An increased living standard and a reduced poverty can be sustained through economic growth only in a particular socio-cultural context whose values are in absolute harmony with the genuinely human needs: fulfillment, love, understanding, concord, mutual support, solidarity and peace.

References

1. World Bank (2003-2006, 2008-2011). *Romania: Poverty Assessment. Volume II: Background Papers*, Report no. 26169-RO, Human Development Sector Unit, Europe and Central Asia Region.
2. Cohen, D. (1998). *Bogăța lumii, sărăcia națiunilor*, Editura Eurosong & Book, București.
3. Crețu, C. (2010). *Sărăcia în România, de patru ori mai mare decât media europeană*, article available online at www.corinacretu.wordpress.com accessed on 20.02.2012.
4. Didier, M. (1994). *Economie: Regulile jocului*, Editura Humanitas, București.
5. FDSC. (2010). *Rata sărăciei a crescut în România în ultimii patru ani, în ciuda creșterii economice*, article available online at www.monitorulsv.ro , accessed on 1.03.2011.
6. Galbraith, J.K. (1997). *Societatea perfectă*, Editura Eurosong & Book, București.

7. Marshall, G. (2004). *A Dictionary of Sociology*, Enciclopedic Publishing House, Oxford.

8. MoLFSP, Directorate for Social Inclusion Programs, *Analiza influenței acordării principalelor transferuri sociale asupra sărăciei în 2009*, article available online at www.mmuncii.ro, accessed on 13.02.2012.

9. Okun, A. (1975). *Inflation: Its mechanics and welfare costs*, BPEA.

10. OECD (2010). *Health at a Glance Report, newsON5*, published in December 2010.

11. Reddy, Sanjay G. & Thomas W. Pogge. (2005). *How not to count the poor* available online at <http://www.columbia.edu>.

12. Salvați copiii Romania: *Fiecare copil contează*, available online at www.gsk.ro, accessed on 30.02.2012.

13. Tesliuc, E.D., L. Pop & M.C. Tesliuc. (2001). *Sărăcia și sistemul de protecție socială*. Editura Polirom, București.

14. *The Economist*. (8 December 2007). *The End of Cheap Food*, <http://www.economist.com>.

15. Zamfir, C. & L. Vlăsceanu. (1993). *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București.

Online sources

- *Situația sărăciei în România*, article available online at www.mmuncii.ro, accessed on 1.03.2012.

- *România a fost una dintre cele mai sărace țări europene*, article available online at www.m.ziare.ro, accessed on 12.02.2012.

- Eurostat newsrelease, 21/2012-8 February, *At risk of poverty or social exclusion in the EU27*. In 2010, 23% of population were at risk of poverty or social exclusion.

ACȚIUNILE VOLUNTARE. CÂTEVA OBSERVAȚII PRIVIND REPREZENTĂRILE SOCIALE ȘI OPINIILE STUDENTILOR DESPRE VOLUNTARIAT

Netedu Adrian^[1]
Blaj Andreea^[2]

Rezumat

Acțiunile voluntare sunt direct legate de intervenția socială și de economia socială. Motivația de a fi implicat în voluntariat depinde de o serie de variabile începând de la statutul social. Scopul nostru, în acest articol, este de a explica câteva concluzii trase în urma unor cercetări sociologice în cadrul Universității „A. I. Cuza” din Iași, România. Scopul acestor cercetări a fost de verifica anumite concluzii din cercetări și publicații anterioare. Rezultatele noastre confirmă faptul că participarea în acțiuni de voluntariat în rândul studenților rămâne scăzută, iar anumite concluzii din cercetări anterioare nu se confirmă.

Cuvinte cheie: *voluntariat, implicare, variabile explicative*

Introducere

O foarte bună descriere sociologică și analiză a voluntariatului o putem întâlni într-o carte importantă semnată de B. Voicu (2010, pp. 91-110). Pentru acest autor acțiune voluntară este o „activitate realizată din inițiativa proprie, fără constrângeri exterioare, formalizată în cadrul unei organizații și care nu aduce beneficii materiale imediate sau directe celui care o performează, ci altora sau comunității”. Altă

[1] Conf.dr., Departamentul de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea „A.I. Cuza” din Iași, Bd. Carol I, nr. 11, 700506.

E-mail: netedu_adrian@yahoo.com.

[2] Universitatea „A.I. Cuza” din Iași, Bd. Carol I, nr. 11, 700506.

E-mail: dana.blaj88@yahoo.com.

definiție este o bună completare: „voluntariatul este activitatea desfășurată din proprie inițiativă, prin care o persoana fizică își oferă timpul, talentele și energia în sprijinul altora fără o recompensă de natura financiară, dar care poate deconta cheltuielile realizate în sprijinul proiectului în care este implicată” (site www.provobis.ro, accesat iulie 2012^[1]).

Beneficiile acțiunilor voluntare sunt multiple: noi relații sociale, dezvoltarea în plan personal a diferite calificări, recunoaștere socială etc. În căutarea unui profil al voluntarilor M. Musick and J. Wilson (2008) au studiat în același timp dispozițiile subiective (personalitate, motive, valori, norme și atitudini) și resurse individuale (resurse socio-economice, timp și sănătate, gen și rasă). După acești doi autori, vorbind în general, interesul pentru studiul voluntariatului putem rezuma totul în cinci puncte:

- continua trecere de la operele caritabile către ajutorarea agențiilor guvernamentale
- continua căutare de către voluntari pentru a avea identitate politică
- crearea capitalului social și implicarea în dezvoltarea democratică prin organizații voluntare
- actuala tendință de a regândi natura muncii (legată și de noi forme ale economiei sociale)
- evoluția ONG urilor spre forme mai raționalizate inspirate de aria economică.

În diferite proporții putem observa aceste implicații și în România precum și în municipiul Iași tot așa cum din diferite cercetări putem conchide că participarea în organizații voluntare a românilor rămâne foarte scăzută (câteva procente ale participării voluntare în organizații înafara partidelor politice, sindicate și organizații religioase).

Dacă dorim să menționăm un profil pentru voluntarul român, B. Voicu (2010, pp. 91-110) specifică faptul că foarte importante sunt *venitul, capitalul social și educația*. De asemenea importantă este *vârsta* (tinerii sunt mai degrabă înclinați spre voluntariat), mediul urban de

[1] Alte informații utile pot fi accesate la: www.voluntariat.ro.

rezidență, acceptarea riscului etc. Putem să adăugăm influențele culturale și valorile asociate voluntariatului intermediare de religie sau de principiile generale de viață (a se vedea în detaliu (C. Rochester și alții, 2010, pp. 17-19).

Voluntariatul și studenții. Cercetare sociologică

Interesul unei cercetări cu această temă poate fi mărimea voluntariatului în România în rândul studenților (care au calitățile deja menționate: sunt tineri, au un background educațional superior, au un capital relațional important și provin în marea majoritate din mediul urban). Din nefericire nu am identificat cercetări privind implicarea în acțiuni voluntare și tocmai de aceea ne vom rezuma considerațiile la studenții din Universitatea Al. I. Cuza Iași (UAIC). Obiectivele cercetării de față a avut o serie de obiective după cum urmează:

- evaluarea reprezentărilor sociale în ce privește voluntariatul;
- evaluarea măsurii în care există o opinie bine fundamentată privind voluntariatul;
- evaluarea direcțiilor în care sunt îndreptate acțiunile voluntare: dezvoltare personală sau rezolvarea problemelor sociale;
- evaluarea variabilelor care pot explica motivarea pentru voluntariat.

Marea majoritate a studenților UAIC provine din județul Iași și din județele limitrofe. În această situație considerăm că ar fi mai ușor a vedea care a fost motivația de a participa în acțiuni voluntare încă din timpul studiilor liceale. Destule mărturii din presa locală pot fi relevante: tinerii elevi admiși la unele universități au declarat că în interviurile de recrutare au fost întrebați despre activitățile lor extrașcolare și de activități de voluntariat. Acești tineri au declarat că pentru reușita înscrierii au început să se pregătească încă din prima clasă liceală^[1]. Putem conchide că participarea la acțiuni de voluntariat poate fi rele-

[1] A se vedea articolul „Elevii admiși deja la universități celebre”, *Ziarul de Iași*, 20.01.2011, accesat 15.07.2012.

vantă pentru tinerii care doresc să fie incluși în universități dinafara țării. Posibil să existe și alte activități pot fi considerate utile în acest sens însă este dificil de separat activitățile făcute din proprie inițiativă de cele impuse de către școală în diverse manifestări cum ar fi cele reunite sub tema *Școala altfel*.

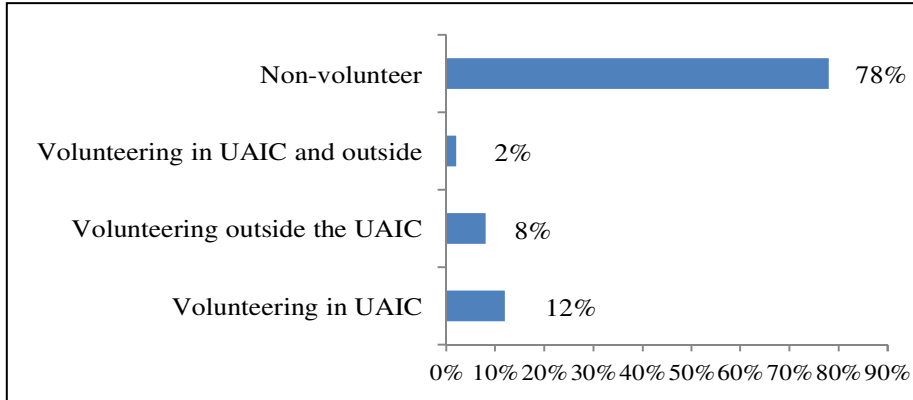
Pentru studenți nu am găsit cercetări la scară națională însă am făcut o serie de cercetări la nivelul Universității Al. I. Cuza din Iași. Cea mai veche universitate din România are în prezent cca. 23000 studenți la învățământ de licență și 7000 la forme masterale. Am făcut o cercetare pe un eșantion reprezentativ de 533 de studenți. Rezultatele au avut o marjă de eroare de $\pm 4.2\%$ la un nivel de încredere de 95% ^[1]. Structura eșantionului a fost următoarea:

Tabel nr. 1. *Structura eșantionului de studenți*

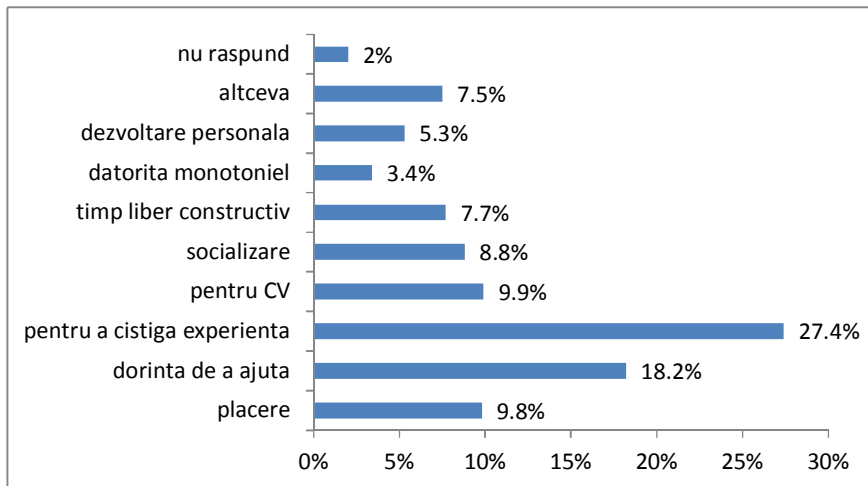
Caracteristici		Proporții
Gen	Masculin	30%
	Feminin	70%
Studii	Licență	93.5%
	Master	6.5%
Rezidență	Urban	64%
	Rural	33%

În această cercetare am urmărit să descriem care sunt reprezentările sociale privind voluntariatul pe care le au studenții cu precizarea diferențelor dintre atitudinea pozitivă și lipsa implicării. Procentele obținute în ce privește implicarea sunt concludente din următorul grafic:

^[1] Sondaj realizat între 20-25 Mai, 2011 de către operatori (studenți), membri ai asociației ASAFFI din Universitatea Al.I. Cuza.

Figura 1. Specificații privind implicarea în acțiuni voluntare

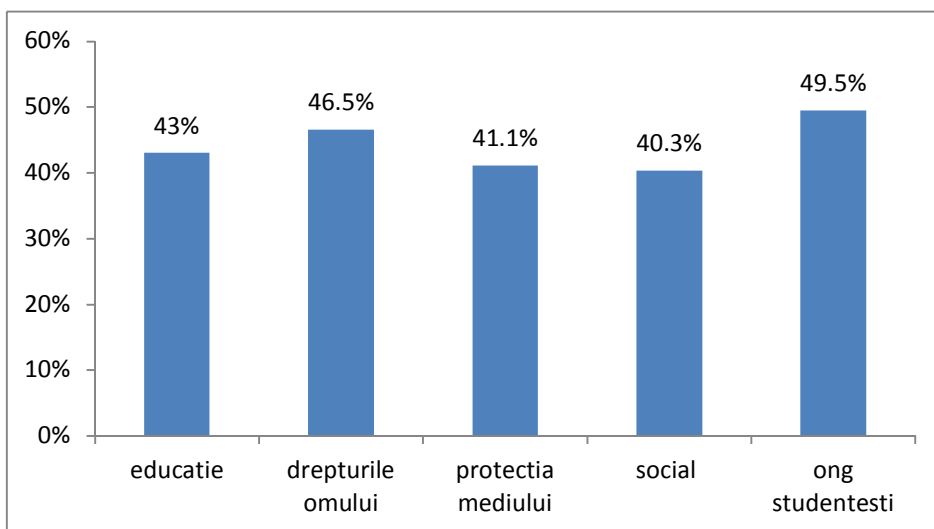
Din păcate 78% dintre studenți declară că nu sunt/nu au fost implicați în organizații voluntare iar marea majoritate din restul de 12% sunt implicați în organizații cu caracter studentesc-universitar^[1]. Cu toate acestea studenții au o opinie pozitivă despre activitățile voluntare. Am întrebat studenții în legătură cu motivația/explicația acestora de a se implica în activități voluntare. Implicarea ar putea avea drept scopuri declarate:

Figura 2. Motivațiile de a fi implicat în acțiuni voluntare

[1] În Universitatea „A.I. Cuza” Iași sunt 26 de organizații studentești active și două fundații.

În Figura 2 observăm că *experiența personală* este considerată cea mai importantă; una din explicații poate fi și faptul că la intrarea pe piața muncii se cere în majoritatea cazurilor experiență^[1]. Doar 2% dintre respondenți nu au o opinie formată. Din datele cercetării am observat faptul că studenții chestionați au o opinie bine conturată în ce privește voluntariatul t ($\chi^2=272$, $df=9$, Asymp. Sig.=0.000). Dacă ar fi în situația de a-și alege anumite domenii pentru a se implica în acțiuni voluntare, preferințele ar fi cele din graficul următor (răspuns multiplu):

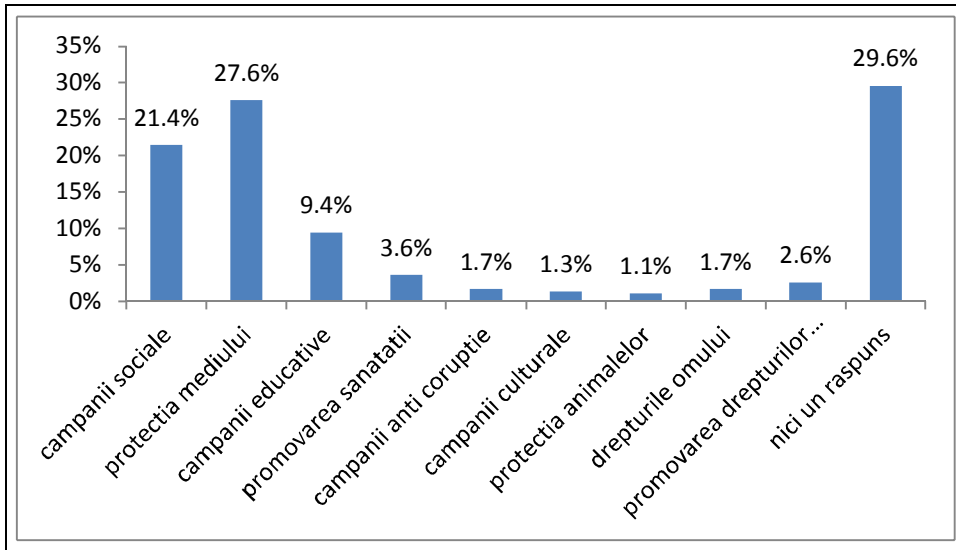
Figura 3. Care ar fi domeniul preferat pentru implicarea în voluntariat?

Alte preferințe ale respondenților au fost: sănătate, sport, cultură și protecția animalelor. Dar este o diferență între preferințe personale și nevoile sociale. Pentru România studenții declară că cele mai importante acțiuni voluntare ar putea fi următoarele:

^[1] În alte cuvinte, vorbim aici de nevoia specializării resurselor umane în directă legătură cu utilitatea percepută a muncii! (a se vedea și C. Gavriluță, 2011).

Figura 4. Identificarea principalelor domenii pentru voluntariat în România

Am fost interesați în caracterizarea motivațiilor exprimate pentru implicarea în acțiuni voluntare. Legat și de alte cercetări sociale presupunem că motivația de a participa depinde de câteva variabile: gen, vârstă, tip de studii (licență sau master), specializarea (studii sociale și umaniste vs. alte specializări), mediu de rezidență (urban vs. rural) situația pe piața muncii (angajat vs. ne-angajat).

Am aplicat regresia binomială privitoare la *implicarea în voluntariat* (ca variabilă dependentă) și *gen* (ca variabilă independentă) testând raportul de șansă în acest caz. Pentru 533 de cazuri, 415 au declarat non-implicarea iar 118 au afirmat implicarea în organizații voluntare în cadrul UAIC sau înafara UAIC sau în ambele situații concomitent. În acest caz $415/533=78\%$ sunt studenții non implicați sau, în termeni statistici, sunt 78% șanse ca studenții să fie non -implicați. Dacă am calculat raportul de șanse am concluzionat că valoarea acestuia este de $118/415=0.284$. Acesta ar fi rezultatul fără implicare variabilei gen luând în considerare doar constanta modelului. Dacă introducem și

variabila independentă *gen* se confirmă ipoteza de nul privind precizia modelului.

Această concluzie este confirmată și de analiza de asociere din următorul tabel:

Tabel 2. Tabel de cross-tabulare între variabilele „implicat” și „gen”

			gen		Total
			feminin	masculin	
implicat	Non implicat	Count	294	121	415
		Expected Count	291.2	123.8	415.0
		% within implicat	70.8%	29.2%	100.0%
	Implicat	Count	80	38	118
		Expected Count	82.8	35.2	118.0
		% within implicat	67.8%	32.2%	100.0%
Total		Count	374	159	533
		Expected Count	374.0	159.0	533.0
		% within implicat	70.2%	29.8%	100.0%

În acest caz nu putem confirma nici o asociere pentru $\chi^2=0.407$, $df=1$, $p=0.523$. Deci nu putem conchide că în mod special studenții de gen masculin sau feminin sunt implicați în acțiuni de voluntariat.

Alt model de regresie a inclus variabila dependentă *implicat* și variabila independentă *vârsta* în final valoarea lui Exp B (odds ratio) a fost mare și nu avem o concluzie despre influența *vârstei* în motivarea de a fi implicat în voluntariat. Am încercat să analizăm diferența dintre medii pentru vârstele celor implicați sau non implicați în voluntariat. Rezultatele au fost următoarele:

Tabel 3. Analiza diferențelor între medii

Categorii	Medii	Independent sample T test
Implicați	20.86	t (531) = -2.06
Non-implicați	21.23	F=3.33 p=0.04

Pentru valoarea $t(531) = -2.06$ și $p < 0.05$ respingem ipoteza de nul și acceptăm faptul că există o diferență semnificativă între medii. În medie studenții implicați sunt mai tineri decât cei non-implicați însă acest rezultat poate fi acceptat la limită. În continuare am extins analiza de asociere pentru mai multe variabile după cum observăm în tabelul următor:

Tabel 4. *Cross tabulări între variabila dependentă implicat și variabile independente: domeniu de studii, tip de studii și rezidență*

Variabile	Implicat		n	χ^2	df	p
	Non-implicat	Implicat				
<i>Domeniu studii</i>						
- alte domenii	218	50	268	3.71 0.05		
- studii sociale sau umaniste	197	68	265			
Total	415	118	533			
<i>Tip de studii</i>						
-master	25	9	34	0.39 1 0.53		
-licență	390	109	499			
Total	415	118	533			
<i>Angajabilitate</i>						
-non-angajat	367	104	471	0.19 1 0.65		
-angajat	33	11	44			
Total	400	115	515			
<i>Rezidență</i>						
-rural	144	30	174	3.6	1	0.05
-urban	257	83	340			
Total	401	113	514			

Putem observa că anumite asocieri slabe sunt între variabila dependentă implicat și variabilele independente domeniu de studii și rezidență (însă puterea efectului este foarte scăzută). Surprinzător, studenții care nu sunt angajați nu au totuși motivație de a se implica în

acțiuni de voluntariat (am obținut procente egale pentru studenții implicați indiferent de statutul pe piața muncii).

Am adăugat și o altă cercetare efectuată în luna mai 2012 pe un eșantion reprezentativ de 704 studenți cu o marjă de eroare de $\pm 3.6\%$ la un nivel de încredere de 95%.^[1] În acest caz am analizat influența voluntariatului de către *satisfacția cu viața* (LS), satisfacția cu formarea educațională (SE) sau religiozitatea (REL). Variabila LS este un index calculat ca scor factorial după cum urmează:

Tabel 5. Analiza factorială pentru construirea indecșilor

LS	Communalități	Saturații
Satisfacția cu viața de familie	0.334	0.578
Satisfacția cu timpul liber	0.322	0.567
Satisfacția cu starea de sănătate	0.211	0.459
Varianță explicată	52.5%	
KMO	0.617	
Test Bartlett	P<0.0001	
SE		
Satisfacția cu studiile	0.489	0.699
Satisfacția cu condițiile de studiu	0.575	0.759
Satisfacția cu calitățile profesorilor	0.443	0.665
Satisfacția cu succesul de după terminarea studiilor	0.205	0.453
Varianță explicată	56.2%	
KMO	0.739	
Test Bartlett	P<0.0001	
Obs: Metoda de extragere: Principal axis factoring		
Reliability Analysis Alpha Cronbach = 0.64 (LS); 0.72 (SE)		

^[1] Sondaj realizat între 20-25 mai, 2012 de către studenți masteranzi în științe politice din UAIC Iași.

După analiza datelor am observat că doar indexul SE poate intra în modelul de regresie cu variabila dependentă *implicat*. Rezultatele au fost următoarele:

Tabel 6. Model de regresie

Include	95% CI for Exp. b			
	B	Lower	Exp. b	Upper
Constant	0.389	0.862	0.922	0.987
Index SE	-0.08			

$R^2=3.09$ (Hosmer & Lemeshow), 0.00 (Cox & Snell), 0.01 (Nagelkerke).

Valoarea $\text{Exp. } b=0.92$ demonstrează că importanța indexului SE este semnificativă însă influența între variabile este totuși scăzută.

În final am observat că nici declarația respondenților privind viața religioasă nu are un impact semnificativ.

Concluzii

Contrar unor cercetări anterioare rezultatele noastre au și diferențe specifice: genul, tipul de studii (licență vs. master), situația de pe piața muncii (angajat vs. non angajat), satisfacția cu privire la viață sau declarația fiecăruia dacă se consideră o persoană religioasă – nu au un real impact asupra motivației de a fi voluntar. La polul opus alte variabile precum: vârsta, specializarea (sociale sau umaniste vs. alte studii) și rezidența (urban vs. rural) au o influență, dar totuși la valori scăzute. De asemenea impactul satisfacției cu formarea educațională este semnificativă dar limitată. Aceste concluzii nu sunt surprinzătoare datorită numărului redus de implicați în voluntariat. În această situație se pot vedea studii în care valoarea p este crescută în mod deliberat. Este un semn că acest fel de cercetări pot fi completate și cu alte date calitative. Vorbind în general concluzionăm că deschiderea studenților pentru voluntariat este slabă rezumându-se la activități în cadru academic și mult mai puțin în implicarea în rezolvarea unor probleme sociale. În

aceiași timp reprezentările sociale/opiniile privind voluntariatul, deși diverse, sunt bine fundamentate. Deschiderea reală pentru probleme sociale sau alte activități specifice economiei sociale rămâne doar un cadru teoretic de discuție!

Bibliografie

1. Voicu, B. (2010). *Capital social în România începutului de Mileniu: drumet în țara celor fără de prieteni?*, Editura Lumen, Iași.
2. Musick M., Wilson J. (2008). *Volunteers. A social profile*. Indiana Univ. Press, Bloomington and Indianapolis.
3. Gavriluță C. (2011). „Mentalitate și construcție ideologică în economia socială”. *Journal of social Economy*, Editura Hamangiu, Vol. I, Nr. 1/2011, decembrie, pp. 49-74, București.
4. Rochester C., Payne A.E., Howlett S., Zimmeck M. (2010). *Volunteering and Society in the 21 st Century*. Palgrave, MacMillan.

VOLUNTARY WORK. A FEW REMARKS ABOUT STUDENTS' SOCIAL REPRESENTATIONS OF AND OPINIONS ON VOLUNTEERING

Adrian Netedu^[1]

Andreea Blaj ^[2]

Abstract

Voluntary work is directly related to social intervention and social economy. The motivation for engaging in volunteering depends on several variables, starting with the social status. Our aim here is to explain some of the conclusions that were drawn from a number of sociological researches conducted at the „A. I. Cuza” University of Iasi, Romania. The aim of the researches was to verify certain conclusions of previous studies or publications. Our results confirm that the rate of student participation in voluntary actions remains low, while some of the conclusions drawn from previous studies were not validated.

Key words: *volunteering, involvement, explanatory variables*

Introduction

A very good sociological description and analysis of volunteering can be found in an important book signed B. Voicu (2010, pp. 91-110). For this author, voluntary work is an „activity undertaken by free choice, without outside constraints, within the framework of an organization, that brings no immediate or direct financial benefits to the volunteer, but to others or to the community”. Another definition enhances the

[1] Ph.D. Associate Professor, Department of Sociology and Social Work, Faculty of Philosophy and Political Sciences, „A. I. Cuza” University, Iasi, Romania, 11 Carol I Bd, 700506.

E-mail: netedu_adrian@yahoo.com.

[2] „A.I. Cuza” University, Iasi, Romania, 11 Carol I Bd., 700506.

Email: dana.blaj88@yahoo.com.

concept: „volunteering is work done of one’s own free will, in which an individual offers his/her time, skills and energy to support others, without receiving a financial compensation other than a reimbursement of expenses incurred while supporting the project he/she is involved in” (site www.provobis.ro, accessed on July 2012^[1]).

The benefits of voluntary work are multiple: new social relations, personal development of different skills, social recognition etc. Searching for a profile of the volunteer, M. Musick and J. Wilson (2008) studied at the same time biased dispositions (personality, motives, values, norms and attitudes) and individual resources (socioeconomic resources, time and health, gender and race). According to these two authors, generally speaking, the interest in studies on volunteering can be summarized in five main ideas:

- the continued transition from charitable works to aiding governmental agencies
- the continual search of volunteers for political identity
- the creation of social capital and involvement in democratic development through volunteer organizations
- the current tendency to rethink the nature of work (related to new forms of social economy)
- the evolution of NGOs to more rationalized forms inspired by the economic arena.

To different degrees we can notice these implications in Romania as well, including the municipality of Iasi, however from different researches we can also conclude that voluntary participation of Romanians remains very low (a few percentages of participation in voluntary organizations other than political parties, trade unions and religious organizations).

With reference to a profile of the Romanian volunteer, B. Voicu (2010, pp. 91-110) specifies that very relevant are *income*, *social capital* and *education*. Also, *age* is important (the youth are more likely to volunteer), the urban environment, the acceptance of risk etc. We can

[1] For more useful information, go to www.voluntariat.ro.

add here the cultural influences and the values associated with volunteering mediated by religion or general life principles (C. Rochester et al, 2010, pp. 17-19).

Students and voluntary work. Sociological research

The focus of a study on this topic could be the extent of voluntary work among students in Romania (who have the qualities already mentioned: they are young, they have a high educational background and a significant relational capital, and they come mostly from the urban area). Unfortunately we don't have any studies regarding students' engagement in voluntary work and for that reason we shall limit our considerations to the students of „A. I. Cuza” University of Iasi (UAIC). The objectives of our research were as follows:

- to evaluate the social representation of volunteering;
- to evaluate the extent to which there is a well-founded opinion about volunteering;
- to evaluate the focus of voluntary work: personal development or resolution of social problems;
- to evaluate the variables that may explain the motivation for volunteering.

The great majority of the UAIC students come from Iasi district and from the neighboring districts. In this case, we believe it is easier to identify the motivation for participating in voluntary work as early as high school. Many testimonies from the local press can prove relevant here: young pupils accepted by certain universities stated that selection interviews included questions about their extracurricular activities and voluntary work^[1]. These young people declared that they began to prepare from the first high school year in order to secure a successful enrolment at the university. We can conclude that participation in voluntary work can be relevant for teenagers who seek to attend

^[1] See the article „Elevii admisi deja la universitati celebre”, *Ziarul de Iasi*, 20.01.2011, accessed on 15. 07.2012.

universities abroad. There may be other types of activities that could be seen as useful in this sense, but it is difficult to separate voluntary work from compulsory school activities such as those which are part of the *A Different Kind of School* program.

We did not find nationwide researches concerning students, but we conducted studies at the level of the „A. I. Cuza” University from Iași. The oldest Romanian university, it has 23,000 undergraduate students and 7,000 graduate students enrolled in master programs. We conducted a social research on a representative sample of 533 students with a $\pm 4.2\%$ margin of error at a 95% level of confidence^[1]. The structure of the sample was as follows:

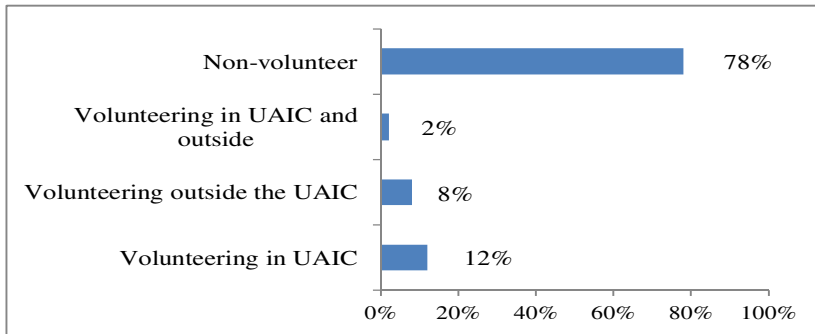
Table 1. *Structure of the student sample*

Features		Proportions
Gender	Male	30%
	Female	70%
Studies	Undergraduate degree	93.5%
	Master degree	6.5%
Residence	Urban	64%
	Rural	33%

In this research we aimed to describe students' social representations of volunteering and the difference between positive attitude and lack of involvement. The conclusive percentages obtained with regard to involvement can be seen below:

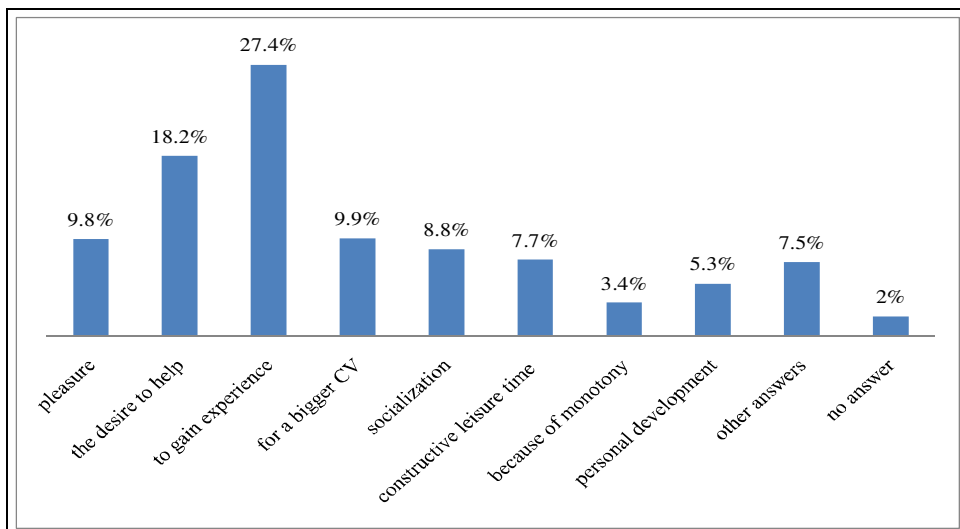
^[1] Survey conducted during 20-25 May 2011 by students, members of ASAFFI Association, „A.I. Cuza” University.

Figure 1. Details about engagement in voluntary work

Unfortunately, 78% of the students said they are not working /did not work with any volunteer organizations and the great majority of the remaining 12% are involved in student/university organizations^[1]. Despite this situation, students had a positive opinion with regard to voluntary activities. We asked the students what would motivate them to engage in voluntary work (multiple answers):

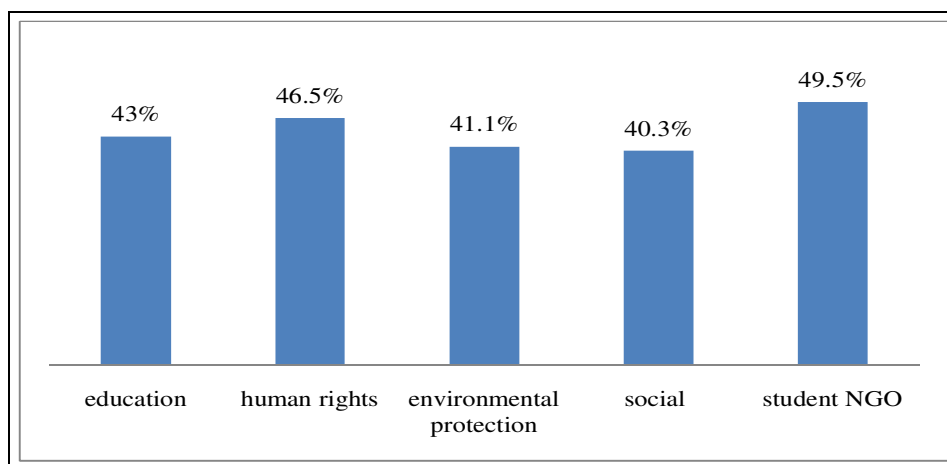
Figure 2. Motivation for engaging in voluntary work

^[1] A. I. Cuza University of Iasi has 26 active student organizations and two foundations.

In Figure 2 we see that *personal experience* is regarded highest; one explanation could be that experience is a prerequisite when applying for a job^[1]. Only 2% of the respondents didn't have an opinion. The survey data also showed that respondents had a clear notion of voluntary work ($\chi^2=272$, $df=9$, Asymp. Sig.=0.000). If they were to choose a field of work to volunteer in, their preferences would be those shown in the chart below (multiple answers):

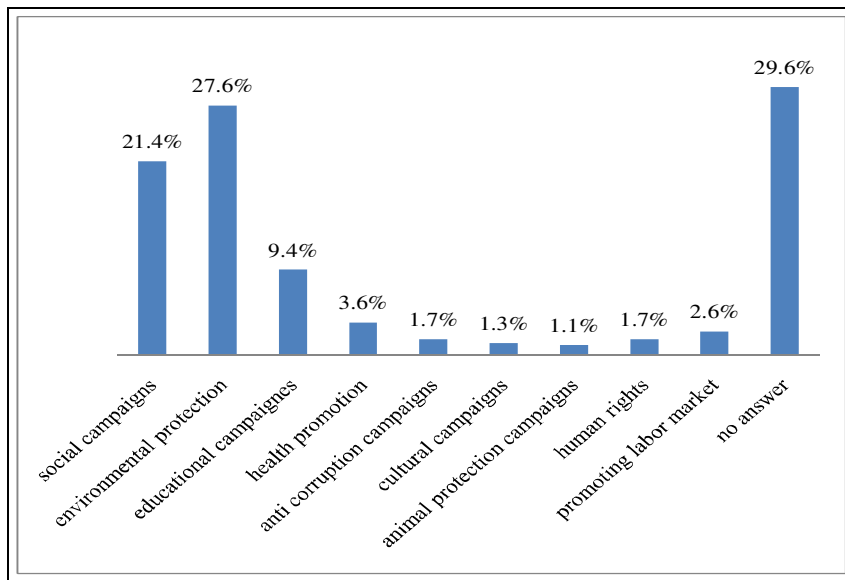
Figure 3. *What field of work would you choose to volunteer in?*

Other preferences of the respondents where: health, sports, culture and animal protection. But there is a difference between personal preferences and social needs. For Romania, students said the most important volunteering activities could be the following:

^[1] In other words, we are underlying here the need to train human resources in relation to the perceived utility of work! (see C. Gavriluta, 2011).

Figure 4. Main fields of work for voluntary activities in Romania

We were interested in defining the motivation for engaging in voluntary work. In relation to other studies as well, we assume the motivation for participating in voluntary work depends on a few variables: gender, age, type of studies (undergraduate degree or master degree), specialization (social and humanistic studies vs. other specializations), area of residence (urban vs. rural), and employment status (employed vs. unemployed).

We applied a binomial regression with regard to *volunteer involvement* (as a dependent variable) and *gender* (as the independent variable), testing the odds ratio in this case. For 533 cases, 415 declared non-involvement while 118 respondents declared involvement in voluntary organizations in UAIC or outside UAIC or both concurrently. Hence, $415/533=78\%$ are the non-involved students or, in statistical terms, there are 78% chances that students are not involved. If we calculate the odds ratio we conclude that its value is $118/415=0.284$. This is the result obtained without factoring in the gender variable, only the constant of the model. By introducing the *gender* independent

variable, the null hypothesis about the precision of the model is validated. This conclusion is confirmed by the crosstabs analysis:

Table 2. *The cross-tabulation of involvement and gender variables*

			gender		Total
			female	male	
Involved	Not involved	Count	294	121	415
		Expected Count	291.2	123.8	415.0
		% within involved	70.8%	29.2%	100.0%
	Involved	Count	80	38	118
		Expected Count	82.8	35.2	118.0
		% within involved	67.8%	32.2%	100.0%
Total		Count	374	159	533
		Expected Count	374.0	159.0	533.0
		% within involved	70.2%	29.8%	100.0%

In this case we cannot confirm any association for $\chi^2=0.407$, $df=1$, $p=0.523$. Therefore, we cannot conclude that mainly males or mainly females are involved in volunteering.

Another regression model included the *involved* dependent variable and the *age* independent variable and in the end the value of Exp B (odds ratio) was high and we don't have a conclusion about the influence of *age* on the motivation for getting involved in voluntary work. We tried to analyze the difference between means for the ages of the students involved and the students not involved in volunteering. The results were as follows:

Table 3. *The analysis of differences between means*

Categories	Mean	Independent sample T test
Involved	20.86	t (531) = -2.06
Not involved	21.23	F=3.33 p=0.04

For the value of $t(531) = -2.06$ and $p < 0.05$ we reject the null hypothesis and accept that there is a significant difference between means. On average, the involved students are younger than those not involved, but this result can be accepted at the limit point. Next, we extended the cross tabulation analysis to more variables as illustrated below:

Table 4. Cross-tabulation between the involved dependent variable and the study domains, types of studies, employment, area of residence independent variables.

Variables	Involved		n	χ^2	df	p
	Not involved	Involved				
Study domains						
- Other domains	218	50	268	3.71	1	0.05
- Social and humanistic studies	197	68	265			
Total	415	118	533			
<i>Types of studies</i>						
-master degree	25	9	34	0.391	1	0.53
-undergraduate degree	390	109	499			
Total	415	118	533			
<i>Employment status</i>						
-not employed	367	104	471	0.191	1	0.65
-employed	33	11	44			
Total	400	115	515			
Area of residence						
-rural	144	30	174	3.6	1	0.05
-urban	257	83	340			
Total	401	113	514			

We can observe that there are some weak associations between the involved dependent variable and the study domains and residence independent variables (but the power of the effect is very low). Surprisingly, students not employed are however not motivated to become involved in

voluntary work (we obtained equal percentages for the students involved in volunteering regardless of their employment status).

Continuing with another research conducted in May 2012 on a representative sample of 704 students, with a $\pm 3.6\%$ margin of error and a 95% level of confidence^[1]. Here we analyzed the influence in volunteering of *life satisfaction* (LS), satisfaction with educational training (SE) or religiosity (REL). The LS variable is a satisfaction index calculated as a factorial score as follows:

Table 5. *The factorial analysis for construction of indexes*

LS	Communalities	Saturations
Satisfaction with family life	0.334	0.578
Satisfaction with leisure time	0.322	0.567
Satisfaction with personal health	0.211	0.459
Explained variance	52.5%	
KMO	0.617	
Bartlett Test	P<0.0001	
SE		
Satisfaction with studies	0.489	0.699
Satisfaction with studying conditions	0.575	0.759
Satisfaction with professors' qualities	0.443	0.665
Satisfaction with success after studies	0.205	0.453
Explained variance	56.2%	
KMO	0.739	
Bartlett Test	P<0.0001	
Note: Extraction Method: Principal axis factoring		
Reliability Analysis Alpha Cronbach = 0.64 (LS); 0.72 (SE)		

After analyzing the data, we observed that only the SE index can enter a regression model with the *involved* variable. The results were:

^[1] Survey conducted between 20-25 May 2012 by the master students in Political sciences, „A.I. Cuza” University.

Table 6. Regression model

Included	95% CI for Exp b			
	B	Lower	Exp b	Upper
Constant	0.389	0.862	0.922	0.987
SE Index	-0.08			

R²=3.09 (Hosmer & Lemeshow), 0.00 (Cox & Snell), 0.01 (Nagelkerke).

The value of Exp b=0.92 demonstrates that the importance of the SE Index is significant but the influence between variables is low.

In the end, we observed that the respondents' statement regarding religious life had no significant impact either.

Conclusions

Contrary to previous research, our results are also specific: gender, type of studies (undergraduate degree or master degree), employment status (employed vs. unemployed), satisfaction with life or each respondent's indication as to whether they consider themselves a religious persons or not - don't have a real impact on the motivation for becoming a volunteer. At the other end, other variables such as age, specialization (social and humanistic studies vs. other specializations), and area of residence (urban vs. rural) have some influence but a low one. Also the impact of satisfaction with the educational training is significant but limited. These conclusions are not surprising given the reduced number of volunteers. In this case we can see some studies where the p values are deliberately increased. It's a sign that other qualitative data can be added to this kind of research. Generally speaking, we conclude that students show a reduced openness to voluntary engagement which is usually about activities in the academic environment and far less about solving real social problems. At the same time, the social representation of/opinions on volunteering, though diverse, are well-founded. The real openness to social problems

or other activities specific of social economy remains only a theoretical discussion framework!

References

1. Voicu, B. (2010). *Capital social în România începutului de Mileniu: drumet în țara celor fără de prieteni?*, Editura Lumen, Iași.
2. Musick, M., Wilson J. (2008). *Volunteers. A social profile*. Indiana Univ. Press, Bloomington and Indianapolis.
3. Gavriluță, C. (2011). Mentality and ideological construct in social economy. *Journal of Social Economy*, Editura Hamangiu, Vol. I, Nr. 1, dec. pp. 62-94, București.
4. Rochester, C., A. E. Payne, S. Howlett, M. Zimmeck (2010). *Volunteering and Society in the 21st Century*, Palgrave, MacMillan.

**Economia socială.
Experiențe și interviuri**

**Social economy.
Experiences and interviews**

INTERVIU CU DOMNUL GHEORGHE CHIOARU, PREȘEDINTELE CASEI DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR „OMENIA”^[1]

Mihaela Pitea^[2]

Rezumat

Reducerea riscului de exclusiune socială și sărăcie a persoanelor vârstnice, crearea unei comunități de ajutorare reciprocă, creșterea încrederii beneficiarilor, capacitatea de extindere a unei întreprinderi sociale sunt subiectele abordate în acest material. Este prezentată activitatea Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Omenia” care oferă ajutorare financiară membrilor ei pe principiul mutualității și desfășoară o largă paletă de activități specifice economiei socială. Președintele asociației, Gheorghe Chioaru expune în cadrul interviului obstacolele cu care se confruntă întreprinderea pe care o conduce și oferă sfaturi de promovare a economiei sociale pentru actorii implicați în acest domeniu.

Cuvinte cheie: *Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor, economie socială, persoane vârstnice*

1. Ce profil are întreprinderea socială pe care o conduceți?

G.C. Sunt patru departamente care definesc profilul organizației: asistența socială care are ca obiectiv susținerea persoanelor de vârstă a treia prin acțiuni de îngrijire și asistență multidisciplinară, departamentul de creditare destinat susținerii din punct de vedere financiar, un

^[1] Asociația Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor (CARP) „Omenia” din București, str. Amurgului, nr. 53, sector 5 este o organizație neguvernamentală, de drept privat, apolitică, cu scop caritabil și de întraajutorare, orientată spre susținerea persoanelor de vârstă a treia.

^[2] Sociolog, Centrul de Resurse în Economia Socială, Asociația Alternative Sociale, Șos. Nicolina, nr.24, Iași; Tel.: 0735840022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

centru de zi care își propune să asigure spațiul în care seniorii să poată participa la activități de socializare, conectare la comunitatea locală și prestare servicii de producție de tip ateliere de reparații, cabinete medicale, cabinete de frizerie/coafură, magazin social etc.

2. Care sunt beneficiarii care lucrează în cadrul întreprinderii și ce tipuri de activități derulează aceștia?

G.C. Asociația CARP „Omenia” numără peste 32.000 de membri care beneficiază de serviciile oferite de organizație, fie sub formă de ajutor financiar rambursabil (împrumuturi de tip CAR) fie sub formă de servicii sociale, mai exact prestații de servicii economice sau ajutor nerambursabil. Avem peste 120 de angajați cu contract individual de muncă, majoritatea dintre aceștia fiind pensionari, la care se adaugă peste 40 de voluntari care lucrează în sprijinul celorlalți membri. Lunar, 200 de membri care au probleme locomotorii, cu venituri sub limita sărăciei și persoane aflate în prag de risc social beneficiază de servicii de asistență socială, medicală și îngrijire la domiciliu. Peste 2000 de vârstnici beneficiază de prestațiile oferite de specialiști în materie de reparație și întreținere (frizerie, coafură, îmbrăcăminte, încălțăminte, zugrăveli, tinichigerie, tâmplărie, electrice și electrocasnice etc.), iar alții beneficiază de programul de pâine gratuită. Distribuim zilnic 250 de pâini, iar vârstnicii noștri se aprovizionează cu alimente de la magazinul social sau primesc diferite ajutoare constând în alimente, bani sau diverse materiale. În luna aprilie 2012, 1200 de persoane au primit ajutor material nerambursabil.

Când vorbim de beneficiarii noștri ne referim la persoanele de vârstă a treia, în special la cele cu venituri mici și foarte mici sau care locuiesc singuri și sunt bolnavi. Dacă un tânăr suportă mai ușor eșecul unei angajări, nu se poate spune același lucru despre un vârstnic, care nu-și mai poate găsi un loc de muncă pentru completarea veniturilor, nu poate emigra într-o altă țară pentru că nu o poate lua de la început și nici nu poate regândi participarea sa la susținerea sistemului unitar de pensii deoarece nu mai are salariu.

Iată motivele care ne fac să credem că pentru cei de vârstă a treia, o organizație de tip CARP este poate singura speranță de susținere, este printre puținele locuri, dacă nu singurul, unde mai pot găsi cadrul adecvat de punere în valoare a potențialului său. Resursele limitate de care dispune un CARP și lipsa de implicare/susținere atât din partea autorităților competente, dar și din partea societății civile, nu a permis și nu permite asigurarea susținerii tuturor vârstnicilor vulnerabili. Veniturile provenind din pensii s-au diminuat dramatic, punctul de pensie a scăzut constant de la 45 procente din salariul mediu pe economie la nici 32 procente, iar inflația afectează foarte mult veniturile pensionarului de astăzi.

3. Care sunt sursele de finanțare ale întreprinderii de economie socială pe care o coordonați? În ce este reinvestit profitul realizat?

G.C. Asociația funcționează în proporție covârșitoare din resursele atrase de la proprii săi membri, sub forma unor contribuții lunare modice, în valoare de 3 lei (30 procente din contribuții fiind utilizate pentru ajutoare sociale și 70 procente pentru ajutor de înmormântare) și a unor cotizații de minimum 5 lei pe lună de persoană utilizate ca fond social pentru împrumuturi. La aceste sume se adaugă donațiile și sponsorizările/cofinanțările primite de la persoane fizice sau de la Ministerul Muncii Familiei și Protecției Sociale sau de la alte asociații/ fundații. Fiind o organizație nonprofit, veniturile obținute sunt utilizate conform statutului, respectiv pentru nevoile interne (inclusiv pentru dezvoltare: modernizare spații, achiziție echipamente/utilaje necesare prestării serviciilor statutare etc.). Produsele realizate în regim de voluntariat, sub formă de lucrări artizanale realizate de cercurile de creație din cadrul Centrului de Zi „Omenia” sunt oferite în dar celor care fac donații sau susțin campaniile de ajutorare a persoanelor de vârstă a treia.

4. Care sunt posibilitățile și capacitatea de extindere ale acestei întreprinderi? Ce rol joacă în acest demers atragerea de parteneriate/fonduri?

G.C. Posibilitățile și capacitatea de extindere sunt limitate, în primul rând, de resursele reduse de care dispun membrii noștri și care pot fi puse la dispoziția organizației. Din păcate, zicala românească „bani albi pentru zile negre”, deși este de o actualitate cutremurătoare nu funcționează din lipsa unor venituri adecvate.

Pornind de la nevoile tot mai numeroase ale persoanelor de vârstă a treia, adunarea generală a organizației noastre a aprobat demararea unui proiect de extindere și modernizare a Centrului de Zi „Omenia” prin care să se asigure condiții de prestare a unor servicii gratuite de îngrijire medicală, prioritar sub formă de reflexoterapie, kinetoterapie, asistență psihologică etc. În acest scop am depus o cerere de finanțare în cadrul Programului Operațional Regional 2007 - 2013, Axa prioritară 3.2., Extindere și modernizare a capacității sociale. Deși am depășit etapa de evaluare a eligibilității tehnice primind chiar felicitări, după aproape un an am primit vestea că suntem pe o listă de așteptare. Asta în condițiile în care proiectul nostru a fost evaluat cu mult înaintea altor proiecte și a obținut un punctaj peste medie. Asistăm, astfel, cu tristețe la neputința clasei politice actuale de a gestiona cu eficiență resursele naționale în sprijinul seniorilor noștri.

5. Ce probleme sociale importante de la nivelul comunității rezolvă activitățile inițiate în cadrul întreprinderii de economie socială?

G.C. În primul rând, CARP vine în ajutorul vârstnicilor cu venituri mici și foarte mici, persoanelor neeligibile pentru bănci, cărora le acordă împrumuturi în condiții avantajoase. Susținem nevoile unei categorii importante de cetățeni prin prestațiile economice asigurate în regim de subvenție, însă această subvenție nu vine din partea statului ci din fon-

durile la care contribuie proprii membri. Nu în ultimul rând, prin serviciile socio-medicale gratuite pe care le asigurăm membrilor, venim în sprijinul statului care are obligația să se ocupe de bunăstarea cetățenilor săi.

Participarea voluntară a membrilor CARP la activitățile de socializare asigură condiții de îmbătrânire activă. CARP – urile românești sunt un fenomen aproape unicat în Europa prin modul în care funcționează, având o tradiție de aproape 100 de ani, cu șanse mari de a se perpetua și în următorii 100 de ani. Nici o Casă de Ajutor Reciproc a Pensionarilor nu a dat faliment și, de multe ori, s-a dovedit că sunt cele mai sigure forme de economii ale pensionarilor.

6. Ce înseamnă din punctul dvs. de vedere conceptul de economie socială, cum îl definiți? Prin ce mijloace ar trebui să se promoveze economia socială astfel încât aceasta să fie cunoscută de persoanele din România?

G.C. Studiile efectuate în ultima perioadă în România au scos în evidență faptul că fenomenul „Casele de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor” reprezintă un pilon al economiei sociale deoarece respectă integral principiile acesteia. Pe de altă parte, CARP - urile încearcă să rezolve probleme sociale din comunitatea celor de vârstă a treia: accesul la ajutor financiar, la servicii sociale de asistență, consiliere, servicii medicale subvenționate de organizație. Ce trebuie subliniat este faptul că ceea ce fac CARP - urile în România nu contravine și nu limitează cu nimic libertatea oricărui alt ONG sau asociație din România de a presta o activitate economică socială. Important este ca fiecare să respecte principiile de bază ale economiei sociale, să respecte dreptul celorlalți de a-și stabili propria politică și propriul drum. În România există foarte mulți actori în domeniul economiei sociale, iar popularizarea acestui fenomen se poate face numai prin rezultatul muncii lor, prin plusul de valoare pe care îl oferă comunității în cadrul căreia își desfășoară activitatea.

7. Considerați că legislația din România avantajează sau limitează activitatea de economie socială pe care o desfășurați? Cum considerați că ar trebui să se implice reprezentanții Guvernului României în promovarea și reglementarea legislativă a economiei sociale?

G.C. Deocamdată, legislația ne permite funcționarea în condiții bune, dar este loc de mai bine. Trebuie schimbate anumite mentalități și apoi lucrurile vor merge pe un făgaș normal. Societatea civilă a început să fie tot mai bine reprezentată la nivel național, iar vocea reprezentanților săi se face tot mai bine auzită. În opinia noastră, reprezentanții Guvernului nu sunt cei care ar trebui să se preocupe de reglementarea domeniului economiei sociale, ci fiecare actor implicat direct în acest proces social. Orice încercare de rezolvare globală sau adoptare a unei legi unitare în domeniul economiei sociale va crea, cu certitudine, nemulțumirea unuia sau altuia dintre participanți.

8. Ce sfaturi aveți pentru cineva care dorește să înființeze o întreprindere de economie socială?

G.C. Nimic nu este imposibil în viață. Totul este să știi ceea ce vrei să faci, cu cine vrei să faci și să stabilești care este utilitatea întreprinderii tale. Trebuie să te bazezi pe ceea ce poți tu să faci și mai puțin pe ajutorul altora. Pentru toți cei care încearcă să înființeze o întreprindere de economie socială le doresc mult succes, iar pentru cei care au reușit continuitate și progres.

INTERVIEW WITH MR. GHEORGHE CHIOARU, PRESIDENT OF „OMENIA” PENSIONERS MUTUAL AID ASSOCIATION^[1]

Mihaela Pitea^[2]

Abstract

The present paper addresses issues such as reducing the risk of social exclusion and poverty of older people, creating a mutual aid community, increasing the trust of beneficiaries, exploring a social enterprise's capacity to expand. The paper introduces the activity of „Omenia” Pensioners Mutual Aid Association which provides its members with financial aid based on the mutual aid principle and conducts a wide range of social economy-type activities. In this interview, Mr. Gheorghe Chioaru, the association's president, talks about the challenges faced by the enterprise he's currently managing and offers relevant stakeholders a few suggestions for promoting social economy.

Key words: *Pensioners Mutual Aid Association, social economy, elderly/older people*

1. What type of social enterprise are you running?

G.C. We have four departments that define our organization's profile: a social care department through which we aim to aid the elderly by providing multidisciplinary care and support, a credit department through which we provide financial support, a day center which

^[1] „Omenia” (Romanian for goodwill) Pensioners Mutual Aid Association/Credit Union (CARP) located in Bucharest, 53 Amurgului Str., sector 5, is a non-governmental, private and apolitical organization focused on charity and mutual aid and formed to provide support to the elderly.

^[2] Sociologist, Resource Center for Social Economy at Alternative Sociale Association, 24 Nicolina Str., Iași, Tel.: 0735840022; e-mail: mpitea@alternativesociale.ro.

provides seniors with a setting for socializing and connecting with local community members, and a department for providing production services typical of repair shops, medical practice, hairdresser's, social store etc.

2. Who are the beneficiaries working in your enterprise and what kind of activities do they perform?

G.C. CARP „Omenia” Association has more than 32,000 members who benefit from our services, be they reimbursable financial aid (loans specific to mutual aid organizations) or social services, more precisely provision of services or non-reimbursable aid. We have more than 120 employees hired with individual labor contract, most of them pensioners, and over 40 volunteers working to support the other members. Every month, 200 members with mobility disabilities, with income below the poverty limit, and persons at social risk benefit from social, medical and home care services. More than 2000 elderly persons benefit from the services provided by repair and maintenance specialists (barbering, hairdressing, clothing, shoe wear, whitewashing, tinsmithing, carpentry, electrical and home appliances etc.), while others benefit from the free of charge bread program. We distribute 250 loaves of bread daily, and our elderly buy food from our social store or receive aid in the form of food, money or various goods. In April 2012, 1200 people received non-reimbursable in-kind aid.

When we talk about our beneficiaries, we mean older persons, especially the elderly with low or very low income or those who live alone and are sick. If young people find it easier to deal with job search failure or rejection, it is not so with older persons who can't find a job to boost their income, can't emigrate to another country because they can't start over and they can't revisit their contribution to the pension system since they no longer have a salary.

These are the reasons why elderly people may see a pensioners mutual aid association such as ours as being perhaps their only hope of

support, one of the few places, if not the only one, that provides them with the opportunity to showcase their potential. The limited resources of a pensioners mutual aid organization and the lack of involvement/support on the part of relevant authorities and civil society organizations have not enabled and are not enabling the provision of support for all vulnerable elderly persons. Pensions have decreased dramatically, the pension point dropped consistently from 45 percent of the national average wage to less than 32 percent, while inflation hits hard on today's pensioner's earnings.

3. What are the funding sources of the social economy enterprise you are running? In what do you reinvest the profit you're turning?

G.C. Our association operates for the most part from resources drawn from its own members in the form of small monthly contributions of 3 RON (30 percent of the contributions are used for welfare and 70 percent for burial aid) and membership fees of minimum 5 RON per person used as social fund for loans. In addition, we receive donations and sponsorships/co-funding from individuals, from the Ministry of Labor, Family and Social Protection or from other associations/foundations. Since it is a non-profit organization, the revenues obtained are used according to the organization's charter and for internal needs (including for development: upgrading spaces, procuring equipment/tools required in delivering our services, etc.). The items our volunteers make as crafts in the creation workshops of „Omenia” Day Center are offered as gifts to those who make donations or support the elderly aid campaigns.

4. What are the enterprise's chances and capacity to expand? To this end, what would be the role of mobilizing funds or creating new partnerships?

G.C. The chances and capacity to expand are limited primarily by our members' reduced resources made available to our organization. Unfortunately, the old Romanian saying „save money for a rainy day”, though shockingly topical, doesn't apply here because we lack the adequate revenues.

Based on the elderly people's growing number of needs, our organization's general assembly approved the initiation of a project for expanding and upgrading the „Omenia” Day Center that would allow us to provide free of charge medical care services, mainly reflexology, applied kinesiology, psychological counseling, etc. With this in mind, we submitted a funding application with the 2007 – 2013 Regional Operational Program, Priority axis 3.2., Expansion and upgrading of social capacity. Our proposal passed the technical eligibility evaluation with flying colors, but almost one year later we received notification that we were on a waiting list. That happened even though our project proposal was evaluated long before others and scored above average. So, we are sadly witnessing our current political class' failure to effectively manage national resources in support of our seniors.

5. What significant community social problems do the activities initiated by your social economy enterprise address?

G.C. Firstly, CARP comes to the aid of the elderly with low and very low income, people who are not eligible for bank loans and to whom we provide loans at convenient rates and terms. We meet the needs of an important category of citizens through the services we provide which are subsidized, though not by the state but by the funds to which our own members contribute. Last but not least, through the free of charge

socio-medical services we provide our members, we support the state in fulfilling its duty to ensure the well-being of its citizens.

Our members' voluntary participation in socializing activities sets the stage for active ageing. The Romanian pensioners mutual aid associations are an almost unique phenomenon in Europe as to their modus operandi, they go back almost 100 years and stand a good chance to last another 100 years. None of the Pensioners Mutual Aid Organizations have gone bankrupt and oftentimes they proved to be pensioners' safest form of savings.

6. In your opinion, what does social economy mean, how would you define the concept? What means should one use to promote social economy so that it becomes public knowledge in Romania?

G.C. The studies made in Romania lately have shown that the „Pensioners Mutual Aid Associations” phenomenon is a pillar of social economy because it fully abides by its principles. On the other hand, pensioners mutual aid organizations try to address social problems specific to the elderly community: access to financial aid, social care services, counseling, medical services subsidized by the organization. What is to be noted here is that what these organizations do in Romania does not conflict with and does not limit in any way the freedom of any other NGO or association in Romania to engage in a social activity. What matters is for everyone to follow the basic principles of social economy, while respecting the others' right to set their own policy and path. In Romania we have a lot of social economy stakeholders and the only way to make this field known to the public is by promoting the results of their work, the added value they bring to the community in which they operate.

7. Do you find the Romanian legislation favors or obstructs your social economy activity? How should the Romanian Government get involved in promoting and regulating social economy?

G.C. So far, the legislative framework allows us to operate just fine, but there's room for improvement. Certain mentalities need to change and then things will run their normal course. The civil society grows stronger nationwide and its voice is heard more and more often. In our opinion, it is not the Government that should be concerned with regulating the field of social economy, but rather every stakeholder who is directly involved in this social process. Any attempt to find a global resolution or to adopt a unitary law in the area of social economy is definitely bound to dissatisfy one stakeholder or another.

8. What would you advise someone who wants to set up a social economy enterprise?

G.C. Nothing is impossible in life. You just have to know what you want to do, with whom and to what end. You must rely on what you can do and less on the help of others. I wish the best of luck to all those now trying to establish a social economy enterprise, and to those who made it, I wish them to keep at it and to grow.

INTERVIU CU DOAMNA LAILA ONU, DIRECTOR EXECUTIV AL FUNDAȚIEI „PENTRU VOI”^[1]

Gheorghe Pascaru^[2]

Rezumat

În cadrul materialului este prezentată activitatea Unității protejate „Pentru Voi” unde sunt angajate 44 persoane cu dizabilități intelectuale și sunt expuse problemele de natură socială și legislativă care îngreunează activitatea unității protejate. Doamna Laila Onu enumeră, de asemenea, factorii de succes ai unui demers de economie socială: adaptarea produselor în funcție de nevoile pieței, păstrarea unei legături apropiate cu clienții și pregătirea continuă a angajaților.

Cuvinte cheie: *persoane cu dizabilități, unitate protejată, economie socială*

1. Care sunt beneficiarii care lucrează în cadrul întreprinderii și ce tipuri de activități derulează aceștia?

L.O. Unitatea protejată „Pentru Voi” are în prezent 44 de persoane angajate, care sunt implicate în diferite activități care aduc venit. Iată câteva exemple de produse și servicii pe care le oferă: servicii de tehnoredactare, realizarea de materiale de prezentare, pliante, broșuri, cărți de vizită, servicii de ambalare, curățenie și amenajări exterioare, asamblare produse, etc. Unitatea oferă și echipe mobile care pot executa la sediul companiilor lucrări de ambalare, curățenie, întreținere spații verzi. Oferta se poate adapta în funcție de nevoile fiecărui client în parte.

^[1] Organizație neguvernamentală cu sediul în Timișoara, Str. Ion Slavici, nr. 47 care oferă servicii sociale pentru adulții cu dizabilități intelectuale.

^[2] Sociolog, Asistent manager proiect, Asociația Alternative Sociale, Iași, Str. Cuza-Vodă, nr. 8A; Tel.: 0733955116; e-mail: gpascaru@alternativesociale.ro.

2. Care este rata de integrare profesională a persoanelor vulnerabile care au fost angajate în cadrul întreprinderii dumneavoastră?

L.O. Marea majoritate a persoanelor cu dizabilități intelectuale angajate în Unitatea protejată „Pentru Voi” și-au păstrat locul de muncă. Acest lucru se datorează unui efort constant din partea echipei de specialiști și a persoanelor de sprijin care asistă acești angajați în activitățile desfășurate. Singura situație în care persoanele cu dizabilități angajate în unitatea noastră protejată și-au pierdut locul de muncă a fost generată de punerea sub interdicție judecătorească a persoanei de către familie, ceea ce a dus la rezilierea contractului de muncă. Aș dori să subliniez faptul că prevederile actualului Cod al Muncii, conform cărora persoanele puse sub interdicție judecătorească nu au dreptul să muncească fără acordul tutorelui (nici măcar într-o unitate protejată), reprezintă un obstacol mare în demersul de angajare a persoanelor cu dizabilități intelectuale.

3. Care sunt sursele de finanțare ale întreprinderii de economie socială pe care o coordonați? În ce este reinvestit profitul realizat?

L.O. Unitatea protejată „Pentru Voi” se auto-finanțează prin activitățile desfășurate, serviciile și produsele furnizate. Profitul este reinvestit în dotările unității protejate și în programe de asistență socio-profesională.

4. Unde sunt distribuite produsele/serviciile realizate/prestate în cadrul întreprinderii de economie socială și care este atitudinea societății față de acestea? Cum rezistă aceste produse presiunii concurențiale ale pieței?

L.O. Produsele sunt realizate, în general, pe bază de cerere de ofertă din partea unor instituții sau companii care au peste 50 de angajați și

preferă să cumpere produse și servicii de la unitatea noastră protejată pentru a nu mai plăti taxe statului. Produsele și serviciile pe care le realizăm sunt bine primite în comunitate. Avem colaboratori cu care lucrăm chiar dinainte să fi înființat unitatea protejată, iar faptul că am trecut împreună peste perioada de criză economică înseamnă mult pentru ambele părți. Produsele realizate de atelierul de decorațiuni (felicități, ornamente de Crăciun, de Paște, trăistuțe, șorțuri, cizmulite de Crăciun) se vând și în timpul târgurilor de sezon. Dar cel mai bine se vând în târgurile din companii sau pe bază de comandă din partea acestora.

Deși scopul nostru este incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități intelectuale prin muncă, am încercat mereu să ne adaptăm produsele și serviciile la cererea pieței, am dezvoltat și ne-am specializat mai mult pe produsele și serviciile care se vindeau mai bine și am învățat regulile economiei de piață.

5. Care sunt posibilitățile și capacitatea de extindere ale acestei întreprinderi? Ce rol joacă în acest demers atragerea de parteneriate/fonduri?

L.O. La sfârșitul lunii mai 2012 vom finaliza cel de-al treilea centru de zi al Fundației „Pentru Voi” – Centrul Orizonturi Noi - pentru 30 de persoane cu dizabilități intelectuale, în care se va muta și se va extinde și atelierul Copy-Center din cadrul unității noastre protejate. Este o componentă importantă a proiectului „Economia socială - o șansă pentru persoanele cu dizabilități intelectuale”, care vizează promovarea națională, la nivel conceptual și practic, a incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități intelectuale pe baza mecanismelor economiei sociale. Proiectul se va încheia în luna iunie a acestui an și este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013” - „Investește în oameni!”.

6. Care sunt obstacolele pe care le întâmpinați în desfășurarea activităților din cadrul întreprinderii pe care o coordonați?

L.O. Unul din obstacolele cu care ne confruntăm este concurența altor „false” întreprinderi sociale/unități protejate care angajează numărul minim legal de persoane cu dizabilități, urmărind realizarea unui profit cât mai mare („unități protejate căpușă”). Astfel, implicând puține persoane cu dizabilități în realizarea produselor/serviciilor aceștia nu urmăresc spiritul legii și rolul unităților protejate, respectiv de a oferi un loc de muncă persoanelor cu dizabilități care nu se pot integra pe piața liberă a muncii. Folosirea unei forțe de muncă abilă care nu necesită sprijin crește eficiența de lucru și implicit scade costurile și prețurile oferite. Este însă cazul opus unităților protejate care urmăresc integrarea profesională a persoanelor cu dizabilități severe. Acesta este și obiectivul nostru în cadrul Unității protejate „Pentru Voi” care are peste 97 procente din angajați persoane cu dizabilități intelectuale severe care necesită cel mai mult sprijin în desfășurarea activităților.

Un alt obstacol care ne împiedică să dezvoltăm echipa de lucru în măsura în care ne-o dorim este legislația muncii în vigoare, care interzice angajarea persoanelor cu dizabilități aflate sub interdicție judecătorească, măsură care contravine unui drept fundamental cu mare impact asupra vieții persoanelor cu dizabilități intelectuale.

De asemenea, criza economică a determinat scăderea comenzilor firmelor către unitatea noastră protejată.

7. Ce probleme sociale importante de la nivelul comunității rezolvă activitățile derulate în cadrul unității protejate? Care este elementul inovator pe care îl aduce acesta în comunitate?

L.O. Prin unitatea noastră protejată se oferă locuri de muncă pentru 44 de persoane cu dizabilități intelectuale care altfel nu ar avea ocupa-

ție și șanse reale de integrare socială. Familiile acestora sunt sprijinite să aibă o viață mai bună și un nivel de trai mai ridicat. Stima de sine a beneficiarilor angajați este schimbată, iar ei se simt utili și apreciați. Aceste persoane sunt o verigă activă a societății în care trăiesc dovădind că pot și vor să muncească.

8. Ce înseamnă din punctul dumneavoastră de vedere conceptul de economie socială?

L.O. Economia socială înseamnă a folosi mecanismele economiei de piață în beneficiul grupurilor vulnerabile, în principal creând locuri de muncă pentru aceștia. Ceea ce caracterizează economia socială este un dublu scop al acestui demers: un impact social și obținerea de profit, adică viabilitate economică. În cazul nostru, lucrând cu persoane cu dizabilități intelectuale, urmărim creșterea calității vieții acestora și a familiilor lor printr-o bună integrare în comunitate, proces care are ca și componentă importantă angajarea în muncă și obținerea unui venit stabil. Unitatea protejată „Pentru Voi” înseamnă locuri de muncă pentru acest grup dezavantajat, înseamnă o potrivire fină între abilitățile grupului nostru țintă cu cererea de pe piață, valorificarea abilității persoanelor cu dizabilități, descoperirea acelor produse și servicii căutate de firme și care pot fi realizate de angajații noștri.

9. Prin ce mijloace ar trebui promovată economia socială astfel încât să fie cunoscută cât mai mult în România?

L.O. Economia socială ar trebui să se bucure de o mai mare promovare în România, ținând cont mai ales de faptul că este la început de drum. Credem că ar fi oportună promovarea acesteia prin clipuri TV, târguri de prezentare de produse și servicii realizate în întreprinderi sociale atât la nivel local cât și național, prin evenimente publice care să prezinte rezultatele deosebite din acest domeniu relevante pentru contextul socioeconomic.

10. Credeți că legislația din România avantajează sau limitează activitatea de economie socială pe care o desfășurați?

L.O. În acest moment legislația din România favorizează activitatea pe care noi o desfășurăm pentru că mai mult de jumătate din clienții noștri sunt companii cu peste 50 de angajați care achiziționează produse și servicii pe baza legislației în vigoare.

11. Considerați că ar fi util un parteneriat între instituțiile economiei sociale din România pentru a putea dezvolta acest concept?

L.O. La nivel de viziune, proceduri și legislație în domeniu ar trebui ca toate instituțiile implicate în economia socială să colaboreze, pentru a crea un concept unitar, echitabil și corect, care să stopeze apariția de „unități protejate căpușă” care beneficiază de aceste prevederi legislative.

12. Ce sfaturi aveți pentru cei care doresc să înființeze o întreprindere de economie socială?

L.O. Să își aleagă un domeniu care le este aproape de suflet pentru a fi suficient de motivați în depășirea tuturor obstacolelor pe care le vor întâmpina. De asemenea, este foarte importantă orientarea spre cererea pieței și descoperirea nevoilor acesteia, și nu în ultimul rând, dezvoltarea unei campanii intense de marketing în vederea încheierii unor parteneriate stabile cu companii mari de pe piață care să asigure sustenabilitatea întreprinderii.

INTERVIEW WITH MS. LAILA ONU, EXECUTIVE DIRECTOR OF „PENTRU VOI” FOUNDATION^[1]

Gheorghe Pascaru^[2]

Abstract

The present interview introduces „Pentru Voi” (“For You”) Sheltered Unit where 44 people with intellectual disabilities work and describes the social and legislative issues that hold back the unit. Also, Ms. Laila Onu talks about the ingredients for a successful social economy endeavor: tailoring products to market needs, maintaining a close connection with customers and providing employees with continuous training programs.

Key words: *people with disabilities, sheltered unit, social economy*

1. Who are the beneficiaries you hired in your enterprise and what kind of work do they do?

L.O. At present, „Pentru Voi” Sheltered Unit has 44 employees engaged in various income-generating activities. Let me give you a few examples of products and services they provide: typing services, promotional materials for companies (leaflets, brochures, business cards etc.), packaging services, cleaning and landscape maintenance services, product assembling etc. The unit also has mobile teams that can provide the services on site, whether they are packing, cleaning,

^[1] Nongovernmental organization located in Timișoara, 47 Ion Slavici Str., which provides social services to adults with intellectual disabilities.

^[2] Sociologist, Project Manager Assistant, Alternative Sociale Association, Iași, 8A Cuza-Vodă Street, Tel.: 0733955116; E-mail: gpascaru@alternativesociale.ro.

gardening or others. The services can be tailored to the needs of each and every customer.

2. What is the professional insertion rate for the vulnerable people working in your enterprise?

L.O. Most of the people with intellectual disabilities hired at „Pentru Voi” Sheltered Unit have kept their job. This is the result of a constant effort on the part of our team of specialists and support staff who assist these employees in their work. The only time when people with intellectual disabilities who worked in our sheltered unit lost their job was when their families had the court declare them incompetent, which meant we had to terminate their labor contract. Here I would like to emphasize that the provisions of the current Labor Code, according to which people who are legally declared incompetent are not allowed to work without their guardian’s permission (not even in a sheltered unit), are a major obstacle to hiring people with intellectual disabilities.

3. What are the funding sources of the social economy enterprise you are running? In what do you reinvest the profit you make?

L.O. „Pentru Voi” Sheltered Unit is self-funded by way of the activities it carries out, the goods and services it provides. The profit is reinvested in the procurement of equipment for the sheltered unit and in socio-professional support programs.

4. Where do you distribute the products/services made/delivered by the social economy enterprise and how are they received by society? How do these products stand the pressure of market competition?

L.O. Our products are usually made at the request of institutions or companies with more than 50 employees which prefer to procure items

or services from our sheltered unit so as to benefit from the tax exemption. The products and services we offer are well received by the community. We have partners we have worked with even before the sheltered unit was set up and the fact that together we have made it through the economic crisis means a lot to both parties. The items made in the decorations workshop (cards, Christmas and Easter ornaments, bags, aprons, Christmas boots) are also sold during in season fairs. But they sell best at fairs organized by companies or on the basis of orders placed by these.

Although our purpose is to help people with intellectual disabilities achieve social inclusion through work, we have constantly tried to adapt our products and services to the demands of the market, we developed and focused more on the items and services that sold most and we learned the market economy rules.

5. What is the potential and capacity for expanding this enterprise? To this end, what would be the role of mobilizing funds or creating new partnerships?

L.O. At the end of May 2012, we shall finish the third day center our „Pentru Voi” Foundation has opened so far. It is called Orizonturi Noi (New Horizons) Center, set up to accommodate 30 people with intellectual disabilities, and it will be the place where we shall relocate and expand our Copy-Center workshop currently operating in our sheltered unit. It is an important component of the „Social economy – a chance for people with intellectual disabilities” project which aims to ensure a nationwide promotion of the concept and practice of social inclusion of people with intellectual disabilities on the basis of social economy mechanisms. The project will end in June this year and is co-financed by the European Social Fund through the 2007–2013 Development of Human Resources Sectorial Operational Program – „Invest in People!”.

6. What obstacles do you come across in running the enterprise?

L.O. One of the obstacles we are faced with is the competition of other „fake” social enterprises/sheltered units which hire the legally minimum number of people with disabilities with the aim of making as high a profit as possible (“parasite sheltered units”). Thus, by involving only few people with disabilities in the making of products/delivering of services, they evade the law and ignore the actual role that sheltered units have - to provide a job for people with disabilities who fail to integrate on the free labor market. Use of skilled workforce who does not require assistance increases the work efficiency and lowers the costs and prices demanded. This approach is in conflict with that of sheltered units which aim to facilitate the professional integration of people with severe disabilities. This is also the goal of our „Pentru Voi” Sheltered Unit where more than 97% of the employees are people with severe intellectual disabilities who most require on-the-job support.

Another obstacle that keeps us from developing the working team to the extent we wish is the labor legislation in force which prevents the employment of people with disabilities legally declared incompetent, a measure which violates a fundamental right that has great impact on the life of a person with intellectual disabilities.

Also, the economic crisis has led to a decline in the number of orders that companies place with our sheltered unit.

7. What important community social issues do the activities of the sheltered unit address? What does the unit bring new to the community?

L.O. Our sheltered unit provides jobs to 44 people with intellectual disabilities who otherwise would have nothing to do and no real chances to become socially integrated. Their families have an improved quality of life and standard of living. Our beneficiaries’ self-esteem

changes for the better and they feel useful and appreciated. These people are an active component of the society they live in, proving they can and are willing to work.

8. What is, in your opinion, the meaning of social economy?

L.O. Social economy is about using the market economy mechanisms to the benefit of the vulnerable groups, mainly by creating jobs for them. What defines social economy is the twofold goal it pursues: that of social impact and of profit-making, more precisely economic viability. In our case, by working with people with intellectual disabilities, we aim to enhance the quality of life for them and their families by facilitating their integration in the community, and an important step in that direction is to provide them with a job and a steady income. „Pentru Voi” Sheltered Unit is about jobs for this disadvantaged group of people, it’s about a skillful match between the target group’s abilities and the market demand, it’s about putting our employees’ skills to good use, about discovering what products and services companies look for that our people can make and deliver.

9. How do you think social economy should be promoted so that people in Romania know as much as possible about it?

L.O. Social economy should enjoy a wider promotion in Romania, particularly since it is in its early stages. I think it would be good to promote it through TV ads, through fairs that showcase items and services provided by local and national social enterprises, through public events about special achievements in this field that are relevant for the socioeconomic setting.

10. Do you think the Romanian legislation supports or obstructs the social economy activity you conduct?

L.O. At the moment, the Romanian legal framework is in our favor because more than half of our customers are companies with over 50 employees that procure goods and services on the basis of the legislation in force.

11. In your opinion, would a partnership between the social economy enterprises in Romania help develop this concept?

L.O. As far as the strategy, procedures and legislation in this field are concerned, all entities involved in social economy should work together to create a unified, fair and accurate concept and prevent the occurrence of „parasite sheltered units” which take advantage of the legislative provisions.

12. What would you advise those who wish to set up a social economy enterprise?

L.O. I would advise them to choose a field that they feel is close to their heart so that they are motivated enough to overcome all the challenges they will be faced with. Also, it is very important that they focus on the market demand and try to identify what the market needs are, and last but not least, that they run an effective marketing campaign in order to conclude lasting partnerships with large companies on the market, as a way to ensure the sustainability of their enterprise.

**Economie socială.
Organizații și practici**

**Social economy.
Organisations and practices**

STUDIU DE CAZ PRIVIND ATITUDINEA ANGAJATORILOR DIN BAIJA MARE CU PRIVIRE LA ANGAJAREA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Florian Sălăjeanu ^[1]

Rezumat

Angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități este mai mult sau mai puțin posibilă datorită mentalităților față de persoanelor cu dizabilități, lipsei de pregătire profesională adaptată cu cerințele postului și abilitățile personale, lipsa unei evaluări a abilităților de muncă, lipsa locurilor de muncă adapte, neîncrederea angajatorilor față de abilitățile unor persoane cu dizabilități, lipsa unor facilități fiscale, necunoaștere în general a fenomenului dizabilității. Atitudinea personală a angajatorilor privați și publici ne preocupă în cadrul proiectului implementat de ASSOC Baia Mare, analiza acestor atitudini furnizându-ne informații despre metodologia pe care trebuie să o abordăm în angajarea persoanelor cu dizabilități.

Cuvinte cheie: *evaluare persoane cu dizabilități, economie socială, angajatori persoane cu dizabilități*

Intenția societății noastre actuale de a veni în sprijinul persoanelor cu dizabilități prin măsuri active care să le pună în valoare abilitățile și să determine angajatorii și societatea, în general, să-și schimbe percepția asupra acestei categorii de persoane, ne-a determinat să elaborăm și să implementăm un proiect ale cărui rezultate, sperăm noi, vor sprijini acțiunile de eliminare a stigmatului ce persistă asupra acestor persoane și va fi o rotiță în agregatul economiei sociale din România.

Proiectul "Servicii sociale integrate și formare vocațională pentru persoane cu dizabilități", proiect cofinanțat din Fondul Social European prin programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

[1] Președinte Asociația ASSOC, www.assoc.ro; florian.salajeanu@gmail.com.

2007-2013, axa prioritară 6: Promovarea incluziunii sociale, Domeniul major de intervenție 6.2. "Îmbunătățirea accesului și a participării grupurilor vulnerabile pe piața muncii" și implementat de Asociația ASSOC Baia Mare în parteneriat cu Asociația Phoenix Speranța din Mediaș, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Adapt Ability din Olanda are ca obiectiv general: „Creșterea accesului pe piața muncii pentru persoanele cu dizabilități, prin crearea unui cadru formal fundamentat științific de EVALUARE, ACTIVARE, ACREDITARE și ACCESIBILIZARE”. Proiectul propune elaborarea și implementarea unui model adaptat de evaluare a restantului funcțional (capacitatea de muncă) și facilitarea formării, certificării și angajării pe piața muncii pentru persoanele cu dizabilități (fizice, mentale, neuro-motorii, etc.).

Obiectivele specifice ale proiectului urmăresc:

a) elaborarea și etalonarea la nivelul populației persoanelor cu dizabilități din România a unui instrument de evaluare a Restantului Funcțional și a capacității de muncă și dezvoltarea și implementarea unui model de evaluare funcțională a persoanelor cu dizabilități (EVALUARE).

b) Conceperea și adaptarea culturală/ transferul programelor de consiliere și formare, suport activ și sprijin individualizat privind creșterea motivației pentru dezvoltare profesională și personală (ACTIVARE).

c) Asigurarea formării specialiștilor care să asigure consiliere vocațională și orientarea profesională a persoanelor cu dizabilități (ACREDITARE).

d) Facilitarea unui dialog social între companii și ONG-uri, privind acceptarea și angajarea persoanelor cu dizabilități, urmat de propuneri pentru politicile de angajare locale și naționale (ACCESIBILIZARE).

e) Elaborarea / actualizarea cadrului operațional legislativ privind normele metodologice din activitatea specialiștilor angrenați în activități de consiliere, orientare și formare pentru persoanele cu dizabilități.

În materialul următor doresc să prezint experiența avută de experții noștri din proiect referitoare la atitudinea angajatorilor cu privire la angajarea persoanelor cu dizabilități.

La studiu au participat 10 angajatori care au fost dispuși să participe la o întrevvedere care a avut ca scop aplicarea unui ghid de interviu pentru identificarea opiniei unui potențial angajator cu privire la ideea de a încadra în muncă persoane cu dizabilități.

Interviurea experților a avut următoarea fundamentare teoretică: din experiența dobândită în cadrul proiectului am aflat că șansa de angajare a unei persoane cu dizabilități este mai mare atunci când managerul participă la interviul de angajare.

Cu cât managerul are contacte profesionale mai frecvente cu persoanele cu dizabilități, cu atât crește imaginea pozitivă a acestora. În urma meselor rotunde și a întâlnirilor informale organizate pe tema angajării persoanelor cu dizabilități s-a vehiculat ideea că: „dacă o persoană are în familie sau în cercul apropiat, o persoană cu dizabilități, va fi mai deschisă sau va empatiza cu astfel de persoane în mediul întreprinderii”, nu este adevărată, managerii făcând o distincție clară între viața personală și cea profesională.

Managerii cu mai multe studii au tendința de a percepe persoanele cu dizabilități ca și un grup omogen, având stereotipii mai puternice privind acest grup.

La nivelul societății în general handicapul este perceput în general negativ, ceea ce constituie o barieră majoră în procesul de angajare și integrare în grupul de lucru. Stereotipiile pot frâna integrarea persoanei cu dizabilități în grupul de lucru, pentru că persoanei îi este teamă să nu confirme stereotipul celorlalți. Gradul de implicare în viața comunității este predictibil pentru respectarea egalității de șanse.

O deschidere spre colaborarea cu ONG-uri ar crește șansa unei evaluări obiective a capacităților de muncă ale persoanei cu dizabilități. Persoanele cu dizabilități fac parte dintr-un grup vulnerabil, având nevoie de servicii de sprijin și mediere pentru integrarea pe piața muncii.

Primul angajator intervievat a avut o atitudine deschisă, nondiscriminatorie față de angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități, dar și față de persoane ce aparțin altor categorii vulnerabile. Ar angaja o persoană cu dizabilități în cadrul firmei pe care o conduce dacă această persoană s-ar potrivi cu postul vizat, din punct de vedere al abilităților necesare pentru acel post. Nu are în prezent angajate persoane cu dizabilități. Cunoaște facilitățile oferite de lege, dar le consideră a fi insuficient de convingătoare.

Al doilea angajator a sugerat colaborarea cu firmele de recrutare pentru creșterea șanselor persoanelor cu dizabilități de a găsi un loc de muncă, astfel se poate beneficia de relațiile pe care acestea le au deja cu firme care au locuri de muncă vacante, și în plus o propunere din partea lor către firmele în căutare de angajați și ar putea fi percepută ca fiind mai relevantă.

Al treilea angajator a manifestat o ușoară reticență legată de întâlnire, nu are intenții de a susține conceptul de responsabilitate socială. Nu are angajate persoane cu dizabilități. Nu crede că o persoană cu dizabilități ar face față în compania codusă de dânsul, ar accepta o persoană care nu are probleme de psihic sau de intelect. Ar încerca să angajeze o persoană cu dizabilități doar dacă ar primi suport de specialitate. Cunoaște facilitățile oferite de lege dar nu i se par convingătoare. Per ansamblu angajatorul a avut o atitudine discriminatorie.

Al patrulea angajator a avut o atitudine nondiscriminatorie. El are angajată o persoană cu dizabilități, ar accepta ideea angajării unei persoane cu dizabilități dacă aceasta ar răspunde cerințele postului, dar are o rezervă față de handicapul psihic. Apreciază pozitiv ideea de sprijin de specialitate în angajarea unei persoane cu dizabilități. Consideră ca fiind importante campaniile de informare.

Al cincilea angajator a avut o atitudine deschisă, pozitivă, nondiscriminatorie față de angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități. A avut experiență în mediul de muncă cu persoane cu dizabilități (psihice, fizice și boli somatice), însă acestea au fost adesea negative. Are temeri legate de riscurile pe care trebuie să și le asume atunci când angajează

o persoană cu dizabilități. Ar angaja o persoană cu dizabilități dacă aceasta s-ar potrivi cu postul vizat, din punct de vedere al abilităților necesare pentru acel post. În prezent are angajate 2 persoane cu dizabilități. Subvențiile oferite de stat pentru angajatorii care angajează persoane cu dizabilități i se par extrem de mici.

Al șaselea angajator nu are angajate persoane cu dizabilități, a existat o solicitare de angajare din partea unei persoane nevăzătoare, însă era mult prea costisitor să se adapteze locul de muncă pentru ea și astfel nu a fost angajată. Angajatorul valorizează implicarea și responsabilitatea socială, recomandă o strategie care să presupună evenimente, eventual culturale la care să participe angajatori, ca și invitați și în cadrul cărora să existe posibilitatea de a discuta exemple de situații în care persoane cu dizabilități, angajate la recomandarea ASSOC au făcut față cu succes. Angajatorul recomandă și o strategie de sensibilizare a angajatorilor.

Al șaptelea angajator a avut o atitudine deschisă, pozitivă, nondiscriminatorie față de angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități. Ar angaja o persoană cu dizabilități dacă acea persoană s-ar potrivi cu postul vizat, din punct de vedere al abilităților necesare pentru acel post. Se observă o atitudine mult mai deschisă și mai pozitivă datorită experienței personale cu dizabilitatea a unuia dintre manageri. Consideră că angajarea unei persoane cu dizabilități în cadrul unei instituții reprezintă un atu, un plus de imagine pentru instituție. Este foarte importantă latura de informare, ar fi util să se realizeze mai multe campanii de informare. Admite eficiența unei monitorizări mai ales pentru o monitorizare post-angajare.

Al optulea angajator are o atitudine deschisă, însă se poate observa o orientare spre profit și într-o mai mică măsură una spre responsabilitate socială. Nu ar angaja o persoană cu o dizabilitate fizică sau mentală gravă, consideră că această categorie nu se potrivește cu profilul firmei lui și în consecință aceste persoane nu au nici o șansă la angajare. Managerul ar avea aceleași așteptări de la o persoană cu dizabilități ca de la oricare alt angajat. Ar fi dispus să adapteze locul de muncă dacă persoana ar merita din punct de vedere al abilităților.

Al nouălea angajator sugerează trimiterea unor scurte scrisori personalizate angajatorilor pentru a îi sensibiliza cu privire la angajarea persoanelor cu dizabilități. Firma sa nu are angajate persoane cu dizabilități. Nu există o respingere a ideii de angajare a unei persoane cu dizabilități, însă acestea trebuie să aibă competențe pentru postul liber. Directorul și-a dat acordul de principiu în angajarea persoanelor cu dizabilități, atât timp cât preselecția anterioară recomandării, este făcută responsabil și în raport cu postul scos la concurs. Ar angaja persoane cu dizabilități dacă inițiativa ar veni din partea ONG-urilor.

Ultimul angajator a avut o atitudine deschisă, pozitivă, nondiscriminatorie față de angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități. Ar angaja o persoană cu dizabilități dacă aceasta s-ar potrivi cu postul vizat din punct de vedere al abilităților necesare pentru acel post. Prezintă disponibilitate în adaptarea locului de muncă pentru o persoană cu dizabilități dacă ar fi necesar. Consideră că angajarea unei persoane cu dizabilități în cadrul unei instituții reprezintă un atu, un plus de imagine pentru instituție. Consideră că datorită mentalității că persoanele cu dizabilități nu pot să desfășoare activități în aceeași măsură ca o persoană fără dizabilități, alți manageri vor accepta destul de greu să angajeze persoane din această categorie vulnerabilă. Vede sprijinul unui specialist pentru angajarea acestor persoane extrem de important, mai ales pentru o monitorizare post-angajare.

Astfel se poate concluziona că dintre cei 10 angajatori intervievați, 6 ar angaja o persoană cu dizabilități dacă aceasta s-ar potrivi cu postul vizat din punct de vedere al abilităților vizate de respectivul post; 2 dintre angajatori nu ar angaja persoane cu o dizabilitate fizică sau intelectuală gravă; 2 angajatori nu și-au exprimat clar opinia, însă recomandă colaborarea cu firmele de recrutare pentru a facilita accesul pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități sau campanii de sensibilizare a angajatorilor. Majoritatea au spus că au luat la cunoștință legislația cu privire la angajarea persoanelor cu dizabilități, însă consideră că beneficiile financiare oferite de stat sunt prea mici. Majoritatea au avut o atitudine pozitivă, deschisă și nondiscriminatorie.

Concluzii

Incluziunea socială și accesul pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități se referă la schimbarea atitudinilor și practicilor din partea indivizilor, instituțiilor și organizațiilor, astfel încât toate persoanele, inclusiv cele percepute ca fiind "diferite" datorită unor deficiențe, apartenențe etnice, condițiilor socio-economice de viață, să poată contribui și participa în mod egal la viața și cultura comunității din care fac parte.

Astfel, pentru a schimba comportamentul angajatorilor în ceea ce privește angajarea persoanelor cu dizabilități este necesar să se modifice modul în care ei gândesc referitor la acest aspect. Literatura de specialitate arată faptul că atitudinile angajatorilor se modifică favorabil atunci când aceștia au experiență în muncă alături de persoanele cu dizabilități și când sunt mai bine informați în ceea ce privește dizabilitatea și cadrul legislativ cu privire la angajarea acestora. Astfel, o propunere prin care se pot modifica cognițiile angajatorilor constă în demararea unor campanii de informare cu privire la dizabilitate și capacitățile persoanelor cu dizabilități și în realizarea unor internshipuri în cadrul companiilor prin intermediul cărora angajatorii să se convingă de faptul că persoanele cu dizabilități nu au obligatoriu o performanță mai scăzută în muncă și pot fi angajați utili în compania lor. De asemenea se recomandă discuții individuale cu angajatorii care să aibă scopul de a modifica convingerile acestora.

Studiile din psihologia socială au scos în evidență mai multe moduri prin care se pot schimba atitudinile și comportamentele. Robert B. Cialdini (1984/2004) a formulat șase categorii de bază, fiecare guvernată de câte un principiu psihologic fundamental care conduce comportamentul uman. Cele șase principii ale persuasiunii sunt: reciprocitatea, angajare/consistență (sau consecvență), validare socială, autoritatea, simpatia și raritatea. Pe baza acestor principii se pot modifica atitudinile și comportamentele persoanelor.

Un alt mod prin care se pot schimba atitudinile angajatorilor cu privire la angajarea persoanelor cu dizabilități este apelul la aceste șase

principii. De exemplu, o persoană cu autoritate în fața angajatorilor are o mai mare putere de a schimba atitudinile acestora decât o persoană care nu are autoritate.

Pentru o imagine publică bună și la nivel declarativ în cadrul întâlnirilor tematice organizate în cadrul proiectului a reieșit că majoritatea angajatorilor ar fi dispuși să angajeze persoane cu dizabilități, însă în practică lucrurile arată altfel, procentul persoanelor cu dizabilități angajate fiind foarte mic. Din acest motiv se impune nevoia unor eforturi din partea statului și a organizațiilor care militează pentru persoanele cu dizabilități cu scopul de a modifica convingerile angajatorilor și mai apoi comportamentul acestora de a le angaja.

Bibliografie

1. www.assoc.ro.
2. Cialdini, R.B., & Goldstein, N. J. (2004). Social Influence: Compliance and Conformity. In S.T. Fiske, D.L. Schacter, & C. Zahn-Waxler (Eds.), *Annual Review of Psychology* (Vol. 55). Annual Reviews, Inc., pp. 591-621.

BAIA MARE EMPLOYER ATTITUDES TOWARDS HIRING PEOPLE WITH DISABILITIES - CASE STUDY

Florian Sălăjeanu ^[1]

Abstract

The employment rate of people with disabilities depends on the way they are regarded by society and is limited by the lack of a vocational training tailored to job requirements and personal skills, by the lack of job skills assessment, the lack of customized jobs, the employers' distrust of a disabled individual's skills and abilities, the lack of economic incentives, and by a general ignorance of the disability issue. The personal attitudes of private and public employers is the concern of the project implemented by ASSOC Baia Mare, a study of these attitudes providing us with information regarding the methodology to be used when hiring people with disabilities.

Key words: *assessment of people with disabilities, social economy, employers of people with disabilities*

The goal of our society today to support people with disabilities through active measures showcasing their abilities and determining employers and people in general to change their outlook on this category of persons is what made us develop and implement a project whose results we hope will add to the efforts towards eliminating the persisting stigma faced by these persons, a project that feeds into Romania's social economy mechanism.

The project called "Integrated social services and vocational training for people with disabilities", co-funded by the European Social Fund through the 2007–2013 Development of Human Resources Sectorial Operational Program, Priority axis 6: Promoting social inclusion, Major

[1] President of ASSOC Association, www.assoc.ro; E-mail: florian.salajeanu@gmail.com.

area of intervention 6.2. „Improving the access and participation of vulnerable groups to the labor market” and implemented by ASSOC Baia Mare Association in partnership with Phoenix Speranța Association from Mediaș, the Ministry of Labor, Family and Social Protection and Adapt Ability from Holland, aims to: „Increase the access of people with disabilities to the labor market by creating a scientifically-based formal framework of ASSESSMENT, MOTIVATION, CERTIFICATION AND ACCESSIBILITY”. The project is designed to develop and implement a tailored model for assessing the disabled person’s residual functional capacity (the capacity to work) and to facilitate the training, certification and employment of people with disabilities (whether physical, mental, neuromotor etc.).

The project’s specific goals include:

a) To develop a tool for evaluating the residual functional capacity and work capacity and calibrate it to the population of disabled people in Romania and to develop and implement a model for the functional assessment of people with disabilities (ASSESSMENT).

b) To create and tailor/ transfer programs of counseling and training, active support and individual aid to increase motivation towards professional and personal development (MOTIVATION).

c) To train the specialists who will provide the vocational counseling and career guidance of people with disabilities (CERTIFICATION).

d) To facilitate a social dialogue between companies and NGOs with regard to accepting and hiring people with disabilities, followed by proposals for local and national employment policies (ACCESSIBILITY).

e) To draft/ update the regulatory framework pertaining to the application norms governing the activity of those specializing in counseling, guidance and training of people with disabilities.

In the following, I would like to talk about the experience of our project experts with regard to employer attitudes towards hiring people with disabilities.

The study included 10 employers who were willing to participate in an interview conducted with the purpose of finding out how a potential employer feels about hiring people with disabilities.

The experts' study was based on the following theory: social psychology research and our experience in the project shows that the chances for a person with disabilities to get a job are higher when the manager takes part in the job interview.

The more the manager engages in professional contacts with people with disabilities, the better the latter are regarded. Studies and our experience in the project shows that the idea according to which „if you have a family member or close friend who is a person with disabilities, you will be more understanding of or will empathize with such a person at your workplace” is not true, managers drawing a clear line between personal and professional life.

Managers with higher education tend to perceive people with disabilities as a homogeneous group about which they hold strong stereotypes.

Social psychology studies conclude that disabilities are generally perceived negatively, which is a major barrier to employment and integration in a work group. Stereotypes can hold disabled persons back from integrating in the work group because they are afraid they might confirm the stereotype others have about them. The extent to which we participate in the community life is relevant as to how we value equal opportunities.

Openness to cooperating with NGOs would increase the chances for an unbiased assessment of a disabled person's working skills. People with disabilities are part of a vulnerable group and they need support and mediation services to find their place on the labor market.

The first employer who was interviewed showed an open, unprejudiced attitude towards hiring people with disabilities, as well as people belonging to other vulnerable groups. The employer would hire a disabled person if that person met the job requirements. At present,

the interviewee has no employees with disabilities, is aware of the incentives provided by the law but does not find them fully convincing.

The second employer suggested enlisting the support of recruitment agencies as a way to increase the disabled persons' chances of finding a job, there's a benefit in using the recruitment agencies' already established connections with companies which have vacancies, and a referral from these agencies to the companies seeking to hire would carry more weight.

The third employer showed a slight reluctance to participate in the interview and has no intention of supporting the concept of social responsibility. He does not have any employees with disabilities and believes such a person would not be able to face the challenges of a job in his company, but would be willing to accept a person whose disabilities were not psychological or intellectual. He would try to hire a person with disabilities only if he received specialized support. He is aware of the incentives provided by the law but doesn't find them convincing enough. Overall, the employer showed a discriminatory attitude.

The fourth employer had a non-discriminatory attitude. He already has an employee with disabilities and is open to hiring a disabled person if he/she met the job requirements, but has some reservations about people with mental disabilities. He sees the value of specialized support when hiring a person with disabilities and believes awareness-raising campaigns are important.

The fifth employer showed an open, positive, unbiased attitude towards hiring disabled persons, due to experience in working with people with mental, physical disabilities and somatic disorders, but the experience was often not a good one. The employer is concerned about the risks associated with hiring a person with disabilities, but would hire a disabled person if that person had the required job knowledge. Currently, 2 people with disabilities work with this employer who nevertheless believes that the subsidies provided by the state for employers who hire disabled people are very low.

The sixth employer has no employees with disabilities, though the company received a job application from a blind person but rejected it on the grounds that accommodation for the person would have been too costly. The employer values social responsibility and participation, recommending a strategy that includes the organization of various events addressed to employers enabling dialogue and exchange of success stories about people with disabilities who, once hired upon the referral of ASSOC, were able to rise up to the challenge. The employer also recommended an awareness raising strategy targeting employers.

The seventh employer showed an open, positive, unprejudiced attitude towards hiring people with disabilities and willingness to hire a disabled person if that person had the necessary skills for the job. Due to one of the manager's personal experience with disability, the attitude was more open and positive. The employer believes an employee with disabilities can be an asset, a plus for the corporate image. Information is very important, therefore it would be useful to have more information campaigns. The employer acknowledges the effectiveness of specialized support, especially with post-employment monitoring.

The eighth employer showed an open attitude, though there was more inclination towards pursuing profit rather than social responsibility. A person with severe physical or mental disability would not be considered for employment on the grounds that such persons would not fit his company's profile, therefore they would not stand any chance to be hired. The manager would have the same expectations of a person with disabilities as of any other employee and would be willing to make the necessary accommodations at the workplace if the disabled person were considered job worthy.

The ninth employer suggested short customized letters be sent to employers to raise awareness with regard to hiring people with disabilities. His company has no employees with disabilities. The idea of hiring a disabled person is not excluded as long as that person meets the job requirements. The manager agreed in principle to the idea of hiring people with disabilities, provided that the recruiting and

selection process is conducted in a responsible manner and in accordance with the terms of reference. The employer would hire people with disabilities if the referral came from NGOs.

The last employer showed an open, positive, unprejudiced attitude towards hiring people with disabilities and willingness to hire a disabled person if that person met the job requirements, as well as to make the necessary accommodations at the workplace, if required. The employer believes an employee with disabilities can be an asset, a plus for the corporate image, but also believes that due to the general view that people with disabilities are not as productive as people without disabilities, other managers will find it hard to agree to employ people from this vulnerable group. Specialized support in hiring these people is deemed highly significant, especially in post-employment monitoring.

The conclusion that can be drawn from the above is that of the 10 employers, 6 would hire a person with disabilities if the person met the job requirements; 2 would not hire people with severe physical or mental disabilities; 2 did not express a clear opinion, but recommended partnering with recruitment agencies to facilitate disabled people's access to employment or organizing employer awareness-raising campaigns. Most of the interviewed employers stated that they were aware of the legislation regarding the employment of people with disabilities, but perceived the economic incentives provided by the state as being too low. Most of them showed a positive, open and non-discriminatory attitude.

Conclusions

The disabled people's social integration and access to employment is about changing attitudes and practices on the part of individuals, institutions and organizations in such a way as to enable an equal contribution and participation to the community life and culture of all people, including those perceived as „different” due to disabilities, ethnical background, social and economic living standards.

Thus, in order to change employers' behavior towards hiring people with disabilities, one needs to change the way they think about it. Literature review shows that employers' attitudes are more favorable when they have previous work experience with people with disabilities and are well informed about the issue itself and the regulatory framework governing it. Hence, suggested solutions for modifying employers' awareness include conducting information campaigns regarding the limitations and capacities of people with disabilities and organizing internships in companies allowing employers to see for themselves that people with disabilities don't necessarily entail a poor job performance and can actually prove to be an asset to the company. Also, individual discussions with employers can be a way to change their beliefs.

Social psychology studies outline several ways to change attitudes and behaviors. Robert B. Cialdini (1984/2004) formulated six basic categories, each governed by a fundamental psychological principle that drives human behavior. The six principles of persuasion are: reciprocity, commitment/consistency, social proof, authority, liking and scarcity. People's attitudes and behaviors can be influenced on the basis of these principles.

So, another way to change employers' attitudes towards hiring people with disabilities is resorting to these six principles. For instance, a person with authority in the presence of employers has more influence over their attitudes than a person without authority.

Although our studies report that most employers claim they are willing to hire people with disabilities, the actual hiring practices say differently, the employment rate of people with disabilities being very low. For this reason, in order to change employers' beliefs and behavior towards hiring people with disabilities, the state and the organizations advocating for people with disabilities need to boost their efforts.

References

1. www.assoc.ro.
2. Cialdini, R.B., & Goldstein, N.J. (2004). Social Influence: Compliance and Conformity. In S.T. Fiske, D.L. Schacter, & C. Zahn-Waxler (Eds.), *Annual Review of Psychology* (Vol. 55). Annual Reviews, Inc., pp. 591-621.

MICROFERMA ASOCIAȚIEI SPERANȚA

Ioana Popescu^[1]

O casă la țară cu mult pământ în jur (3400 mp), reprezintă un cămin, dar și sursa de trai pentru cei 10 tineri seropozitivi de la Casa Ashitanoie - Luxemburg din loc. M. Kogălniceanu, județul Constanța.

Înființată în 1998, de către Asociația Speranța, cu sprijinul unei organizații din Japonia, Casa a permis mutarea copiilor infectați cu HIV din secția aglomerată a Spitalului de Boli Infecțioase Constanța. O gospodărie în mediu rural, cu mame țărănci, dar și tratamentul, școala, dragostea celor din jur, au contribuit la o viață normală pentru acești copii, acum deveniți tineri, cu vise și speranțe. Unii dintre ei și-au întemeiat propria familie. În 2002 a mai fost construită o casă, alipită celei vechi, pentru a le oferi mai bune condiții de trai. Dar ajutorul din străinătate nu durează la nesfârșit, autofinanțarea și autosusținerea reflectă realitatea; organizația nu poate să își abandoneze beneficiarii, crescuți de mici, așa cum părinții nu renunță la copii, ci le dau aripi să zboare.

Casa oferă servicii sociale acreditate, din 2008, ca locuință protejată. Legislația referitoare la întreprinderi sociale, cu norme metodologice nu există încă, chiar dacă atelierele și unitățile protejate sunt reglementate legislativ. După absolvirea a 10 sau 12 clase, tinerii au încercat să se angajeze în Constanța. Unii patroni au decis concedierea lor după aflarea diagnosticului de infecție cu HIV, tăind astfel sursa de venit.

De câțiva ani, grădinaritul și creșterea animalelor de la microferma Casei Ashitanoie-Luxemburg asigură locuri de muncă și venit pentru

[1] Președinte al Asociației „Speranța”, Constanța, Tel.: 0341489022; Fax: 0341437592; e-mail: office@asperanta.ro.

câțiva tineri cu dizabilități, care își găsesc cu greu un loc de muncă, mai ales în criza actuală și într-o comunitate mică.

Din noiembrie 2011, prin Fondul de Urgență România al Fundației SOROS, se desfășoară proiectul „Speranța mea - microferma” care dă posibilitatea dezvoltării microfermei ca model de economie socială. Cu un inginer specialist angajat și cu trei tineri din casă care au devenit grădinari și îngrijitori de animale (după instruire și evaluare) microferma produce de la ouă, pui, rațe, porci până la legumele necesare în alimentația zilnică. Surplusul este vândut pe piața locală.

Pe site-ul www.asperanta.ro și pe pagina de facebook/[AsociatiaSperanta](https://www.facebook.com/AsociatiaSperanta) sunt publicate detalii despre activități, cu fotografii.

În vara anului trecut tinerele beneficiare ale organizației, cu aptitudini și cu plăcerea lucrului manual, au realizat diverse articole: figurine și bijuterii din hârtie prin origami, împletituri din sfoară, perdele cu dantelă decupată, accesorii croșetate. Acestea au fost comercializate la diferite târguri de profil din Constanța și București.

Așteptăm apariția normele metodologice pentru întreprinderile sociale pentru a găsi cea mai bună formulă de a continua susținerea și sprijinul persoanelor în dificultate.

Grupurile de lucru de specialitate din diferite rețele, federații de ONG-uri sunt active și vor avea o contribuție majoră în elaborarea reglementărilor necesare.

THE MICROFARM OF SPERANȚA ASSOCIATION

Ioana Popescu^[1]

A country house with a lot of land around (3,400 sq m) is a home as well as a source of living for the 10 HIV positive young people in the Ashitanoie-Luxemburg House located in M. Kogălniceanu commune of Constanța district.

Established in 1998 by Speranța (Romanian for Hope) Association, with the support of a Japanese organization, the House enabled HIV-infected children to relocate from the crowded ward of the Constanța Infectious Diseases Hospital. A household in the rural area, with peasant mothers, but also the treatment, school, love and care shown by those around them have contributed to creating a normal life for these children, now young people with hopes and dreams. Some of them started their own family. To improve the living conditions, in 2002 another house was built, wall to wall with the old one. But foreign aid doesn't last forever, reality calls for self-funding and self-support; the organization cannot abandon its beneficiaries, raised since early childhood, just like parents who don't let go of their children but instead they give them wings to fly.

The House has been providing certified social services since 2008, as a sheltered housing. A regulatory framework for social enterprises is not in place yet, even though the sheltered workshops and units are legally regulated. After graduating 10 or 12 grades, the young people have tried to find a job in Constanța. Some of the employers decided to

^[1] President of „Speranța” Association, Constanța, Tel.: 0341489022; Fax: 0341437592; e-mail: office@asperanta.ro.

fire them after hearing they were HIV positive, leaving them without a source of income.

In the past couple of years, gardening and animal raising on the microfarm of the Ashitanoie-Luxemburg House have been providing jobs and income to a few young people with disabilities who find it hard to get a job, particularly in times of economic crisis in a small community.

In 2011, through the Romania Emergency Fund of SOROS Foundation, the Association started to implement the project called „My hope – the microfarm” which allows for a development of the microfarm as a model of social economy. With a hired specialized engineer and three young people from the House who became gardeners and animal caretakers (after undergoing training and evaluation), the microfarm supplies from eggs, chicken, ducks, pigs to the vegetables needed in the daily diet. The surplus is sold on the local market.

For more on these activities, including photos, please go to www.asperanta.ro and AsociatiaSperanta facebook page.

Last summer, young women beneficiaries of the organization with talent and passion for handcrafts created various items: hand-folded origami figures and jewelry, braided rope, trimmed lace curtains, crocheted accessories. These were sold at various specialized fairs in Constanța and Bucharest.

We look forward to the norms for the application of the law regarding social enterprises which will allow us to find the best way to continue supporting and assisting people in difficult situations.

Specialized working groups from various networks and NGO federations are operational and will have a major input in the development of the necessary regulations.

**FORUM EUROPEAN:
„SERVICII SOCIALE DE CALITATE ÎN FIECARE
COMUNITATE – PROVOCĂRI ȘI OPORTUNITĂȚI”**

Simona Maria Stănescu^[1]

În perioada 6-7 iunie 2012, peste 250 de profesioniști în domeniul asistenței sociale din țară și din străinătate s-au reunit la lucrările Forumului european „Servicii sociale în fiecare comunitate”.

Evenimentul a fost organizat de către Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS) în cadrul proiectului „Creșterea gradului de implementare a legislației privind serviciile sociale la nivel local în contextul procesului de descentralizare” SMIS 10845. Proiectul este implementat în perioada februarie 2010 – august 2012 și este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative. Partenerii acestui proiect sunt Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, Bernard Brunhes International (BBI) și Business and Strategies in Europe (B&S Europe). Proiectul are ca obiectiv general consolidarea capacității autorităților locale în vederea dezvoltării și furnizării de servicii sociale de calitate adaptate nevoilor identificate la nivel local, pentru favorizarea incluziunii sociale a persoanelor vulnerabile.

Doamna Denisa Pătrașcu (secretar de stat, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale / MFPFS) a deschis lucrările forumului, subliniind „importanța modernizării serviciilor sociale în contextul reformei naționale a sistemului de asistență socială”. Sesiunea plenară „Modernizarea și sustenabilitatea serviciilor sociale, o privire de ansamblu la

^[1] Cercetător, dr., Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română; consultant Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Tel.: 0757049110; e-mail: simona.stanescu@undp.org

nivel național și european” a continuat cu panelul european „Serviciile sociale de interes general – principalele evoluții la nivel european, în perioada 2010-2012 și rolul statelor membre în asigurarea serviciilor sociale de calitate pentru toți”. Au luat cuvântul doamna Andreia Moraru (Asociația Europeană a Furnizorilor de Servicii pentru Persoane cu Dizabilități / EASPD), doamna Simona Giarratano (Formul European pentru Dizabilitate / EDF), doamna Patricia Scherer (Workability Europe), doamna Erika Lambert (Rețeaua Europeană pentru Întreprinderi de Integrare Socială / ENSIE) și domnul Harald Hauben (BBI).

Sesiunea plenară „Politici sectoriale cu impact asupra sectorului serviciilor sociale” a debutat cu prezentarea doamnei Gianina Dimi-trescu (Direcția pentru Protecția Copilului din cadrul MMFPS) despre reforma legislativă în domeniul protecției copilului din România – principalele elemente de noutate la nivel național cu privire la serviciile sociale pentru copil și familie. Doamna Gabriela Coman (manager de proiect, Organizația Focus) a prezentat proiectul „Îmbunătățirea eficacității organizaționale a sistemului de protecție a copilului”. Proiectul este cofinanțat prin Fondul Social European și este implementat în parteneriat de MMFPS, Organizația Focus și Fundația Sera. Doamna Diana Borș (director al Agenției Județene pentru Plăți și Inspecție Socială Brașov) a prezentat viziunea instituției privind serviciile sociale.

Sesiunea a fost completată cu perspectivele europene privind „Modernizarea serviciilor sociale pentru persoanele cu dizabilități din regiunea Andalucia, Spania” prezentată de domnul Gonzalo Rivas Rubiales (Direcția Gnerală pentru Persoanele cu Dizabilități, Andalucia, Spania). Domnul Pawel Jamrozek (vicepreședinte al consiliului director al Asociației pentru Integrare și Dezvoltare Polonia / SIR Polonia) a prezentat experiența SIR Polonia în implicarea persoanelor vulnerabile pe piața muncii (în special persoane cu dizabilități) în întreprinderi sociale. Implementarea incubatoarelor de economie socială în Polonia a suscitat interesul participanților.

Doamna Diana Chiriacescu (lider de echipă proiect MMFPS), a încheiat sesiunea plenară cu prezentarea „Servicii sociale de calitate,

mai aproape de oameni – construcție instituțională în domeniul serviciilor sociale din România”.

După amiază, sesiunea „Organizarea și dezvoltarea serviciilor la nivel local” a inclus o serie de grupuri de lucru paralele care au oferit participanților ocazia să dezbată aspecte teoretice și practice legate de furnizarea serviciilor sociale. Grupul de lucru „Analiza nevoilor locale și planificarea dezvoltării serviciilor sociale în comunitate” a fost moderat de dl Valentin Vladu (expert cheie proiect MMFPS). Domnia sa a susținut prezentarea; „Metodologia evaluării de nevoi și planificarea de servicii sociale la nivel local – element cheie al reformei actuale din domeniul serviciilor sociale”. D-na Andreia Moraru (director, Fundația Alpha Transilvană) a prezentat „Experiența realizării unei hărți a nevoilor de servicii sociale din județul Mureș”. Domnul Marius Voj (asistent social, expert servicii sociale) a prezentat „Experiența realizării unei strategii de dezvoltare socială a localităților membre în Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Alba Iulia”.

Grupul de lucru „Modalități de parteneriat public-privat și public-public în implementarea serviciilor sociale. Metode inovante de finanțare și sustenabilitate a serviciilor, Personalul angajat în domeniul serviciilor” a fost moderat de doamna Maria Kedves (manager de proiect Caritas Alba Iulia). Domnia sa a prezentat împreună cu Diana Berceanu (coordonator, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile) „Analiza comparativă a bugetelor județene și locale destinate asistenței sociale”. Dl Harald Hauben (expert cheie proiect MMFPS) a prezentat „Parteneriatul public-public în domeniul serviciilor sociale – experiența Belgiei”. Doamna Georgiana Ilie (manager de proiect, Fundația United Way) a susținut o prezentare privind „Implicarea companiilor private în proiecte sociale, o necesitate”.

Grupul de lucru „Servicii sociale în sprijinul măsurilor active de ocupare a forței de muncă” a fost moderat de doamna Diana Chiriacescu (lider de echipă, proiect MMFPS) și a inclus o serie de experiențe practice. Doamna Camelia Labadi (Direcția Generală de Protecția Copilului și Asistență Socială Timiș) a prezentat experiența din domeniul economiei

sociale a Centrului de integrare socioprofesională Pater Pauluș, Bacova, județul Timiș. Doamna Erzsebet Banga (coordonatorul programului Atrium, Fundația Alpha Transilvană, Târgu Mureș) a prezentat inițiativa de susținere a orientării profesionale a grupurilor defavorizate. Doamna Cosmina Dudu (asistent social, coordonator Asociația de Asistență Socială și Comunitară Agape) a prezentat experiența antreprenorială orientată spre sprijinirea tinerilor peste 18 ani care părăsesc sistemul de protecție a copilului. Domnul Matei Ghigiu (vicepreședinte Asociația Neguvernamentală de Asistență Socială București) a prezentat proiectul co-finanțat prin Fondul Social European (FSE): „Consiliere, Ocupare, schimbarea Mentalităților, Eliminarea Barierei, Accesibilizare, Training” (COMBAT).

Prima zi de lucru a forumului s-a încheiat cu prezentarea concluziilor grupurilor de lucru în cadrul unei sesiuni plenare.

A doua zi a forumului a debutat cu o sesiune plenară în cadrul căreia domnul George Păun, consilier al ministrului, a transmis mesajul Ministrului Muncii, Familiei și Protecției Sociale. A urmat prezentarea domnului Michel Mrcadié (Social Platform, președinte de onoare al Federației Europene a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoane fără adăpost/FEANTSA, secretar al Rețelei Europene de Luptă contra Sărăciei/EAPN Franța, expert al Comisiei Europene în antreprenariat social). Domnia sa a subliniat *rolul pe care serviciile sociale îl joacă în contextul socio-economic contemporan și importanța promovării economiei sociale și a inițiativelor antreprenoriale ca modalități inovatoare de inserție pe piața muncii în special a persoanelor vulnerabile.*

Lucările forumului au continuat cu grupuri de lucru paralele din cadrul sesiunii „Servicii sociale de bună calitate în fiecare comunitate. Cum asigurăm calitatea serviciilor la nivel local?” Primul grup de lucru „Participarea activă a utilizatorilor de servicii sociale la planificarea, organizarea și evaluarea lor” a fost moderată de domnul Harald Hauben (BBI, expert cheie în proiectul MMFPS). Domnia sa a susținut o prezentare privind „participarea activă a utilizatorilor de servicii sociale, evoluții și provocări la nivel european”. Doamna Manuela Elena Oprea

(șef serviciu Fundația Pentru Voi, Timișoara) a prezentat „Participarea activă a persoanelor cu dizabilități intelectuale, condiție a calității serviciilor sociale de tip comunitar”. Doamna Helene Mădălina Radu (șef serviciu la Centrul pentru Vârstnici Balaciu, județul Ialomița) a prezentat „Participarea activă a utilizatorilor, perspectiva unui serviciu adresat persoanelor vârstnice”.

Grupul de lucru „Servicii sociale accesibile pentru toți – modele de bună practică în eliminarea barierelor de acces la servicii sociale” a fost moderat de doamna Monica Stanciu, expert independent. Domnia sa a susținut prezentarea „Accesibilitatea serviciilor sociale, un concept cheie pentru calitatea și eficiența serviciilor”. Domnul Florin Botonogu (responsabil politici, Centrul de Politici pentru Roma și Minorități) a prezentat „Clubul de educație alternativă”, proiect implementat în Școala numărul 136 din Ferentari, București. Doamna Ioana Drăgan (coordonator formare, Fundația Romanian Angel Appeal) a prezentat „Rețeaua secțiilor de zi Floarea Soarelui”. În cadrul grupului de lucru au mai susținut prezentări doamna Corina Popa (manager *Integration Associate*, Înaltul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite) și doamna Nina Gavriloaie (coordonator, Complex de servicii pentru persoanele adulte cu dizabilități *Revis Hîrlău*).

Grupul de lucru „Ce înseamnă *cost rezonabil* în serviciile sociale?” a fost moderat de doamna Diana Chiriacescu (lider de echipă, proiect MMFPS). Domnia sa a susținut o prezentare despre „Evoluția conceptului de „cost rezonabil” în domeniul serviciilor sociale, la nivel european”. Sesiunea a mai găzduit și o prezentare a doamnei Zsuzsa Almasi (responsabil comunicare, Asociația Prader Willi din România, Zalău).

Grupul de lucru „Servicii sociale în comunități rurale mici sau izolate – ce soluții există pentru acoperirea nevoilor locuitorilor?” a fost moderat de doamna Nicoleta Neofit, expert independent. Au susținut prezentări doamna Daniela Buzducea (director advocacy, World Vision România), dr. Andras Marton (Caritas Alba Iulia) și doamna Antonina Dogariu (coordonator executiv al programului Servicii de Ingrijire la Domiciliu, Centrul Diecezan Caritas Iași).

Sesiunea „Servicii integrate / specializate – mod de organizare și exigențe de calitate în contextul noii Legi a Asistenței Sociale” a inclus o serie de prezentări ale unor experiențe de bună practică pentru diferite grupuri vulnerabile. Grupul de lucru „Servicii socio-medicale și de recuperare (inclusiv servicii paliative) a fost moderat de doamna Diana Chiriacescu (lider de echipă, proiect MMFPS). Au susținut prezentări doamna Stănuța Dae (șef centru, Centrul de zi pentru copii cu autism, Constanța), domnul Erik Fuksz, (Centrul de reabilitare pentru persoanele cu handicap/MEREK, Budapesta, Ungaria) și doamna Florentina Anania (director servicii sociale, Fundația Hospice Casa Speranței, Brașov).

Grupul de lucru „Servicii specializate, realizate cu ajutorul echipelor mobile” a fost moderat de doamna Elena Maria Ioniță. Prezentările au fost realizate de domnul Ionel Ivan (șef centru, Complex Terapeutic Blijdorp, Suceava) și de domnul Radu Tohotan (manager, Hopes and Homes România, Baia Mare). Grupul de lucru „Servicii sociale și justiție (delincvență, probațiune)” a cuprins alocuțiuni susținute de domnul Ionel Oprea (adjunct al Avocatului Poporului) și de către doamna Steluța Gheorghe (consilier parlamentar, Senat). Domnul Maricel Maroti (președinte, Organizația Națională Cercetării României, Filiala Brașov) a prezentat rezultatele programului „Daruri pentru libertate” (2007-2011) orientat spre dezvoltarea deprinderilor de viață independentă pentru tinerii care execută pedepse privative de libertate. Grupul de lucru „Servicii sociale și adicții” a fost moderat de domnul Valentin Vladu (expert independent, proiect MMFPS). Au susținut prezentări doamna Alina Ionescu (consultant probleme sociale și educaționale, Fundația Roma Education Fund România) și doamna Ștefania Gubavu (psiholog, Agenția Națională Antidrog - Centrul de Asistență Integrată a Adicțiilor Pantelimon, sector 2, București).

Forumul s-a încheiat cu alocuțiunea „Perspectivă asupra serviciilor sociale pentru persoanele vârstnice” susținută de doamna Carmen Manu (director al Direcției servicii sociale și incluziune socială, MMFPS).^[1]

[1] Mai multe informații despre Anul european al îmbătrânirii active și al solidarității între generații sunt disponibile la adresa <http://europa.eu/ey2012/ey2012main.jsp?langId=ro&catId=970>

Forumul a reprezentat o oportunitate de dezbateri fructoase pentru reprezentanții autorităților publice centrale și locale, reprezentanți ai furnizorilor publici și privați de servicii sociale, reprezentanți ai mediului academic și, nu în ultimul rând, reprezentanți ai gupurilor vulnerabile. Un element cheie în continuarea reformei în domeniul asistenței sociale o reprezintă furnizarea unor servicii sociale de calitate cât mai aproape de cei în nevoie în contextul incluziunii active a acestora.

Prezentările susținute în cadrul forumului precum și alte informații privind serviciile sociale în România sunt disponibile pe site-ul <http://www.serviciisociale.info>. Estimam că după încheierea proiectului, site-ul va continua să fie un instrument extrem de util în activitatea celor implicați în domeniul asistenței sociale, în special al serviciilor sociale. Menționăm, în acest sens, faptul că site-ul găzduiește Registrul electronic al serviciilor sociale. Cel mai recent studiu privind stadiul dezvoltării serviciilor sociale în 2011 poate fi consultat în secțiunea rapoarte și statistici.

THE EUROPEAN FORUM 'QUALITY SOCIAL SERVICES IN EVERY COMMUNITY – CHALLENGES AND OPPORTUNITIES'

Simona Maria Stănescu^[1]

During 6-7 June 2012, more than 250 social work professionals from Romania and abroad participated in the European Forum on „Quality Social Services in Every Community”.

The event was organized by the Ministry of Labor, Family and Social Protection (MoLFSP) under the SMIS 10845 project entitled „Increasing the degree to which the legislation on social services is enforced at local level in the context of decentralization”. The project is scheduled to be implemented during February 2010 – August 2012 and is co-financed by the European Social Fund through the Administrative Capacity Development Operational Program. The project partners are the Civil Society Development Foundation, Bernard Brunhes International (BBI) and Business and Strategies in Europe (B&S Europe). The project general goal is to strengthen the local government capacity to develop and provide quality social services that meet the local needs and facilitate the social inclusion of vulnerable groups.

Ms. Denisa Pătrașcu (MoLFSP State Secretary) opened the Forum focusing on „The Importance of Modernizing Social Services as Part of the National Social Work System Reform”. The plenary session on „Social Services Reform and Sustainability - a National and European Overview” was followed by the European panel on „Social Services of General Interest – Main Trends in Europe During 2010-2012 and the

^[1] Researcher Ph.D., The Institute for Researches on Quality of Life, Romanian Academy; consultant at UNDP Romania, Tel.: 0757049110; e-mail: simona.stanescu@undp.org.

Role of Member States in Ensuring Quality Social Services for All". The following took the floor: Ms. Andreia Moraru (European Association of Service Providers for Persons with Disabilities / EASPD), Ms. Simona Giarratano (European Disability Forum / EDF), Ms. Patricia Scherer (Workability Europe), Ms. Erika Lambert (European Network for Social Integration Enterprises / ENSIE) and Mr. Harald Hauben (BBI).

The plenary session on „Sectorial Policies with Impact on the Social Services Sector” started with the presentation made by Ms. Gianina Dimitrescu (MoLFSP Child Protection Directorate) regarding the legislative reform in the field of child protection in Romania – what’s new in the field of national social services for child and family. Ms. Gabriela Coman (Project manager at Focus) talked about the project entitled „Improving the organizational effectiveness of the child protection system”, co-financed by the European Social Fund and implemented in partnership by MoLFSP, Focus and Sera Foundation. Ms. Diana Borş (Director of Brasov District Agency for Payments and Social Inspection) presented the Agency’s view of social services.

The session also included European perspectives on „Modernizing Social Services for People with Disabilities in Andalucia, Spain” as presented by Mr. Gonzalo Rivas Rubiales (General Directorate for People with Disabilities, Andalucia, Spain). Mr. Pawel Jamrozek (Vice-president of the SIR Association for Integration and Development, Board of directors, Poland) introduced the experience of the Polish Integration and Development Association with regard to the labor insertion of vulnerable people (especially people with disabilities) working in social enterprises. The implementation of social economy incubators in Poland raised the participants’ interest.

Ms. Diana Chiriacescu (Team leader, MoLFSP project) concluded the plenary session with a presentation on „Quality Social Services, Closer to the People – Institutional Capacity Building in the Field of Social Services in Romania”.

The afternoon session on „The Organization and Development of Social Services at Local Level” consisted of a series of parallel working

groups which provided participants with the opportunity to debate theoretical and practical issues related to the delivery of social services. The working group on „Assessing Local Needs and Planning the Development of Community Social Services” was facilitated by Mr. Valentin Vladu (Key expert, MoLFSP project). He also held a presentation on „Needs-assessment Methodology and Planning of Social Services at Local Level – Key Element in Today’s Social Services Reform”. Ms. Andreia Moraru (Director of Alpha Transilvana Foundation) talked about „The Experience of Mapping Social Services Needs in Mures District”. Mr. Marius Voj (Social worker, social services expert) presented „The Experience of Designing a Strategy for the Social Development of the Communities Forming the Alba Iulia Intercommunity Development Association”.

The working group on „Public-Private and Public-Public Partnerships in Implementing Social Services. Innovative Methods for Ensuring the Funding and Sustainability of Social Services. The Social Services Personnel” was facilitated by Ms. Maria Kedves (Project manager at Caritas Alba Iulia). Together with Ms. Diana Berceanu (Coordinator at the Civil Society Development Foundation), she presented „The Comparative Analysis of Local and District Budgets for Social Work”. Mr. Harald Hauben (Key expert, MoLFSP project) presented „The Public-Public Partnership in the Field of Social Services – Belgium’s Experience”. Ms. Georgiana Ilie (Project manager at United Way Romania) held a presentation on „The Involvement of Private Companies in Social Projects – A Necessity”.

The working group on „Social Services in Support of Active Employment Measures” was facilitated by Ms. Diana Chiriacescu (Team leader, MoLFSP project) and it included instances of practical experience. Ms. Camelia Labadi (Timis District General Directorate for Child Protection and Social Work) shared the social economy experience of Pater Pauluș Socio-professional Integration Center from Bacova, Timiș district. Ms. Erzsebet Banga (Coordinator of the Atrium program, Alpha Transilvana Foundation, Târgu Mureș) talked about the initiative

supporting the employment efforts of disadvantaged groups. Ms. Cosmina Dudu (Social worker, Coordinator of Agape Community Social Care Association) described the entrepreneurial experience of supporting young people over 18 once they leave the child protection system. Mr. Matei Ghigiu (Vicepresident of Bucharest ASSOC) presented the European Social Found project on „Counseling, Employment, Changing Mentalities, Eliminating Barriers, Accessibility, Training” (COMBAT).

The working group conclusions were presented in the last plenary session of the forum first day.

The second day of the forum started with a plenary session in which Mr. George Păun, Counselor to the Minister of Labor, voiced the message of the Minister of Labor, Family and Social Protection. This was followed by Mr. Michel Mercadié (Social Platform, Honorary President of European Federation of National Organisations Working with the Homeless/FEANTSA, Secretary of European Anti Poverty Network/EAPN France, EC expert on social entrepreneurship). He underlined *the role of social services in today's socioeconomic setting and the importance of promoting social economy and entrepreneurial initiatives as innovative means to achieve labor insertion, particularly of vulnerable groups.*

The forum continued with working groups in the session on „Quality Social Services in Every Community. How Do We Ensure Quality of Services at Local Level?” The first working group on „The Active Participation of Social Services Users in Planning, Organizing and Evaluating the Services” was facilitated by Mr. Harald Hauben (BBI, key expert, MoLFSP project) who held a presentation about „The Involvement of Social Services Users – European Trends and Challenges”. Ms. Manuela Elena Oprea (Head of department at Pentru Voi Foundation, Timișoara) talked about „The Active Participation of People with Intellectual Disabilities, a Prerequisite for Quality Community Social Services”. Ms. Helene Mădălina Radu (Head of department at Balaciu Center for Elders, Ialomița district) presented „The Involvement of Users - Opportunities for a Service Dedicated to the Elderly”.

The working group on „Social Services Accessible to All – Best Practices in Eliminating the Barriers Preventing Access to Social Services” was facilitated by Ms. Monica Stanciu, Independent expert, who talked about the „Accessibility of Social Services – the Key to Quality and Effective Services”. Mr. Florin Botonogu (Policy Officer, Policy Center for Roma and Minorities) introduced „The Alternative Education Club”, a project implemented in School no. 136 located in Ferentari, Bucharest. Ms. Ioana Drăgan (Training coordinator at Romanian Angel Appeal) talked about „The Sunflower Day Clinics Network”. The working group also included the presentations of Ms. Corina Popa (Manager, Integration Associate, UNHCR) and Ms. Nina Gavrioloaie (Coordinator, REVIS Vocational Training Center for Social and Professional Insertion of Young People with Disabilities, Hîrlău).

The working group on „What Is *Reasonable Cost* in the Field of Social Services?” was facilitated by Ms. Diana Chiriacescu (Team leader, MoLFSP project). She presented „The Evolution in Europe of the Concept of „Reasonable Cost” in the Field of Social Services”. The session also included a presentation held by Ms. Zsuzsa Almasi (Communication officer at Prader Willi Association in Zalău).

The working group on „Social Services in Small or Isolated Rural Communities – What Are the Existing Solutions for Meeting Their Inhabitant’s Needs?” was facilitated by Ms. Nicoleta Neofit, Independent expert. The following contributed to the session: Ms. Daniela Buzducea (Advocacy Director, World Vision Romania), Dr. Andras Marton (Director, Caritas Alba Iulia) and Ms. Antonina Dogariu (Executive coordinator of the House Care Services program, Iași Caritas Center).

The session on „Integrated/ Specialized Services – Means of Organization and Quality Requirements in the Context of the New Social Work Law” included a series of presentations of good practices in supporting vulnerable groups. The working group on „Social Healthcare and Rehabilitation Services (Including Palliative Care Services)” was facilitated by Ms. Diana Chiriacescu (Team leader, MoLFSP project). The following held presentations: Ms. Stănuța Dae (Center Director, Day

Center for Children with Autism, Constanța), Mr. Erik Fuksz (Mozgás-sérült Emberek Rehabilitációs Központjának / MEREK Center for the Rehabilitation of People with Physical Disabilities, Budapest, Hungary) and Ms. Florentina Anania (Social Services Director, Hospice Casa Sperantei Foundation, Brașov).

The working group on „Specialized Services Delivered with the Help of Mobile Teams” was facilitated by Ms. Elena Maria Ioniță. Presentations were held by Ms. Ionel Ivan (Center Director, Blijdorp Therapeutic Center, Suceava) and Mr. Radu Tohotan (Manager, Hopes and Homes Romania, Baia Mare). The working group on „Social Services and Justice (Delinquency, Probation)” included the allocutions of Ms. Ionel Oprea (Assistant Ombudsman) and Ms. Steluța Gheorghe (Parliament counselor, Romanian Senate). Mr. Maricel Maroti (President of Romania’s Scouts National Organization, Brașov Branch) presented the outcomes of the program called „Gifts for freedom” (2007-2011) focused on developing the independent life skills of young people serving time in Codlea penitentiary. The working group on „Social Services and Addictions” was facilitated by Mr. Valentin Vladu (Independent expert, MoLFSP project) and included the presentations of Ms. Alina Ionescu (Social and educational consultant, Roma Education Fund Romania) and Ms. Ștefania Gubavu (Psychologist, National Antidrug Agency – Center for Integrated Support of the Addicted, Pantelimon area, sector 2, Bucharest).

The forum ended with the allocution held by Ms. Carmen Manu (Director of the Social Services and Social Inclusion Directorate, MoLFSP), „A View on Social Services for the Elderly”.^[1]

The forum provided an opportunity for productive debates between representatives of central and local public authorities, representatives of public and private providers of social services, representatives of academia, and last but not least, representatives of vulnerable groups of people. The delivery of quality social services close to the target user

^[1] More on the European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations at <http://europa.eu/ey2012/ey2012main.jsp?langId=ro&catId=970>.

groups who are provided with opportunities for active involvement is key to continuing the reform of social work.

The presentations held during the forum and other information on social services in Romania can be found at <http://www.servicii-sociale.info>. We believe that, even after the project ends, this website will continue to be a useful tool for those active in the field of social work, particularly that of social services. To be noted that the website hosts the E-Registry of Social Services. You can also look up the most recent study regarding the status of social service development in 2011 under Reports and Statistics.

Recenzii

Book reviews

**DRAMA NOASTRĂ DEMOGRAFICĂ.
POPULAȚIA ROMÂNIEI LA RECENSĂMÂNTUL DIN
OCTOMBRIE 2011**

*Autor: Vasile Ghețău
Editura COMPANIA, București, 2012*

Aura Alexandrescu^[1]

Vasile Ghețău a absolvit, în 1964, Facultatea de Economie Generală, Secția Statistică a Academiei de Studii Economice. În perioada 1974-1984 a fost expert la Centrul Demografic ONU-CEDOR. În prezent este sociolog, specialist în demografie, profesor la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității din București. Din februarie 1999 este și directorul Centrului de cercetări demografice „Vladimir Trebici” al Academiei Române.

Recent, sub egida Institutului de Proiecte pentru Inovație și Dezvoltare, a apărut al patrulea volum din seria *Reprofesionalizarea României*, semnat de profesorul Vasile Ghețău: *Drama noastră demografică. Populația României la recensământul din octombrie 2011*. Apărută sub egida Institutului de Proiecte pentru Inovație și Dezvoltare, cartea reprezintă o analiză lucidă și profundă a fenomenelor care privesc populația țării și oferă o imagine deloc încurajatoare, cu privire la evoluțiile acesteia în ultimele decenii, prefigurând, la nivelul anului 2050, coborârea la minimul istoric de 16 milioane locuitori. Acest nivel nu a mai fost atins niciodată din 1948 încoace.

[1] PNUD, expert economie socială; Tel.: 0724247684; E-mail: aura.alexandrescu@undp.org.

Semnalul de alarmă nu e nou. Profesorul Vasile Ghețau l-a lansat încă de acum un deceniu, arătând că „imediat după 1990 în România s-a instalat un declin demografic din ce în ce mai accentuat, determinat, pe de o parte, de un spor natural negativ, de la un an la altul, și, pe de altă parte, de o migrație externă tot mai consistentă”. Intensitatea declinului a devenit tot mai pronunțată după primirea României în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007.

Din păcate, avertizările eminetului demograf au rămas fără ecou, chiar și atunci când ele au fost făcute de la tribuna unor reuniuni științifice de cel mai înalt nivel, în prezența și sub patronajul celor mai importante personalități publice ale statului român. Am aici în vedere demersurile sale constante, din 2002 încoace, având drept corolar conferința „Populația României încotro?” organizată la Sibiu, în 2007, sub patronajul președinției României.

Noua lucrare abordează principalele elemente care constituie fenomenul demografic într-o manieră care îmbină rigoarea științifică și spiritul academic cu incisivitatea analizei, punctând provocările esențiale pe care le generează scăderea constantă a numărului populației.

În acest sens, se poate observa, din chiar succesiunea și, mai ales, titrarea capitolelor, o alternanță între părțile expositive, de natura „numărul populației și componentele schimbărilor în profil teritorial” sau „structura etnică a populației”, abordate, desigur, analitic, și cele retoric interogative, îndemnând la reflecție, legate mai ales de volumul și natura migrației externe sau de perspectivele demografice ale României la mijlocul secolului XXI.

Rezultatele oficiale și finale ale recensământului vor fi publicate în 2013, dar profesorul Ghețau analizează rezultatele primare comparativ cu cele din 2002 și formulează o serie de observații referitoare la organizarea acțiunii, de însemnătate majoră pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare ale României.

La acest recensământ a fost introdus un nou criteriu de înregistrare a populației, stabilit de Comisia Europeană pentru țările membre ale Uniunii Europene începând cu 2010. Potrivit acestui criteriu nu fac

parte din populația rezidentă (sau populație stabilă) persoanele plecate din gospodărie pentru o perioadă de cel puțin 12 luni, ele urmând să fie incluse în populația rezidentă a localității (țării) în care își au reședința la data efectuării recensământului. Neincluderea persoanelor plecate în străinătate pentru cel puțin 12 luni reduce semnificativ numărul populației României și complică înțelegerea schimbărilor care au avut loc la nivel național și local.

Recensământul din octombrie 2011 arată o schimbare dramatică: populația stabilă a României este acum de 19 milioane, ceea ce, față de 2002, înseamnă o scădere de 2,6 milioane persoane. Reculul provine atât din migrația externă, cât și din scăderea naturală a populației (numărul deceselor îl depășește pe cel al nașterilor). Scăderea naturală este de 420 mii persoane, iar diferența de 2,2 milioane persoane reprezintă migrația externă deși, în ultimii ani, se înregistrează și o mișcare de retur (migrație circulară), provocată de criza economică din țările-gazdă. Pentru anul 2011 se estimează o scădere naturală de 55 mii persoane. România a ajuns pentru prima oară la o populație de 19 milioane locuitori în 1965, dar, deși natalitatea era în scădere în prima jumătate a anilor 1960, creșterea naturală din acel an a fost de 115 mii persoane.

Comparativ cu ianuarie 1990 populația României este mai mică cu 4,2 milioane persoane (adică o scădere cu 18%).

În cei zece ani dintre recensăminte (2002-2011), în care scăderea naturală a continuat și migrația externă a explodat, diminuarea populației în teritoriu s-a plasat între 4% în Timiș și 21% în Tulcea. După cum se știe, mărimea populației depinde de trei factori: sporul natural, migrația internă și migrația externă.

Într-un număr de 25 județe toate cele trei componente au fost negative. Sporul natural a fost pozitiv, dar diferit ca nivel, doar în 5 județe. În județele care înregistrau în mod tradițional o creștere naturală, aceasta a fost depășită de migrația externă și internă. Aici reculul populației a fost de 11% (Iași, Suceava, Bistrița-Năsăud). În celelalte două județe, Brașov și Constanța, sporul natural pozitiv este mult mai mic. Aceasta se poate explica prin gradul crescut de urbanizare și

efectele benefice pe care le-a avut măsura indemnizației pentru creșterea copilului (din 2003) asupra natalității femeilor salariate, aflate predominant în mediul urban.

Județele mai puțin dezvoltate economic, sau cu un profil industrial neviabil după 1989, rămân furnizoare de mână de lucru pentru alte regiuni. Pierderea de populație prin migrație internă a afectat în special județele Vaslui, Olt, Galați, Botoșani și Hunedoara.

Migrația externă este cea mai importantă componentă a scăderii dramatice a populației României. Valorile cele mai mari pentru această componentă se înregistrează în București, Bacău și Iași. Pentru București migrația externă netă este de 230 mii persoane, ceea ce situează Capitala pe primul loc la scăderea numărului de locuitori. Numai într-un singur județ, Teleorman, sporul natural negativ, de -35%, este mai important decât migrația.

În două județe, scăderea populației s-a realizat preponderent pe seama migrației externe: Brașov și Constanța. Singurul județ în care populația a crescut, cu 21%, este Ilfov; aici cauzele sunt explozia imobiliară și migrația internă.

Populația urbană a crescut de la 52,7% în 2002 la 55% în 2011 pe fondul scăderii naturale din rural și al majorării mecanice a populației urbane, prin trecerea unui număr mare de localități în categoria orașelor. „Urbanizarea pe hârtie” a dus nu numai la modificarea statisticilor (acum suntem o țară „mai puțin rurală”), ci și la pierderea unor fonduri europene destinate dezvoltării rurale, atât de necesare ameliorării infrastructurii. Spre exemplu județul Ilfov avea doar două orașe în 2002 și a ajuns la 8 în 2011. În cele 6 localități devenite orașe între cele două recensăminte se află 76% din populația urbană recențată în octombrie 2011.

Migrația din urban în rural este mai mare decât fluxul tradițional, cu sens invers, încă din 1997; ea s-a menținut, ceea ce a dus la un aport de populație din orașe la sate de 300 mii persoane. Dar această migrație, favorabilă ruralului, a fost depășită de scăderea naturală din rural. Reculul populației urbane a fost mai mare pentru orașele mari. În prezent,

doar două orașe, exceptând Capitala, mai depășesc 300 mii locuitori: Cluj și Timisoara; au ieșit din această categorie Iași, Constanța și Craiova. Bucureștiul are acum sub 2 milioane locuitori.

Structura etnică a populației nu a suferit modificări importante. Maghiarii au emigrat mult mai puțin decât românii, și nu din Harghita și Covasna, ci din alte județe (Mureș, Cluj, Bihor). Numărul de romi este în creștere (3,3% în 2011 față de 2,5% în 2002), dar autorul se întreabă dacă nu e vorba mai degrabă de o creștere a numărului celor care și-au declarat sincer etnia, pentru că el este încă departe de nivelul auto-evaluărilor realizate de reprezentanții societății civile române ca și de estimările unor organisme internaționale.

O altă temă, deosebit de sensibilă, abordată de profesorul Vasile Ghețău, este cea a avorturilor, al cărui număr plasează România, din păcate, în rândul țărilor unde această practică a intrat în mentalitatea publică nu ca soluție „ultimă în situații dramatice”, ci pur și simplu ca metodă contraceptivă. Dar asupra acestui aspect, desigur, este necesară o analiză încă și mai aprofundată, luând în calcul atât cauzele multiple care l-au generat, ca fenomen, cât, mai ales, consecințele dramatice la care conduce.

În această prezentare a „Dramei noastre demografice”, nu ne-am propus decât de a semnală o lucrare într-adevăr de referință pentru studiul problematicii populației în România. Să sperăm că, măcar de această dată, avertismentele despre „pericolele dramaticei depopulări a țării” ale profesorului Vasile Ghețău vor avea ecoul cuvenit și, mai mult, concluziile cărții vor genera dezbateri care să conducă la fundamentarea unor soluții viabile pentru ca, în perspectiva secolelor viitoare, populația României să nu devină o noțiune de evocat doar la timpul trecut.

**OUR DEMOGRAPHIC DISTRESS.
ROMANIA'S POPULATION ACCORDING
TO THE OCTOBER 2011 CENSUS**

*Author: Vasile Ghețău
COMPANIA Publishing House, Bucharest, 2012*

Aura Alexandrescu^[1]

Vasile Ghețău is a 1964 graduate of the Academy of Economic Studies, Faculty of Economics, Statistics Department. During 1974-1984, he worked as an expert at the UN Demographic Center in Romania (CEDOR). Currently, he is a sociologist, specialized in demographic studies, and Professor at the Department of Sociology and Social Work, the University of Bucharest. He has been Director of the „Vladimir Trebici” Center for Demographic Research of the Romanian Academy since February 1999.

Recently, the *Reprofessionalizing Romania* book series published under the auspices of the Institute for Innovation and Development Projects was added a new volume signed Prof. Vasile Ghețău: *Our Demographic Distress. Romania's Population According to the October 2011 Census*. This volume, fourth in the series, is a sound and profound analysis of the population phenomena characterizing Romania which provides a rather disheartening picture of the country's demographic trends over the last decades, foretelling a population decline that will

[1] UNDP, Social economy expert; Tel.: 0724247684; E-mail: aura.alexandrescu@undp.org.

reach 16 million inhabitants in 2050. Such a level has not been recorded again since 1948.

The distress call is not new. Prof. Vasile Ghețău made it as early as a decade ago, when he indicated that „soon after 1990, Romania began to witness an increasing population decline caused, on the one hand, by a negative natural growth ratio from one year to the next, and, on the other, by a rising external migration”. The decline intensified even more once Romania joined the EU, on January 1, 2007.

Unfortunately, the distinguished demographer’s warnings fell on deaf ears, even when they were voiced at top level scientific reunions, in the presence and under the patronage of the most important public figures of the Romanian state at one time or another. I am referring here to his constant efforts to make his voice heard ever since 2002, leading up to the „Romania’s Population Where to?” International Conference held in Sibiu in 2007 under the patronage of the Romanian Presidency.

The recent study tackles the main aspects of the demographic phenomena approached through a combination of scientific rigor, academic spirit and analytical insight, highlighting the main challenges generated by the constant population decrease.

In this sense, the very order of the chapters and especially their titles indicate an alternation between the expository sections, such as „the population number and the elements of change in the territorial profile” or „the ethnic composition of the population”, approached, of course, analytically, and the rhetorical interrogative ones, driving to reflection, particularly with regard to the size and nature of the external migration or to the demographic perspectives of mid 21st century Romania.

The final official results of the 2011 Census will be published in 2013, but Prof. Ghețău runs a comparative analysis of the preliminary results versus the results of the 2002 census and makes a series of observations regarding the organization of the census, an action which is of major relevance to the formulation of development strategies in Romania.

Last year's census included a new population registration criterion established by the European Commission for the EU Member States as of 2010. According to this criterion, individuals absent from their household for a continuous period of at least 12 months are not considered part of the usual resident population and are to be recorded as part of the resident population of the country where they reside at the time of the census. The fact that the people having lived abroad for at least 12 months are not counted in the census reduces the population number of Romania significantly and makes the changes at local and national level even more complicated to figure out.

The October 2011 census shows a dramatic change: Romania's usual resident population amounts now to 19 million people, which, compared to 2002, indicates a decrease of 2,6 million individuals. The difference is caused by the external migration, as well as by the natural population decrease (the number of deaths exceeds the number of births). The natural decrease is of 420 thousand people, and the difference of 2,2 million people is accounted for by the external migration, although the last years witnessed also a circular migration caused by the economic crisis occurring in the host-countries. Projections for 2011 indicate a natural decrease of 55 thousand people. Romania first reached a population of 19 million inhabitants in 1965, however, even though the birth rate was declining in the first half of the '60s, the natural increase that year was of 115 thousand people.

Compared to January 1990, Romania's population declined by 4,2 million people (which means an 18% decrease).

In the 10 year period between the 2002 and the 2011 censuses during which natural decrease continued to occur and external migration registered a huge surge, the population decline in the country registered 4% in Timiș District and 21% in Tulcea District. As is known, population size is influenced by three factors: natural growth, internal migration and external migration.

In 25 districts, all three factors were negative. The natural growth ratio was positive in only 5 districts, but different in each one. In the

districts which traditionally registered a natural increase, the natural growth was outnumbered by the external and internal migration. Here, the population decrease was of 11% (Iași, Suceava, Bistrița-Năsăud). The other two districts, Brașov and Constanța, registered a much lower positive natural growth ratio. This can be explained by the increased degree of urbanization and the positive effects of the child raising allowance measure taken in 2003 on the birth rate of working women who prevail in the urban areas.

Less economically developed districts or those whose industrial profile was not viable after 1989 remain providers of labor force for other regions. The population loss as a result of internal migration affected particularly the districts of Vaslui, Olt, Galați, Botoșani and Hunedoara.

The external migration is the most significant component of the dramatic population decrease in Romania. Its highest percentages are recorded in Bucharest, Bacău and Iași. In the case of Bucharest, the net external migration is of 230 thousand people, which means the capital city is first when it comes to declining numbers of inhabitants. In only one district, Teleorman, the negative natural growth ratio, of -35%, is more significant than migration.

In two districts, the population decline was primarily caused by the external migration: Brașov and Constanța. The only district which witnessed a population increase, by 21%, is Ilfov; here the causes are the real estate upsurge and the internal migration.

The urban population increased from 52.7% in 2002 to 55% in 2011 as a result of the natural decrease in the rural areas and of the mechanical growth of the urban population following the classification as towns of a large number of villages and communes. The „urbanization on paper” led not only to changes in statistics (now we are „a less rural” state), but also to a loss of European funds for rural development, much needed in improving the infrastructure. For instance, Ilfov district had only two towns in 2002, and 8 in 2011. 76% of the urban population recorded in the October 2011 census resides in the 6 areas turned into towns between 2002 and 2011.

The migration from urban to rural areas has been higher than the traditional reverse flow ever since 1997; it remained constant and contributed thus to a town-to- village population flow of 300 thousand people. However, this migration that favored the rural areas was overcome by the natural decrease they witnessed. The urban population decline was higher in the larger towns. At present, only two towns, except for the capital city, exceed 300 thousand inhabitants: Cluj and Timisoara; Iași, Constanța and Craiova are now out of this category. Bucharest itself currently numbers below 2 million inhabitants.

The ethnic composition of the population has not suffered major changes. Hungarians emigrated much less than Romanians, and not from Harghita and Covasna, but from other districts (Mureș, Cluj, Bihor). The number of Roma ethnics is on the rise (3,3% in 2011 versus 2,5% in 2002), but the author ponders the possibility of this being actually about an increase in the number of those who openly declared their ethnicity, since the real number is still far from the figure obtained by the Roma civil society organizations or the one estimated by various international bodies.

Another highly sensitive topic tackled by Prof. Vasile Ghețău is the one about abortions in Romania, their number unfortunately placing Romania among the countries in which the general public views abortion not as a „last resort in a desperate situation”, but rather as a method of birth control. This issue however requires an even deeper analysis, factoring in the multiple causes that generated this phenomenon, as well as the serious consequences it entails.

By this overview of „Our Demographic Distress”, we only aimed to call attention upon a true reference work in the area of population studies in Romania. Let’s hope that, at least this once, Prof. Vasile Ghețău’s warning sings about „the dangers of the country’s severe population decline” will not be ignored, moreover, that the book’s conclusions will generate debates resulting in viable solutions able to prevent Romania’s population from becoming a mere notion of the past.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipizantă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Scop: *Revista de Economie Socială* se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice și practice, experiențe locale, naționale și transnaționale. Revista încurajează abordări inovatoare inter și transdisciplinare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului:

1. Pentru studii teoretice: 5000-7000 cuvinte
2. Pentru studii empirice: 5000-7000 cuvinte
3. Pentru descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte
4. Pentru recenzii: 800-1200 cuvinte

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

Autorul va respecta îndrumările tehnice, datele limita de trimitere a articolelor/studiilor (15 ianuarie, 01 aprilie, 15 iunie, 15 septembrie și 01 noiembrie) și de retrimitere a acestora în termen de o săptămână după primirea opiniilor din peer-review.

Pentru a asigura procesul de peer-review, autorii sunt rugați să trimită articolul în limba română și în limba engleză, în două fișiere a câte două exemplare, din care câte unul fără datele de identificare și fără vreun reper cu privire la autorul acelei contribuții.

Este încurajată citarea articolelor din publicații cotate ISI și/sau recunoscute de către CNCSIS/CNCS, respectiv din numere anterioare ale acestei reviste. Articolele vor fi trimise în format electronic, ca fișier atașat, la adresa: jse@alternativesociale.ro.

Sunt binevenite contribuțiile care reflectă studii și cercetări realizate de autori în ultima perioadă pe următoarele teme:

- a. istoria și originile economiei sociale;
- b. solidaritate socială și antreprenariat;
- c. democrație participativă/ active citizenship;
- d. justiție socială;
- e. incluziune socială;
- f. liberalism și solidaritate creștină;
- g. binele individual – binele social;
- h. responsabilitate individuală – responsabilitate socială;
- i. autonomie individuală – socială;
- j. conflicte și cooperare societală;
- k. cooperative
- l. forme de economie socială și practici;
- m. familia – ca unitate a structurii sociale;
- n. mișcarea cooperatistă europeană contemporană;
- o. dezvoltarea durabilă;
- p. lupta împotriva sărăciei;
- q. coeziune socială;
- r. ocupare deplină;
- s. vulnerabilitate și grupuri vulnerabile
- t. experiențe locale, regionale și naționale în domeniul economiei sociale;
- u. experiențe și practici de formare în domeniul economiei sociale;
- v. alte teme de interes pentru domeniul economiei sociale.

Structura articolelor

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *structura articolelor*:

- ✓ TITLU: Cambria, 14, litere mari, centrat;
- ✓ Prenume și nume: aliniat dreapta, Cambria, 12;
- ✓ Date de contact (la subsol, câte o notă pentru fiecare autor): titlul academic/poziția în organizație, denumirea departamentului și a instituției, adresa de corespondență, numărul de telefon, e-mail (Cambria, 9);
- ✓ Rezumat: 150-200 de cuvinte, în acord cu structura de mai jos, Cambria 10, 1 rând;
- ✓ Cuvinte cheie: între 3 și 8, Cambria 10, aliniat dreapta, italic;
- ✓ Textul: Cambria 12, 1,5 rânduri;
- ✓ Mulțumiri (eventuale) ;
- ✓ Contribuția autorilor la redactarea articolului ;
- ✓ Note ;
- ✓ Bibliografie (references) ;
- ✓ Un scurt curriculum vitae, precizând principalele contribuții științifice ale autorului, alte publicații.

Tabelele și figurile pot fi inserate în text sau prezentate câte unul pe pagină la sfârșitul articolului, cu titlu, numerotate, cu precizarea sursei.

Structura rezumatelor

Pentru studii empirice / experimentale:

1. Tema și obiectivul cercetării.
2. Metodologia de cercetare
3. Caracteristici ale participantilor la studiu / ale comunității studiate
4. Rezultatele obținute sau estimate.
5. Concluzia, cu implicațiile și aplicațiile rezultatelor.

Pentru sinteze / studii teoretice:

1. Tema studiului.
2. Perspectiva teoretică de la care pornește studiul; obiectivul studiului.
3. Sursele utilizate (ex: baze de date, tipul de literatură analizată, eventual criteriile de selecție a acesteia).
4. Concluziile principale la care s-a ajuns în urma analizei / sintezei teoretice.

Pentru prezentarea de experiențe:

1. Tipul de experiență.
2. Caracteristicile ale organizației / acțiunii prezentate
3. Aspectele noi / pozitive din respectiva experiență
4. Posibile întrebări / sugestii pentru studii / experiențe viitoare

Stilul textului

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *stilul textului*:

- ✓ Utilizați varianta britanică a limbii engleze.
- ✓ **Primul titlu** se scrie cu **bold**, prima litera cu majuscule și aliniat la stânga.
- ✓ Numerotați paragrafele sau secțiunile cu cifre arabe. Evitați paragrafele foarte scurte sau formate dintr-o propoziție.
- ✓ Utilizați **bold** în text doar pentru **subtitluri** (numerotate, alineat).
- ✓ Pentru sublinieri în text, utilizați *caractere italice*.
- ✓ În textul principal, numeralele de la unu la zece trebuie scrise în cuvinte, dar pentru numerele mai mari trebuie utilizate cifrele (ex.: 11, 23, 264)
 - ✓ Toate acronimele trebuie scrise în întregime prima dată, chiar și cele care sunt foarte des utilizate (ex.: UK, EU etc)
 - ✓ Scrieți procent (nu %!) cu excepția parantezelor ilustrative.
 - ✓ Între textul din stânga și semnele de punctuație nu se lasă spațiu .

Citarea și bibliografia

În text, dați numele de familie al autorului, anul apariției cărții și pagina (dacă există) între paranteze (Cole 1992, p. 251).

Pentru referințe care au între unu și trei autori, trebuie menționați toți (Cole, Green și Black 2003).

Pentru referințe cu patru sau mai mulți autori se utilizează următoarea formă (Cole ș.a. 2003).

IMP: toti autorii vor trebui menționați la bibliografie (nu se permite trimitere de genul *et al.*!)

Lista completă a referințelor citate, aranjate în ordine alfabetică a numelor de familie, va trebui scrisă la 1.5 rânduri, la sfârșitul articolului, în următoarea formă:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.

2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.

3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (eds), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

Trimiterile la documente legislative vor respecta urmatoarea formă:

In *text*: denumirea cunoscută a documentului și codul de identificare (Com(2007) 332 Final) sau denumirea cunoscută și anul: Legea asistentei sociale (2011);

La *bibliografie*: Emient. An. Titlul documentului. Codul de identificare. Publicat în sau Disponibil la:.....; Consultat la data de:

Se respectă următoarele:

✓ Autorii sunt rugați să reducă la minim trimiterile la lucrări nepublicate sau care urmează să fie prezentate la conferințe, pentru că sunt dificil de găsit de către cititori. Dacă se optează pentru astfel de trimiteri, se va indica: titlul conferinței, organizatorul, locul și data la care va fi susținută prezentarea.

✓ *Titlurile de Cărți și Reviste sunt Scrise cu Caractere Italice, Tile Case.* (fiecare cuvânt cu literă mare).

✓ Titlurile de Lucrări, articole și capitole din cărți se scriu tip sence case (doar primul cuvânt cu majusculă) fără caractere italice.

✓ Se utilizează (eds / coord.) și (ed./coord.) acolo unde este cazul (fără litere mari, cu punct după ed., dar nu și după eds!).

Citarea paginilor de internet sau a publicațiilor online

✓ Menționați autorul, data, titlul, instituția care a publicat sau numele celei care găzduiește lucrarea, asemeni unei publicații tipărite. Apoi specificați: Disponibil online la sau Adresa completa de internet [data accesării].

Tabele

✓ Tabelele trebuie inserate în text, numerotate consecutiv, cu precizarea sursei.
✓ Dimensiunile trebuie să se potrivească încadrării într-o pagină de 190 mm x 130 mm.

✓ Titlul trebuie scris înaintea tabelului, cu prima literă mare, cu caractere italice.
✓ Conținutul tabelului: numele rândurilor/coloanelor se scriu cu prima literă mare. Sunt preferate titlurile scurte. Detaliile tehnice sau metodologice (cum ar fi

eșantionul, tipul de statistică) ar trebui descrise în denumire sau în note cu privire la table. Se utilizează doar o decimală.

Figurile

- ✓ Se trimit inserate în text sau pe pagini separate, numerotate consecutiv și denumite.
- ✓ Capturile vor fi în fișiere separate.
- ✓ În interiorul textului menționați locul aproximativ al tabelelor și al figurilor.

Copyright: Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura ca trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviintată de toți autorii. Este deasemenea responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references:

5. For theoretical studies: 5000-7000 words
6. For empirical studies: 5000-7000 words
7. For described experiences and best practices: 1800-2200 words
8. For book reviews: 800-1200 words

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

The text should respect the technical recommendations.

The authors should respect *the deadlines for:*

- *papers submissions* (**15th January, 01th April, 15th June, 15th September and 01th November**)
- and for *submitting the reviewed papers* (one week after peer-review feedback).

It is encouraged the quotation of the articles from the ISI publications, from journals approved by CNCSIS/CNCS) and from other volumes of the publication.

Articles will be sent electronically as an attachment to: *jse@alternativesociale.ro*

In order to ensure the peer-review process, the authors are asked to send the article in Romanian and in English Languages, in two copies each, of which one without the identification data and without any clue regarding the article's author.

We welcome articles that reflect the studies and researches conducted by the authors in recent years on the following topics:

- a. the history and origins of the social economy;
- b. social solidarity and entrepreneurship;
- c. participatory democracy / active citizenship;
- d. social justice;
- e. social inclusion;

- f. liberalism and Christian solidarity;
- g. individual welfare - social welfare;
- h. individual responsibility – social responsibility;
- i. personal autonomy – social autonomy;
- j. societal conflicts and cooperation;
- k. forms of social economy and practices;
- l. family - as a unit of social structure;
- m. contemporary European cooperative movement;
- b. sustainable development;
- o. fight against poverty;
- p. social cohesion;
- q. full employment;
- r. cooperatives;
- s. vulnerability and vulnerable groups / populations;
- ș. experiences of local, regional and national social economy;
- t experience and training practices of the social economy;
- ț. other topics of interest to social economy.

Structure of article

The authors are asked to respect the following indications regarding *the articles' structure*:

- TITLE: Cambria, 14, centred, uppercase;
- Name and surname (Cambria 12, right align);
- Contact details – as footnote, one for each author - academic title, the name of the department and of the institution, correspondence address, phone number, e-mail address (Cambria 9);
- Abstract: 150 – 200 words, Cambria, 10, 1;
- Key words: between 3 and 8, Cambria, 10, right align, it;
- The main text: Cambria, 12, line spacing 1.5, justified;
- Acknowledgments (if needed);
- The author's contribution to the article;
- Notes;
- References;
- A short CV with the main scientific contributions of the author, other publications.

The tables and the images should be presented one by one on the page at the end of the article, with title, numbering and the source.

Structure of abstracts

For empirical / experimental manuscripts:

1. Theme and objective research.
2. Research methodology
3. Characteristics of participants in the study / studied community

4. Approximate or expected results.
5. Concludes with implications and applications results.

For synthesis / theoretical studies:

1. Theme study.
2. Theoretical perspective from which starts the study, the objective of the study.
3. The sources used (eg databases, the type of literature review, possible criteria for selecting it).
4. The main conclusions reached in the analysis / synthesis theory.

For the presentation of experiences:

1. Type of experience.
2. Characteristics of the organization / action set
3. New issues / positive experience
4. Possible questions / suggestions for future studies / future experiences.

Text style

The authors are asked to take into consideration the following indications regarding *the text's style*:

- For the English language use the British style;
- The first title should be written with bold, the first letter is capital and left aligned;
- Number the paragraphs or the sections with Arab numbers. Avoid very short paragraphs or one sentence paragraph;
- Use bold in text only for subtitles (numbered, aligned);
- For underlining use italic characters;
- In the main text, the numerals from one to ten should be written in words, but for higher numbers should be used numbers (e.g. 11, 23, 264);
- All the acronyms should be written fully for the first time, even those that are used really often (e.g. UK, EU etc);
- Footnotes are allowed only for details and technical information (including statistical data);
- Write 'percent' (not %!) with the exception of illustrative brackets;
- Do not leave empty spaces between text and punctuation.

Quotation and bibliography

Write the author's surname, the year of the book's apparition and the page (if it exists) between brackets, in the text (Cole 1992, p. 251).

For references that have between one and three authors, should be all mentioned (Cole, Green and Black 2003).

For references with four or more authors should be used the following formula: (Cole *et al.* 2003).

IMP: every author should be mentioned in the bibliography (it is not allowed a style as this: *et al!*).

The complete list of the quoted references, arranged in alphabetical order by surnames should be written with 1.5 line spacing, at the end of the article, using the following style:

4. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.
5. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.
6. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (eds), *Aging and Biography: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

For references on laws:

Please indicate, inside *text*: the known title of document and the identification code: (Com(2007) 332 Final) or the known title of document and year: Social assistance law (2011);

On *references*: The author / the institution that published or the name of the host institution. The date/year. The title. Identification code. Published in or Available at:..... [the date of the page's visit].

The following indications should be respected:

- The authors are asked to reduce at minimum the references to unpublished works or that which are to be presented at conferences, as they are difficult to find by readers. If this type of reference is used, you should indicate: the conference's title, the organiser, the place and the date at which the work will be presented.
 - *Titles of Books and Magazines are Written with Italics, Title Case* (each word with capital).
 - The Works Titles, articles and chapters should be written using sentence case (only the first letter capital) without italics.
 - You should use (eds/coord) and (ed/coord) where necessary (without capitals, dot after 'ed.', but not after 'eds!')

Internet pages or online publications quotation

- Mention the author, the date, the title, the institution that published or the name of the host institution, as the same as a printed publication.
- Then specify: Available online ator the Complete internet address [the date of the page's visit]

Tables

- The tables should be in text or presented on separate pages at the end of the paper, consecutively numbered and you should write the source.
- The dimensions should fit the dimensions of a page of 228 x 152 mm (of which the text takes 184 x 114 mm).
- The title should be written before the table, with the first letter capital, italics.

- The content of the table: the names of the rows / columns should be written with the first letter capital. Short titles are preferred. The technical or methodological details (for example, the sample, type of statistics) should be described in the name or in the notes regarding the tables. Only one decimal should be used.

Images

- The references are made on separate pages, consecutively numbered.
- The captions should be in separate files.
- Inside of the text you should mention the approximate place of the tables and images.

Copyright: Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.